

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

24 ARALIK 1998
ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

24 ARALIK 1998
ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....*150*.....

Tasnif No:.....331..8806...Bas A 98

SUNUŞ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 18'inci çalışma dönemindeki son olağan toplantısı 30 Eylül 1998 tarihinde Ankara'da toplanmıştır.

1998'in ikinci yarısında iki-üç aydabir sıklıkta toplanan Başkanlar Kurulumuzun son toplantısından bu yana geçen süre içinde en önemli gelişme, 55. Hükümetin bir gensoru oylaması sonucunda düşürülmesi olmuştur. Kamu toplu iş sözleşmeleri sürecinin başladığı bir dönemde Sendikalarımız ve Konfederasyonumuzun karşısında siyasal muhatap bulamamasının bugün için yarattığı olumsuzluk herkesin malumudur. Bu nedenle, Yönetim Kurulumuz istikrarlı ve çoğunluğa dayalı sağlam bir Hükümetin kurulması çalışmalarına destek vermiştir ve verecektir.

30 Eylül toplantımızdan bugüne kadar ortaya çıkan diğer önemli gelişmeler arasında, yükselen ekonomik krizin birçok sektör yanında özellikle tekstil sektörünü vurması ve sonuçta işten atılmaların veya çalışanları düşük ücretlere mahkum etme niyetlerinin açığa çıkmasıdır. Konfederasyonumuz, krizin bedelini işçi sınıfına ödetmeye çalışan zihniyetlere karşı savaşımını sürdürecektir. Bu bağlamda, özelleştirmeye karşı yükselen mücadelemiz 15 Ekim toplantısında ve SEKA direnişinde bir kez daha pekiştirilmiştir.

Dikkatlerinize sunulan Çalışma Raporumuzun birinci bölümünde "Ekonomik ve Sosyal Alandaki Gelişmeler" son üç aydaki gelişmelere özellikle vurgu yapacak bir biçimde özetlenmektedir. Bu bölüm kapsamında, kadük olan bütçe tasarısının ve uygulanma olasılığı yükselen geçici bütçenin geniş bir tahlili yapılmaktadır. Ayrıca, daha önceki raporlarımızda fazla yer verilmeyen tarımsal destekleme politikalarının son durumuna ışık tutulmaya çalışılmaktadır.

Raporun ikinci bölümünde "İşçi Hak ve Özgürlüklerini Koruma Çalışmaları"mız özet bir biçimde bilgilerinize sunulmaktadır.

Üçüncü bölümde, "TÜRK-İŞ Çalışma Birimlerinin Etkinlikleri" ayrı ayrı ve gene özet bir biçimde dikkatinize sunulmaktadır. En son ayırında, Muhasebe Müdürlüğümüzün hazırladığı "TÜRK-İŞ Mali Raporu" verilmektedir.

Saygılarımızla,

YÖNETİM KURULU

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

SAHİFE

I- EKONOMİK VE SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

1- ÜRETİM, TÜKETİM, YATIRIM, İSTİHDAM, TİCARET

. GSMH ve Sektörel Büyüme	5
. Tüketim ve Yatırım	6
. İstihdam ve İşsizlik	9
. Dış Ticaret	10
. Ödemeler Dengesi	12

2- KAMU MALİYESİ

. 1998 Bütçesi Gerçekleşmeleri ve 1998 Bütçesi Üzerine İlk Değerlendirmeler	14
. İç Borçlanma	24
. Dış Borçlar	25

3- BÖLÜŞÜME İLİŞKİN GELİŞMELER

. Fiyat Artışları	26
. Gıda Harcaması	28
. Asgari Ücret	29
. Kamu Kesiminde Ücretler	31
. Destekleme Politikalarında Son Durum	32

II- İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

. Başkanlar Kurulu Toplantısı	38
. Başkanlar Kurulu Kararları	40
. "Özelleştirmeye ve İşçi Kırımına Hayır, Sosyal Devlete Evet" Toplantısı	41
. POAŞ'ın Satışının İdare Mahkemesi Tarafından Durdurulmasına İlişkin Açıklama	45
. Asgari Ücret Çalışmaları	45
. Cumhuriyetin 75'inci Kuruluş Yıldönümü	47
. Yasakların Kalkmasına İlişkin Açıklama	47
. 1999 Yılı Toplu İş Sözleşmeleri	49
. Eşel Mobil Uygulaması	49
. Özel Sektör Sözleşmeleri	50

III- TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1- Araştırma Merkezi Çalışmaları	51
2- Sosyal Güvenlik Bürosu Çalışmaları	53
3- Eğitim Çalışmaları	
. Cumhuriyetin 75'nci Kuruluş Yıldönümü Etkinliklerine Katılım	57
. Temsilci Eğitim Seminerleri	57
. Yayın Faaliyetleri	58
. Çalışan Çocuklar Bürosu Faaliyetleri	58
. Planlanan Faaliyetler	59
4- Teşkilatlanma Çalışmaları	60
5- Hukuk Merkezi Çalışmaları	
. Büro Çalışmaları	63
. Davalar	63
6- Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi Çalışmaları	66
7- Dış İlişkiler Merkezi Çalışmaları	
. Uluslararası Faaliyetler ve Temaslar	67
8- Mali Rapor	

I- EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

1- ÜRETİM, TÜKETİM, YATIRIM, İSTİHDAM, TİCARET

GSMH ve Sektörel Büyüme Hızlarındaki Gelişmeler

Türkiye ekonomisinde son üç yıllık dönemde gözlenen yurtiçi talebe dayalı hızlı büyüme eğilimi 1998 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiş ve fakat enflasyonla mücadeleyi öncelikli hedef olarak alan üç yıllık orta vadeli program çerçevesinde yürütülen maliye ve gelir politikalarına bağlı olarak, yurtiçi talepte ortaya çıkan daralmayla birlikte ekonomide büyüme trendi yavaşlamaya başlamıştır.

Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) artış hızı 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9.0, ikinci çeyreğinde yüzde 4.0, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 1.9 olmuştur. Böylece bu yılın ilk dokuz ayında GSMH büyüme hızı yüzde 4.4 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde gayri safi yurt içi milli hasıla (GSYİH) artış hızı ise yüzde 3.6 olmuştur. Sektörler itibariyle büyüme hızları tarımda yüzde 4.4, sanayide yüzde 3.7, hizmetlerde ise yüzde 3.4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

TABLO: GSMH ve SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI

(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	1997			1998		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Tarım	-6.9	-0.8	0.8	0.2	1.6	5.7
Sanayi	9.5	10.6	11.5	7.9	2.7	1.1
Maden	10.3	-5.3	6.5	0.6	14.4	6.9
İmalat	10.0	12.3	12.8	8.4	2.0	0.0
Enerji	5.5	4.8	3.2	7.7	3.4	7.9
İnşaat	3.2	5.8	2.2	4.7	-3.2	-3.5
Ticaret	9.9	13.5	12.8	10.2	2.4	-0.9
Ulaştırma	6.0	6.8	10.6	13.9	5.2	4.5
Mali kuruluşlar	2.4	3.9	3.5	6.5	7.1	6.5
Konut sahipliği	2.3	2.3	2.3	2.4	2.4	2.3
Serbest meslek ve hizm.	2.2	2.2	2.2	8.2	2.7	2.5
(-)İzafi banka hizm.	0.3	1.7	1.4	5.6	5.9	6.3
Sektörler toplamı	7.1	8.6	6.6	8.4	2.5	2.0
Devlet hizmetleri	0.0	-0.2	0.2	0.7	0.5	0.7
Kar amacı olmayan kur.	-1.9	1.5	1.8	1.2	2.5	1.4
İthalat vergisi	12.2	15.9	23.7	13.2	6.2	-6.9
GSYİH	6.9	8.5	7.0	8.3	2.6	1.6
GSMH	6.5	9.1	8.5	9.0	4.0	1.9

1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7.9 olan sanayi katma değer artış hızı, ikinci çeyrekte yüzde 2.7'ye, üçüncü çeyrekte ise yüzde 1.1'e gerilemiştir. Bu gelişmede yılın ikinci çeyreğinde önemli ölçüde yavaşlayan imalat sanayi katma değerinin üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı dönemindeki seviyesinde kalması etkili olmuştur. 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde imalat sanayiinin gıda ve makina sanayi dışındaki tüm diğer alt sektörlerinde üretim artış hızı önemli ölçüde yavaşlamıştır.

1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9.1 oranında artan hizmetler sektörü katma değeri, ikinci çeyrekte yüzde 2.7 oranında büyümüş, üçüncü çeyrekte ise geçen yılın aynı dönemindeki seviyesinde kalmıştır. Bu gelişmede, sanayi üretimi ve ithalattaki yavaşlamanın da etkisiyle ticaret sektöründeki katma değer artış hızının yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 0.9 oranında düşmesi rol oynamıştır. Ayrıca, yılın ilk çeyreğinde yüzde 4.2 oranında artış gösteren inşaat katma değerinin, ikinci çeyrekte yüzde 3.2, üçüncü çeyrekte ise yüzde 3.5 oranında gerilemesi de hizmetler sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir.

Yılın ilk çeyreğinde yüzde 0.2 olan tarım katma değerindeki artış hızı ikinci çeyrekte yüzde 1.6 olmuş, yılın üçüncü çeyreğinde ise yüzde 5.7'ye yükselmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde tarımsal üretimde gerçekleşen bu hızlı artışta bitkisel üretimin hububat ve sebzeler alt gruplarındaki üretim artışları belirleyici olmuştur. Hayvancılık sektörü üretimindeki yılın ilk yarısında yaşanan gerileme yılın üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir.

Harcama yöntemi ile hesaplanan GSYİH sonuçlarına göre, 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.0 oranında yükselen özel tüketim, ikinci çeyrekte yüzde 0.3 oranında azalmış, üçüncü çeyrekte ise yüzde 0.7 oranında sınırlı artış göstermiştir. Böylece, 1998 yılı Ocak-Eylül dönemi itibariyle özel tüketim artış hızı yüzde 2.5 olmuştur. Geçen yılın aynı döneminde özel tüketim artış hızı yüzde 9.0 olmuştu. Özel tüketimdeki yavaşlamada dayanıklı tüketim mallarına yönelik harcamalardaki keskin düşüş önemli rol oynamıştır.

Yılın ilk ve ikinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 8.4 ve yüzde 10.5 oranında artan kamu tüketimi üçüncü çeyrekte yüzde 5.5 oranında gerilemiştir. Böylece, yılın ilk dokuz aylık döneminde kamu tüketimindeki kümülatif artış hızı yüzde 3.5 olmuştur. Kamu tüketimindeki artış esas olarak diğer cari harcamalardaki yükselmeden kaynaklanmıştır.

Tüketim ve Yatırım

1998 yılının ilk üç aylık döneminde yüzde 8.1 oranında artan toplam sabit sermaye yatırımları, ikinci üç aylık dönemde yüzde 2.3 oranında, üçüncü çeyrekte de yüzde 5.1 oranında gerilemiştir. Bu gelişmeler sonucunda, 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde yüzde 12.4 oranında artan sabit sermaye yatırımları, 1998 yılının aynı döneminde yüzde 0.8 oranında gerilemiştir.

1998 yılının ilk dokuz aylık döneminde kamu sabit sermaye yatırımları yüzde 6.1 oranında artarken, özel sabit sermaye yatırımları yüzde 2.1 oranında gerilemiştir. Özel sektör yatırımlarındaki bu gelişmede, konut yatırımlarındaki düşüşün devam etmesine ilave olarak, yılın ikinci çeyreğinden itibaren makina-teçhizat yatırımlarının gerilemeye başlaması etkili olmuştur.

TABLO: GAYRİ SAFİ SABİT SERMAYE OLUŞUMU

A- Sabit Fiyatlarla Sabit Sermaye Yatırımları Gelişme Hızı

(Yüzde Değişme)

	1997			1998		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sabit Sermaye Oluşumu	8.2	14.7	12.9	8.1	-2.3	-5.1
Kamu Sektörü	39.0	20.3	29.0	30.0	-2.5	5.1
Makine teçhizat	78.7	-8.4	88.8	19.8	0.1	11.2
Bina inşaatı	-22.4	46.5	12.3	96.8	-3.7	36.1
Bina dışı inşaat	56.2	26.8	13.3	15.9	-3.0	-10.9
Özel Sektör	5.6	13.6	9.4	5.6	-2.3	-7.7
Makine teçhizat	11.3	24.4	19.0	9.9	-1.6	-11.5
Diğer Bina inşaatı	3.2	3.2	4.0	-2.9	-7.7	-5.5
Konut inşaatı	-3.2	-1.5	-1.9	-0.5	-2.6	-2.3

Kaynak: DİE

Değerlendirme yapılan dokuz aylık dönem itibariyle sabit sermaye oluşumunun GSYİH içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre, düşük oranda da olsa gerileme göstermektedir. Gayri safi yurtiçi milli hasıla içindeki sabit sermaye yatırımlarının payı 1997 yılının ilk dokuz aylık toplamında yüzde 30.2 iken 1998 yılında yüzde 28.9 olmuştur.

Söz konusu 1998 yılının Ocak-Eylül dönemi itibariyle yapılan toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 17.8'ini kamu yatırımları oluştururken özel kesimin payı yüzde 82.2 olmuştur. Oysa 1997 yılının aynı dönemi itibariyle kamu yatırımlarının payı yüzde 16.7 ve özel kesim yatırımlarının payı yüzde 83.3 idi.

Makine-teçhizat yatırımlarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı 1998 yılının ilk dokuz ayı itibariyle kamu kesiminde artarken, özel kesimde bir önceki yıla göre fazla bir değişiklik göstermemiş ve aynı oranda kalmıştır.

1996 yılından başlayarak inşaat sektöründe görülen gerilemenin gerisinde konut inşaatındaki azalma bulunmaktadır. Nitekim bu durum, özel sektör yatırımları arasında önemli yer kaplayan konut inşaatının oransal payındaki değişimde de görülmektedir.

1998 yılının ilk dokuz aylık döneminde kamu sabit sermaye yatırımları yüzde 6.1 oranında artarken, özel sabit sermaye yatırımları yüzde 2.1 oranında gerilemiştir. Özel sektör yatırımlarındaki bu gelişmede, konut yatırımlarındaki düşüşün devam etmesine ilave olarak, yılın ikinci çeyreğinden itibaren makina-teçhizat yatırımlarının gerilemeye başlaması etkili olmuştur.

TABLO: GAYRİ SAFİ SABİT SERMAYE OLUŞUMU

A- Sabit Fiyatlarla Sabit Sermaye Yatırımları Gelişme Hızı

(Yüzde Değişme)

	1997			1998		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sabit Sermaye Oluşumu	8.2	14.7	12.9	8.1	-2.3	-5.1
Kamu Sektörü	39.0	20.3	29.0	30.0	-2.5	5.1
Makine teçhizat	78.7	-8.4	88.8	19.8	0.1	11.2
Bina inşaatı	-22.4	46.5	12.3	96.8	-3.7	36.1
Bina dışı inşaat	56.2	26.8	13.3	15.9	-3.0	-10.9
Özel Sektör	5.6	13.6	9.4	5.6	-2.3	-7.7
Makine teçhizat	11.3	24.4	19.0	9.9	-1.6	-11.5
Diğer Bina inşaatı	3.2	3.2	4.0	-2.9	-7.7	-5.5
Konut inşaatı	-3.2	-1.5	-1.9	-0.5	-2.6	-2.3

Kaynak: DİE

Değerlendirme yapılan dokuz aylık dönem itibariyle sabit sermaye oluşumunun GSYİH içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre, düşük oranda da olsa gerileme göstermektedir. Gayri safi yurtiçi milli hasıla içindeki sabit sermaye yatırımlarının payı 1997 yılının ilk dokuz aylık toplamında yüzde 30.2 iken 1998 yılında yüzde 28.9 olmuştur.

Söz konusu 1998 yılının Ocak-Eylül dönemi itibariyle yapılan toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 17.8'ini kamu yatırımları oluştururken özel kesimin payı yüzde 82.2 olmuştur. Oysa 1997 yılının aynı dönemi itibariyle kamu yatırımlarının payı yüzde 16.7 ve özel kesim yatırımlarının payı yüzde 83.3 idi.

Makine-teçhizat yatırımlarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı 1998 yılının ilk dokuz ayı itibariyle kamu kesiminde artarken, özel kesimde bir önceki yıla göre fazla bir değişiklik göstermemiş ve aynı oranda kalmıştır.

1996 yılından başlayarak inşaat sektöründe görülen gerilemenin gerisinde konut inşaatındaki azalma bulunmaktadır. Nitekim bu durum, özel sektör yatırımları arasında önemli yer kaplayan konut inşaatının oransal payındaki değişimde de görülmektedir.

B- Sabit Fiyatlarla Sabit Sermaye Yatırımlarının GSYİH Payı

(Yüzde Pay)

	1997			1998		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sabit Sermaye Oluşumu	28.2	33.4	29.0	28.1	31.9	27.2
	100	100	100	100	100	100
Kamu Sektörü	9.9	17.2	20.6	11.9	17.2	22.8
Makine teçhizat	30.3	23.0	30.8	27.9	23.6	32.6
Bina inşaatı	16.0	25.3	19.6	24.2	25.0	25.4
Bina dışı inşaat	53.7	51.7	49.5	47.9	51.4	42.0
Özel Sektör	90.1	82.8	79.4	88.1	82.8	77.2
Makine teçhizat	60.6	62.2	55.8	63.2	62.6	53.5
Diğer Bina inşaatı	7.5	7.2	8.6	7.2	6.8	8.8
Konut inşaatı	31.9	30.6	35.6	29.6	30.5	37.7

Kaynak: DİE

Harcama yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi milli hasıla sonuçlarına göre, 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.0 oranında artan özel tüketim, ikinci çeyrekte yüzde 0.3 oranında azalmış, üçüncü çeyrekte ise yüzde 0.7 oranında artmıştır. Aynı dönemler itibariyle kamu tüketimindeki artış ise sırasıyla yüzde 8.4 ve yüzde 10.5 olmuş ve fakat üçüncü çeyrekte yüzde 5.5 oranında gerileme görülmüştür.

1998 Ocak-Eylül dönemi itibariyle, özel nihai tüketim harcamaları artışı yüzde 2.5 olurken, kamu tüketimindeki artış yüzde 3.5 olmuştur. Kamu tüketimindeki artışta yüzde 8.1 oranında artış gösteren diğer cari harcamalar etkili olmuştur. Aynı dönemde maaş ve ücret harcamalarındaki artış yüzde 0.6 oranında olmuştur. Özel tüketim harcamaları gelişme hızındaki azalma büyük ölçüde yarı dayanıklı ve dayanaksız tüketim maddelerindeki gerilemeden kaynaklanmıştır.

TABLO: TÜKETİM HARCAMALARI

(Sabit Fiyatlarla, Yüzde Değişme)

	9 Aylık Dönem			
	1997		1998	
	Gelişme hızı	Pay	Gelişme hızı	Pay
Özel nihai tüketim harcamaları	9.0	69.3	2.5	68.6
Devletin nihai tüketim harcamaları	1.4	6.6	3.5	5.1

Kaynak: DİE

Bu gelişmeler sonucunda 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.0 oranında artan toplam nihai yurtiçi talep, ikinci çeyrekte yüzde 0.2 oranında, üçüncü çeyrekte de yüzde 1.3 oranında gerilemiştir. Yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde stoklara yapılan ilavelerin artması sonucunda toplam yurtiçi talep artışı sırasıyla yüzde 2.7 ve yüzde 0.7 seviyesinde gerçekleşmiştir. 1998 yılının ilk dokuz ayında toplam yurtiçi talepteki kümülatif artış hızı ise yüzde 3.2 oranında gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı döneminde bu oran yüzde 8.4 idi.

1998 yılında üretim ve yurtiçi talepte gözlenen yavaşlamada, uygulanan gelir politikalarının yanı sıra, uluslararası krizin derinleşmesinin sonucunda finansman imkanlarındaki daralma, finansman maliyetlerindeki artış ve belirsizlik ortamında tüketici güvenine bağlı olarak özel tüketim harcamalarındaki daralma etkili olmaktadır.

1998 yılının ilk dokuz ayında toplam mal ve hizmet ihracatı reel olarak yüzde 5.6, toplam mal ve hizmet ithalatı ise yüzde 4.2 oranında artmış, dış talebin GSYİH büyümesine katkısı 0.1 puan olmuştur.

İstidam ve İşsizlik

Dünyada yaygınlaşma eğilimi gösteren ekonomik krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri 1998 yılının üçüncü üç aylık döneminin sonuna kadar, özellikle reel ekonomide genelde sınırlı kalmış olmakla birlikte, Türkiye’de istihdamı daraltacak, işsizliği arttıracak sonuca yol açması kaçınılmaz görülmektedir.

Tekstil, deri gibi birkaç sektörde dış faktörlerin de etkisiyle istihdam üzerinde belirgin bir baskı oluşmuş, henüz istatistiklere yansımaya işten çıkarmalar artma eğilimi göstermiştir. Ancak sektörlerin çoğunda böyle bir gelişme şu anda ortaya çıkmamıştır.

Öte yandan, özellikle işgücü açısından rekabeti korumaya yönelik olarak 1998 yılının ikinci yarısında yapılan hukuki düzenlemelerle, endüstriyel ilişkileri ve kayıtlı istihdamı olumsuz etkileyen çalışanların vergi yüklerinin azaltılması sağlanmıştır.

Kuşkusuz ekonomik krize bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz gelişmeler istihdam ve işsizlik alanında var olan sorunları daha da arttıran özelliktedir. Global krize global düzeyde çözüm getirme girişimlerine bu aşamada öncelik verilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan istihdamı genişletici ve işsizlikle mücadeleyi amaçlayan politikaların uygulanması gerekmektedir.

Oysa 1999 yılına ilişkin olarak hedeflenen makro ekonomik politikalar çerçevesinde, büyüme hızında başlayan yavaşlama eğiliminin devam ettirilmesi öngörülmektedir. Yatırım harcamalarına ayrılan payın düşmesine de paralel olarak işsizlik sorununun önümüzdeki dönemde yakıcı biçimde etkisini göstermesi

kaçınılmazdır. 1999 yılında işgücünün 22.9 milyona, istihdamın ise 21.3 milyona ve işsizlik oranının yüzde 6.8'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu durumda, yüzde 7.0 olarak öngörülen eksik istihdam ile birlikte atıl durumda olacak toplam işgücünün yüzde 13.8 düzeyine ulaşması beklenmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Nisan 1998 hane halkı işgücü anketi sonuçlarına göre; Türkiye'deki işsiz sayısı 1 451 bin ve eksik istihdam edilenler 1 365 bin kişidir. Buna göre işsizlik oranı yüzde 6.4 ve eksik istihdam oranı yüzde 6.0 olmak üzere toplam atıl işgücü oranı yüzde 12.4'dür.

Ülkemiz işgücü piyasası açısından önem taşıyan bir diğer nokta, işgücüne dahil olmayanların 25 milyon kişiyi aşmış olmasıdır. Bu sayı, 12 ve daha yukarı yaştaki çalışabilir nüfusun yüzde 52.5'ini oluşturmaktadır. Bunların içinde en büyük payı ev kadınları oluşturmaktadır. Bunu öğrenciler, çalışamaz durumda olanlar ve emekliler takip etmektedir.

Ülkede yaşanan enflasyon ve satın alma gücündeki gerilemeye bağlı olarak, halihazırda işgücü piyasası dışında olduğu varsayılan bu geniş kesimin işgücü piyasası içinde kendine yer bulmak için çaba göstermesi beklenebilecek bir gelişmedir. Özellikle işgücüne dahil olmayan ev kadınlarının yaklaşık üçte ikisini kentsel yerlerdeki ev kadınlarının oluşturduğu dikkate alınırsa, bu yönde gelişebilecek baskı önem kazanmaktadır.

Dış Ticaret

1996 yılında yaşanan yüzde 7.1 oranındaki GSMH artışı, Avrupa Birliği ile oluşturulan Gümrük Birliği'nin ardından koruma oranlarındaki indirimin etkilerinin net olarak hissedilmesi, yıl boyunca iç talebin canlılığını koruması 1996 yılında ithalat artışını hızlandırmış, ihracatta gözlenen durgunluk dış ticaret dengesini olumsuz etkilemiştir.

1997 yılında ihracat artışı yüzde 13.0 olurken, ithalat artış hızı yüzde 11.4 olarak gerçekleşmiştir.

1997 yılı başından itibaren bavul ticareti amacıyla ülkemize gelen turist sayısında bir azalma yaşanmış, aynı zamanda bavul ticareti olarak adlandırılan satışlarda da bir düşüş yaşanmıştır. 1996 yılında 8.842 milyon dolar olan bavul ticareti 1997 yılında yüzde 33.9 oranında azalarak 5.849 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu düşüşün başlıca nedenleri; alıcı ülkelerin tek taraflı olarak aldıkları önlemler ve bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerinde bavul ticaretiyle uğraşanların sayısının giderek azalarak, bu tür ticaret yapanların tacir-ithalatçı hüviyetine bürünmeleri olmuştur. Diğer yandan, ucuz ve kalitesiz mallarda ise Uzakdoğu ülkelerine yönelme söz konusudur.

1998 yılında dış talepte yaşanan olumsuz gelişmelere bağlı olarak ihracat artış hızında belirgin bir gerileme söz konusu olup, ithalat artış hızının iç talepteki daralma ve petrol fiyatlarındaki düşüşün de etkisiyle düşük kaldığı görülmektedir.

Bu çerçevede, Ocak-Eylül 1998 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 0.9 oranında artarken, ithalat yüzde 1.6 oranında gerilemiştir. Bu gelişmelerin etkisiyle dış ticaret açığı söz konusu dönem itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4.6 oranında gerileyerek 15,2 milyar dolar olmuştur.

TABLO: DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (Milyon \$)
(revize rakamlar)

	1996	1997	1997(*)	1998(*)
İhracat	23.224	26.245	18.939	19.105
İthalat	43.627	48.585	34.890	34.317
Dış Ticaret Dengesi	-20.403	-22.340	-15.951	-15.212
Bavul ticareti	8.842	5.849		
İhracat/İthalat (yüzde)	53.2	54.0	54.3	55.7

Kaynak : DİE

(*) Ocak-Eylül dönemi itibariyle

1998 yılının tamamında ihracatın yüzde 4.8 oranında artışla 27.5 milyar dolara yükselmesi, ithalatın ise yüzde 1.9 oranında artışla 49.5 milyar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Böylece, 1997 yılında yüzde 54.0 olan ihracatın ithalatı karşılama oranının 1998 yılında yüzde 55.6'ya, dış ticaret açığının ise 22 milyar dolar olması beklenmektedir.

1998 yılının Ocak-Eylül döneminde gerçekleştirilen toplam ithalat içinde en yüksek payı yüzde 65.4 oranı ile ara malları ithalatı alırken, sermaye malları ve tüketim malları ithalatı daha sonraki sırayı almıştır. Ana sektörler itibariyle toplam ithalatın yüzde 86.9'unu imalat sanayii ürünleri ithalatı oluşturmuştur. Yılın ilk dokuz ayında tüketim malları ithalatı yüzde 11.4 oranında artarken, sermaye ve ara malı alımında yavaşlama görülmektedir. Ara malı ithalindeki gerileme büyük ölçüde petrol fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanmaktadır.

Ana mal grupları bazında toplam ihracatın yarısından fazlasını (yüzde 52.6) tüketim malları oluşturmuştur. Ana sektörlerle göre ihracat artışı söz konusu dokuz aylık dönemde tarımda yüzde 9.4, ve imalat sanayii ürünlerinde yüzde 0.6 olarak gerçekleşirken, madencilik sektöründe yüzde 3.2 oranında gerileme söz konusudur.

1998 yılı Ocak-eylül döneminde AB ülkelerinden yapılan ithalatla bir önceki yılın aynı dönemine göre bir değişiklik görülmez iken, ihracatımız yüzde 6.6 oranında artmıştır. Aynı dönem itibariyle Asya ülkelerine ihracatımız yüzde 48.4 oranında gerilerken ithalatımız yüzde 5.7 oranında artmıştır.

1998 yılının ilk dokuz ayı itibariyle yapılan toplam ihracatta ilk sırayı yüzde 19.9'lık payla Almanya alırken, ikinci sırayı yüzde 9,2'lik payla ABD almaktadır. 1998 yılı başlarında Rusya ekonomisinde ortaya çıkan ekonomik kriz özellikle bu ülkeye yapılan ihracatımızın düşmesine neden olmuştur. Rusya Federasyonu'na yapılan ihracat toplam ihracatımızın yüzde 5.9'unu oluşturmaktadır.

TABLO: DIŞ TİCARETİMİZİN DAĞILIMI (Milyon \$)
(revize rakamlar)

	1996	1997	1997(*)	1998(*)
İhracat				
Tarım	2.481	2.712	1.738	1.796
Madencilik	369	405	294	285
İmalat	20.358	23.116	16.898	16.999
Diğer	16	12	8	25
İthalat				
Sermaye Malları	10.366	11.073	7.822	7.732
Ara Mallar	28.737	31.874	23.184	22.456
Tüketim Maddeleri	4.266	5.338	3.638	3.917
Diğer	258	301	247	212

Kaynak : DİE

(*) Ocak-Eylül dönemi itibariyle

Ödemeler Dengesi

Ödemeler dengesi bilançosuna göre, 1998 yılının tamamında cari işlemler dengesinin (bavul ticareti dahil) 3,5 milyar dolar açık vereceği tahmin edilmektedir. Geçen yıl cari işlemler açığının 2,7 milyar dolar olduğu göz önüne alındığında cari işlemler açığının bir yılda yüzde 31.0 oranında arttığı ortaya çıkmaktadır.

Raporumuzun "dış ticaret" bölümünde de değinildiği üzere, 1998 yılının tamamı itibariyle bir önceki yıla göre ithalatımızın yüzde 1.9 ve buna karşılık ihracatımızın yüzde 4.8 oranında artmasına bağlı olarak dış ticaret açığının 22 milyar dolar olacağı tahmin edilmiştir. Bavul ticareti de değerlendirmeye alındığında (ki söz konusu 1998 yılında bavul ticaretinin bir önceki yıla göre yüzde 14.5 oranında

gerileyerek 5 milyar dolar olacağı öngörülmüştür.) dış ticaret açığının yüzde 3.5 oranında genişleyerek 15.9 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir.

Dış ticaret açığı, işçi gelirleri ile diğer mal ve hizmet gelirlerinde gözlenen artışla karşılanmıştır. Karşılıksız transfer gelirlerinin en önemli kalemi olan ve yurtdışında çalışan işçilerimizin gönderdiği dövizin 1998 yılında 4.4 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. İşçi dövizlerinin bavul ticareti hariç ihracata oranı söz konusu yıl itibariyle yüzde 15.8 olmaktadır. Aynı dönemdeki turizm gelirleri ise 7.6 milyar dolar olarak hesaplanmakta ve fakat turizm giderlerinin de 2 milyar dolar olarak gerçekleşeceği beklenmektedir.

TABLO: ÖDEMELER DENGESİ (milyon \$)

	1997(1)	1997(2)	1998(1)	1998(2)
A- Cari İşlemler Dengesi	-4.668	- 2.679	-5.210	-3.510
Dış Ticaret Dengesi	-21.247	-15.398	-20.930	-15.930
Diğer Mal ve Hizmet Dengesi	11.713	7.853	10.930	7.630
Karşılıksız Transfer	4.552	4.600	4.552	4.600
B- Sermaye Hareketleri	9.292	8.616	5.820	5.240
C- Net Hata ve Noksan	-1.280	-2.593	-1.670	550
D- Resmi Rezerv (Değişim)	-3.316	- 2.050	-3.316	-2.050

Kaynak : DPT, TCMB

* 1998 yılı gerçekleşme tahminidir.

1) Bavul Ticareti Hariç

2) Bavul Ticareti Dahil

1997 yılında Asya Bölgesinde ve 1998 yılında Rusya Federasyonu'nda ortaya çıkan ekonomik krizler birçok ülke ekonomisinde ve özellikle Dünya finans piyasalarında daralmaya neden olmuştur. Bu çerçevede, uluslararası sermaye, menkul kıymet borsalarından ve özellikle gelişmekte olan ülkelere çıkmıştır. Bu durum gelişmekte olan ülkelerin dış finansman imkanlarını büyük ölçüde kısıtlamaktadır.

Ülkemizdeki sermaye hareketleri incelendiğinde, 1997 yılında toplam 8.6 milyar dolar olan sermaye girişinin 1998 yılında 5.2 milyar dolara gerileyeceği tahmin edilmektedir. 1997 yılında 6.9 milyar dolar olan uzun vadeli sermaye girişinin 1998 yılında 3.5 milyar dolara gerilemesi beklenmektedir. Portföy yatırımlarında 1998 yılının tamamı itibariyle 0.8 milyar dolarlık net çıkış olması öngörülmürken, borç ödemelerinin 8.9 milyar dolar olması beklenmektedir.

1997 yılı sonunda 18.4 milyar dolar olan ve Nisan ayından itibaren hızlı bir artış gösteren Merkez Bankası uluslararası rezervleri, Ağustos ayının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimine girerek 27 Kasım 1998 itibariyle 19.7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2- KAMU MALİYESİ

1998 BÜTÇESİ GERÇEKLEŞMELERİ VE 1999 BÜTÇESİ ÜZERİNE İLK DEĞERLENDİRMELER

1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı TBMM Bütçe ve Plan Komisyonu'na sunulmasına rağmen sonuçlandırılmadı. 55. Hükümet'in bir gensoruyla düşürülmesi sonucunda, giden Hükümet kendi hazırladığı Bütçe Tasarısı'nı müzakereden çekti. Bu durumda, eğer Aralık ortasına kadar yeni bir Hükümet kurulma olasılığı gerçekleşmezse, Türkiye'de belki de en uzun süreli geçici bütçe uygulamasının yolu açılacak demektir. Çünkü, 15 Aralık'tan sonra kurulacak bir Hükümet 1999 yılı bütçesini yıl sonundan önce yetiştirme süresine sahip olmayacaktır. 18 Nisan tarihinde seçim yapılacağı varsayımında ise, seçim sonrası oluşacak Hükümetin ancak Mayıs ayında güvenoyu olabileceği, bunun da 1998 yılı asıl bütçesini Haziran sonundan önce yasalaştıramayacağı anlaşılr.

Bununla birlikte, Türkiye'de geçici bütçe ile asıl bütçe arasında temel bir fark olmasının giderek olanaksızlaştığı bir bütçe yapısı ortaya çıkmıştır. Hatta bir hükümetten diğerine farklı bir bütçeleme anlayışının ortaya çıkması mevcut bütçe bileşiminde hemen hemen olanaksız duruma gelmiş bulunmaktadır. Bunun nedeni, bütçelerin esnekliğinin tamamen kaybolmuş bulunmasıdır. Hükümetlerin kendi siyasal programlarını hiç olmazsa kısmen uygulamaya geçirebilecekleri bütçe tercihleri yapabilmeleri artık mümkün bulunmamaktadır.

Bu saptamanın en son kanıtı, 1998 yılı bütçesinin Ocak-Ekim dönemine ilişkin gerçekleşme rakamlarıdır. İzleyen tablodan görüldüğü üzere, iç ve dış borç faizleri toplamı bütçe giderlerinin yüzde 43.1'ini oluşturmuştur. Bunun üzerine iyice geriletilmiş ama üzerinde oynanması artık iyice güçleşmiş personel ödenekleri (yüzde 25) eklenirse, yüzde 68 oranına ulaşılır. Personel dışı carilerin beşte dördlük bir bölümü iç v ediş güvenliğe ilişkin cari harcamalar olduğu için bunlarla da oynamak olanaksızdır. Buradan da 5 puan eklenirse, yüzde 73 toplamına ulaşılır. Sosyal güvenlik kuruluşuna yapılan transferlerin de bütçe içindeki payının artık azaltılması mümkün değildir; 10 puan da buradan eklenirse yüzde 83 oranına varılır. Vergi iadesi gibi birçok diğer transfer kalemi de üzerinde bir kısıntı yapılamayacak devlet taahhütleri arasındadır. Böylece bütçenin kabaca yüzde 90'lık bir bölümünün önceden bağlanmış olduğu anlaşılr. Geriye kalanların da aslında herhangi bir

esnekliği kalmamıştır. 10 yıl öncesine kadar bütçenin yüzde 18-19 gibi önemli bir bölümünü teşkil eden yatırım harcamaları, 1994 sonrasında ortalama olarak yüzde 7 düzeylerine geriletilmiş, 1998’de ise yüzde 6’nın da altına düşürülmüştür. 1999 bütçesinin başlangıç öngürüsü dahi yüzde 6’nın altına düşmüş bulunmaktadır. Yatırımsızlıktan bunalan Türkiye’de, yatırımlar için ayrılan sembolik miktarların daha da geriletilmesi olanağı da bulunmamaktadır. Demek ki, bütçenin bu yapısıyla iktidarlara herhangi bir serbest politika belirleme esnekliği sunması mümkün değildir.

Bu nedenle de bütçenin aslı ile geçicisi arasında herhangi bir farklılık bulunmayacaktır. Geçici bütçe, Türkiye’nin yeterince bozuk olan mali dengelerini daha fazla bozma veya düzeltici bir rol oynama şansına sahip değildir. Bütçeler toplum açısından bir “hayrı olmayan” mali belgeler niteliğine bürünmüşlerdir. “Hayırsız bütçe” yapısından kurtulmanın tek ve biricik yolu ise, devletin üzerindeki borç yükünün atılmasından geçmektedir. Bugünkü iktidar adaylarının ise böylesine cesur bir iddia taşımadıkları görülmektedir.

* * *

Yukardaki tahlilin gösterdiği gibi, 55. Hükümet tarafından hazırlanan 1999 bütçe tasarısının aşağı yukarı aynı biçimiyle izleyen hükümetler tarafından da benimseneceğini kabulünü yapmak ve bunun üzerinden bütçe üzerine ilk değerlendirmeleri yapmak fazla bir yanlışlığa yol açmayacaktır.

1999 yılına ilişkin bütçe tasarısının hazırlanması sürecinde 1999 yılı bütçe teklifleri yanında 1998 bütçesi gerçekleşme tahminleri de ortaya çıkarılmış bulunuyordu. Dolayısıyla 1998’in gerçekleşme rakamlarına oldukça yakın yıl sonuna ilişkin tahminlerden bakarak 1999’a ilişkin başlangıç tahminleri üzerine fikir yürütülebilir.

Öncelikle bütçenin bütünü üzerine yapılabilecek en genel değerlendirme şudur: Bütçelerde son 15 yıl içinde ortaya çıkan bozulmanın düzeleceğine ilişkin herhangi bir işaret ortada yoktur. Mevcut siyasi, iktisadi ve mali konjonktürde bu tür bir düzelme beklentisi de esasen sözkonusu değildir. Dolayısıyla, sürprizlere açık olmayan, geçmiş yılların izini süren, çok farklı değerlendirmeler yapılması mümkün olmayan ve çözüm getirmekten ziyade “durumu idare eden” bir bütçe ve bütçeleme anlayışıyla yeniden karşı karşıyayız denilebilir.

1998 bütçesi gerçekleşme tahminlerine bakarsak şu değerlendirmeler yapılabilir:

- 1998 Ocak-Ekim gerçekleşme sonuçlarıyla karşılaştırıldığında 1998'in bütünü için yapılan gerçekleşme tahminleri bazı düzelmelere işaret etmektedir. Bunu büyük ölçüde olağan karşılamak gerekir. Yılın son aylarında vergi girişlerinin faiz giderlerinden fazla olmasının getirdiği dengeleyici düzeltmeler her yıl tekrarlanmaktadır.
- İzleyen tablodan görüldüğü gibi, 1998'in başlangıç ödeneklerine kıyasla 1998 gerçekleşme tahminleri de bazı küçük "düzeltme" işaretleri vermektedir. Buna göre, bütçe açığının bütçe harcamalarına oranı yüzde 26.97'den yüzde 24.28'e düşmekte; GSMH'ya oranla da yüzde 8.1 yerine yüzde 7.1 rakamı geçmektedir. Oysa, bir yandan da bütçe harcamalarının 711 trilyon TL arttığı görülmektedir. Hemen anlaşılabileceği gibi bunun nedeni, bütçe gelirlerindeki artıştır; bu artış 936 trilyon TL'yi bulduğu için bütçe açığı 225 trilyon TL'lik bir azalma göstermiştir. Gelir artışlarının yarısı vergi gelirleri artışından kaynaklanmıştır. Diğer bölümü de esas olarak "vergi dışı normal gelirler"den ve özellikle bunun içinde yer alan özelleştirme gelirlerinden kaynaklanmıştır. Özelleştirme gelirlerinin bütçeleştirilmesinin yasa dışılığı (4046 sayılı yasaya aykırılığı) ve yanlışlığı ise ayrı bir konudur.
- 1998 yılı personel ödeneklerinde başlangıç tahminlerine göre küçük bir artış olacağı (yüzde 23.6'dan yüzde 25'e) görülmektedir. Ancak bunun anlamlı olmadığını görebilmek için, bu payın 1989-93 döneminde ortalama yüzde 37.5 ve 1994-95'de dahi yüzde 30 düzeyinde olduğu bilgisini eklemek gerekecektir.
- Faiz giderlerinin ise öngörülenin 295 trilyon TL üzerinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Ancak vergi gelirleri ve bütçe harcamalarında daha önemli artışlar nedeniyle, faizlerin vergiye ve bütçeye oranla önemi başlangıç ödenekleri düzeyinde kalacak gibi görünmektedir.
- Yatırımlara ayrılan 1 katrilyon liralık küçük ödenek tutarının dahi gerçekleştirilemeyip 960 trilyon lirada kalacak olması ise, bütçelerin tekrarlanan bir ayıbı niteliğindedir. Bu arada, 1998 bütçesi için başlatılan bir "ilk"ın fiyaskoyla sonuçlanması üzerine de düşünülmelidir. 1998 bütçesinde, özelleştirmeler beklendiği gibi

Tablo - 1998'den 1999'a Konsolide Bütçe (Milyar TL)

	1998				1999	
	Başlan- gıç Ödenęi	Yüzde Payları	Gerçek- leşme Tahmini	Yüzde Payları	Tasarı	Yüzde Payları
GİDERLER	14.789	100.0	15.500	100.0	23.650	100.00
(Faiz Dışı Giderler)	8.894	60.1	9.310	60.06	14.760	62.41
• Personel	3.500	23.6	3.870	24.97	6.070	25.67
• Diğer Cari	1.330	8.7	1.340	8.65	2.360	9.98
• Yatırım	1.000	6.8	960	6.19	1.410	5.96
• Transfer	8.959	60.6	9.330		13.810	58.39
• Faiz	5.895	39.9	6.190	39.94	8.890	37.59
• Sosyal Güvenlik	1.400	9.5	1.426	9.20	2.055	8.69
• Diğer Transferler	1.664	11.2	1.714	11.06	2.865	12.11
GELİRLER	10.800	100.0	11.736	100.00	18.130	100.00
• Vergi Gelirleri	8.900	82.4	9.350	79.67	14.535	78.87
• Vergi Dışı Norm. Gel.	702	6.5	1.131	9.64	1.615	8.93
• Özel Gelir ve Fonlar	1.158	10.7	1.205	10.27	1.900	10.31
• Katma Bütçe Gelirleri	40	0.4	50	0.43	80	0.47
BÜTÇE AÇIĞI	-3.989	(26.77)	-3.764	(24.28)	-5.520	(23.34)

gelişirse bir katrilyonluk yatırım ödeneklerine buradan 400 trilyonluk ek katkının sağlanacağı yolundaki düzenlemesi her türlü bütçe ciddiyetinin dışındaydı. Kuruluşlar fiktif ve şartlara bağlı yatırım ödenekleriyle oyalanırsa, yatırım programları hazırlamanın bir anlamı kalır mı? 1999 bütçe tasarısını hazırlayanların bu uygulanamayan "model"den vazgeçtikleri görülmekle birlikte, bir yıl önce övgüyle bahsettikleri bir "yenilik"ten niçin caydıklarını açıklamamaları da bir ciddiyet eksikliği olarak kaydedilecektir.

Bütün bu değerlendirmelerin, 1998 için kesin sonuçların oluşmadığını bir dönemde yapıldığı da kuşkusuz hatırd tutulmalıdır.

1998 bütçesi gerçekleşme rakamları Ekim ayı itibariyle açıklandı. 1999 bütçesi tahminleri ise 1998 yılı bütçesinin yılsonu gerçekleşme tahminleri üzerinden yapıldı. İlk on aylık sonuçlar, faiz ödemelerinin yani mali sermayenin tutsak aldığı bütçenin bozulma eğilimini küçük bir düzelmeye sürdürdüğünü gösteriyor. Faizler bütçenin yüzde 43'ünü, bütçe vergi gelirlerinin yüzde 73'ünü yutuyor.

Buna karşılık, 1998 yılsonu gerçekleşme tahminleri fazlasıyla iyimser noktalarda tutuluyor. Yatırım hariç bütçe öngörülerinin büyük ölçüde gerçekleşeceği umuluyor. Ve bunun üzerine de 1999 beklentileri inşa ediliyor.

1999 bütçe tasarısına ilişkin olarak - 1998 gerçekleşme tahminleriyle karşılaştırmalı bir yaklaşımla- şimdilik şunlar söylenebilir:

- 1999 tasarısının öngördüğü bütçe açığı, bütçeye oranla yüzde 23.3 ve GSMH'ya oranla yüzde 7.0 olarak programlanmıştır. Bunun iyimser bir beklenti olduğu söylenebilir. İki nedenle: Bir, 1999 yılı faiz ödemelerini 8 katrilyon 890 trilyon düzeyinde tutmak çok zor gözükmemektedir. Buradaki sapmanın, 1998 için olduğundan daha fazla olacağı ve 10 katrilyonun altında bir faiz gideri beklemenin hayal olduğu fazla yanılmadan ileri sürülebilir. Öte yandan, 1999 için, mevcut enflasyon öngörülerinde, hedefin üzerinde bir kamu gelirleri ve vergi gelirleri artışı beklemek gerçekçi olmayacaktır.
- Bu nedenle, faiz/bütçe harcamaları oranı gerçekçi gözükmemektedir. Bu oranın 1999'da yüzde 40'ın altına çekilmesi çok sürpriz bir gelişme olacaktır.

KONSOLİDE BÜTÇE GERÇEKLEŞMESİ
(OCAK-EKİM ; MİLYAR TL.)

	1997	1998	Değ.(%)	Pay (%)
GELİRLER	4.336.690	9.398.352	116.7	100.0
- Genel Bütçe	4.264.030	9.256.598	117.1	98.5
. Vergi Gelirleri	3.617.610	7.349.176	103.2	78.2
. Vergi Dışı Normal Gelir	285.099	971.480	240.8	10.3
. Özel Gelir ve Fonlar	361.321	935.942	159.0	10.0
- Katma Bütçe	703.385	1.166.972	65.9	12.4
- Hazine Yardımı	-630.725	-1.025.218	62.5	-10.9
GİDERLER	5.501.686	12.409.218	125.6	100.0
. Cari	2.028.958	3.810.813	87.8	30.7
* Personel	1.673.863	3.100.405	85.2	25.0
* Diğer Cari	355.095	710.408	100.1	5.7
. Yatırım	379.709	628.013	65.4	5.1
. Transfer	3.093.019	7.970.392	157.7	64.2
* İç Borç Faizi	1.464.697	4.900.447	234.6	39.5
* Dış Borç Faizi	231.823	440.751	90.1	3.6
* KİT'lere Ser.Transfer	79.020	134.785	70.6	1.1
* Dev İşt.Kat. Payı	23.900	25.000	4.6	0.2
* Red ve İadeler	151.082	381.421	152.5	3.1
* Emekli Sandığı'na	280.000	530.000	89.3	4.3
* SSK'ya	294.000	361.000	22.8	2.9
* Bağ-Kur'a	98.000	359.700	267.0	2.9
* Fon Ödemeleri	202.732	328.563	62.1	2.7
* Diğer Transferler	267.765	508.725	90.0	4.1
- Genel Bütçe	5.488.216	12.366.524	125.3	99.7
- Katma Bütçe	628.811	1.066.659	69.6	8.6
- Hazine Yardımı	-615.341	-1.023.965	66.4	-8.3
Bütçe Açığı	-1.164.996	-3.010.866	158.4	24.3

gelişirse bir katrilyonluk yatırım ödeneklerine buradan 400 trilyonluk ek katkının sağlanacağı yolundaki düzenlemesi her türlü bütçe ciddiyetinin dışındaydı. Kuruluşlar fiktif ve şartlara bağlı yatırım ödenekleriyle oyalanırsa, yatırım programları hazırlamanın bir anlamı kalır mı? 1999 bütçe tasarısını hazırlayanların bu uygulanamayan "model"den vazgeçtikleri görülmekle birlikte, bir yıl önce övgüyle bahsettikleri bir "yenilik"ten niçin caydıklarını açıklamamaları da bir ciddiyet eksikliği olarak kaydedilecektir.

Bütün bu değerlendirmelerin, 1998 için kesin sonuçların oluşmadığını bir dönemde yapıldığı da kuşkusuz hatırdan tutulmalıdır.

1998 bütçesi gerçekleşme rakamları Ekim ayı itibariyle açıklandı. 1999 bütçesi tahminleri ise 1998 yılı bütçesinin yılsonu gerçekleşme tahminleri üzerinden yapıldı. İlk on aylık sonuçlar, faiz ödemelerinin yani mali sermayenin tutsak aldığı bütçenin bozulma eğilimini küçük bir düzelmeye sürdürdüğünü gösteriyor. Faizler bütçenin yüzde 43'ünü, bütçe vergi gelirlerinin yüzde 73'ünü yutuyor.

Buna karşılık, 1998 yılsonu gerçekleşme tahminleri fazlasıyla iyimser noktalarda tutuluyor. Yatırım hariç bütçe öngörülerinin büyük ölçüde gerçekleşeceği umuluyor. Ve bunun üzerine de 1999 beklentileri inşa ediliyor.

1999 bütçe tasarısına ilişkin olarak - 1998 gerçekleşme tahminleriyle karşılaştırmalı bir yaklaşımla- şimdilik şunlar söylenebilir:

- 1999 tasarısının öngördüğü bütçe açığı, bütçeye oranla yüzde 23.3 ve GSMH'ya oranla yüzde 7.0 olarak programlanmıştır. Bunun iyimser bir beklenti olduğu söylenebilir. İki nedenle: Bir, 1999 yılı faiz ödemelerini 8 katrilyon 890 trilyon düzeyinde tutmak çok zor gözükmemektedir. Buradaki sapmanın, 1998 için olduğundan daha fazla olacağı ve 10 katrilyonun altında bir faiz gideri beklemenin hayal olduğu fazla yanılmadan ileri sürülebilir. Öte yandan, 1999 için, mevcut enflasyon öngörülerinin altında, hedefin üzerinde bir kamu gelirleri ve vergi gelirleri artışı beklemek gerçekçi olmayacaktır.
- Bu nedenle, faiz/bütçe harcamaları oranı gerçekçi gözükmemektedir. Bu oranın 1999'da yüzde 40'ın altına çekilmesi çok sürpriz bir gelişme olacaktır.

- Bütçenin en hızlı artan kalemi “diğer cariler”dir. Bunun yüzde 75 oranında savunma ve güvenlik amaçlı kullanıldığı dikkate alınır, 1999 için barışçı bir gelişmenin beklenmediği kolayca sezilebilir.
- Personel ödeneklerinde anlamlı bir gelişme yoktur. Enflasyon tahminlerinin beklenenin üzerinde gerçekleştiği her durumda-ki bu tür gelişmelerin gerçekleşme olasılığı çok yüksektir- personel ödeneklerinde erime hızlanacak demektir. Eğer 1999 seçim yılı ise, personel ödeneklerini bu alt noktalarda tutma olanağı daha da zor olacaktır.
- Sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin, bütçe tasarısı verilerine bakılırsa, iddiaların aksine, 1999 yılında görelî olarak (bütçeye ve GSMH’ya oranla) gerileyeceği öngörülmektedir.
- Yatırım ödenekleri her yıl bir önceki yılı aratmaktadır. 1999 bütçesi, ne yazık ki, bunun istisnası olamamıştır. Başlangıç ödeneğinin ilk defa yüzde 6’nın altına düşürüldüğü görülmektedir. Gerçekleşmenin, her zamanki gibi, daha kötü bir sonuç vermesi de beklenmelidir. 1 katrilyon 410 trilyon lira olarak öngörülen başlangıç ödeneği, aslında geçen yılın özelleştirme aktarmalı başlangıç öngörüsüyle çakışmaktadır. En iyimser ifadesiyle yüzde 44.4 ortalama enflasyon öngörülen bir ekonomide bunun nasıl bir reel gerileme anlamına geldiği kolayca anlaşılabilir.
- Yatırımlarla ilgili bir başka gerçek ise, genel ve katma bütçeli kuruluşların yatırım tekliflerinin 10.1 katrilyon lira olmasına karşılık 1.4 katrilyon liralık bir ödenek ayrılmasıdır. Tekliflerin kabul oranı yüzde 14’tür. Kamunun bütçe dışı kuruluşları, KİT’ler de dahil olmak üzere ele alınsaydı, bunların toplam 15.7 katrilyon liralık yatırım talebinin sadece 3.55 katrilyon liralık bölümünün kabul edildiği (kabul oranı yüzde 22.5) görülürdü. Bütün bunların anlamı, kamunun yatırım perspektifinin yokedilmiş bulunmasıdır. 15 yıldır adım adım iktidarları tutsak eden böyle bir anlayışın ekonomik bağımsızlığı, ulusal bağımsızlığı korumak ve ülkeyi kalkınma rampasında tutmak hedefi ve iradesi olamaz.
- Gelirler açısından dikkati çeken nokta, özelleştirme gelirlerini de içeren “vergi dışı normal gelirler” kalemindeki artışın sınırlı tutulmasıdır. 1999 bütçesini oluşturanların, konjonktürün dönmesi

nedeniyle istemeyerek kabullenmiş olabilecekleri bu durum, belki de 1999 bütçesinin tek hayırlı sonucu olacaktır denilebilirdi. Ancak bunu da söylemek mümkün gözükmemektedir. Çünkü Telekom ve üçüncü GSM lisansından elde edilecek gelirlerin tümüyle bütçeye aktarılması bütçe tasarısında öngörülmüş bulunuyor. İlgili yasaya aykırı bu düzenlemenin bütçede yer alması Anayasa'ya da açık bir aykırılık oluşturuyor.

Geçici bütçe uygulaması gidilmesi durumunda, geçen yılın bütçe ödeneklerinin belirli bir oranla arttırılarak uygulanması ve ödeneklerin aylık geçici bütçeler temelinde serbest bırakılacağı anlaşılmaktadır. Bu arada bütçe aslının tasarısında yer alan hükümlerin büyük bölümü itibariyle geçici bütçeye taşınacağı anlaşılmaktadır. Bunlardan bazıları geçmiş yılın olumsuzluklarını sürdürecektir. Örneğin, bütçelerin transfer tertibinden yardım alan sosyal güvenlik kuruluşlarının fonlarını değerlendirmede özgür bırakılmamaları sürdürülecektir. Burada Anayasa aykırı bir düzenlemede ısrar edildiği, bu kuruluşların kendi mali dengelerini gözeterek tasarrufta bulunmaları, yapılan transferler bahane edilerek engellenmektedir. Bu kuruluşların, "hizmetleri ile ilgili aylık harcama programlarını vize edilmek üzere en geç 31 Ocak 1999 tarihine kadar Maliye Bakanlığına göndermeleri" (madde 5) zorunluluğunun getirilmesi de, SSK gibi özel kanunla yönetilen özel statülü bir kuruluşu katma bütçeli bir idareye dönüştürme riskini taşımaktadır.

Bu bütçe tasarısıyla ilk defa getirilen "kamu hizmetlerinin fiyatlandırılması" (m. 66) düzenlemesi ise, kamu hizmetlerinin geleceği açısından tehlike işaretleri vermektedir. Her ne kadar, bu maddenin bu ilk düzenlenişi, kamu kurumu bünyesinde oluşturulan vakıf ve derneklerin kurumlarının bütçe yetersizliklerini bağış ve yardım adı altında topladıkları gelirlerle aşma çabasına bir düzen ve disiplin getirmek bakımından mevcut uygulamadan daha isabetli gözükse de, açılan bu kapının giderek genişleyen bir yola dönüşmesi riski bulunmaktadır. Nitekim, gerek madde gerekçesi, gerekse Maliye Bakanının açıklamaları, kamu hizmetlerinin karşılıksız sunumu yerine fiyatlandırmanın yaygınlaştırılacağını haberlemektedir. Bu, kamu finansmanına vergi ödeme güçlerinin ötesinde katılan ücretliler açısından olsun, toplumun düşük gelirli kesimleri açısından olsun çok ciddi hak kayıpları anlamına gelecektir. Faiz ödemeleriyle sıkışan kamu idaresinin, sunmak zorunda olduğu hizmetler karşılığında bedel talep

etmeye yönelmesi, mali sermayenin sosyal hizmetleri kemirmesinin açık bir göstergesidir.

Öte yandan, mali sermayeye verilmiş ödünlere bütçenin 68. Maddesi içine yedirilerek vergi yasalarında bütçe yasası ile düzenleme yapılmaya girişilmesi Anayasa'ya açık bir aykırılık oluşturmaktadır. Bunun geçici bütçe içinde de korunmak isteneceğine dair resmi demeçler verildiği dikkate alınrsa, bütçe hukukunun Türkiye'de yerleşmesi konusunda yasal ve anayasal mücadelenin gündemden hiç düşmeyeceği anlaşılmaktadır.

Bütçenin bir "şart tasarrufu" olduğunu ileri sürerek Hükümetin bütçe tasarısını TBMM'den çeken 55. Hükümetin, mali sermayeye vergi ödünleri anlamında verdiği sözleri gelecek iktidarın iradesine bırakmadan geçici bütçeye dahi taşımak istemesi halinde bir çifte standart örneği oluşacağını hatırlatmakta yarar vardır.

İç Borçlanma

Kamu gelirlerinin kamu giderlerini karşılamaya yetmemesi sonucunda oluşan açıklar, tahvil ve/veya hazine bonosu ihraç edilerek veya Merkez Bankası'ndan kısa vadeli avans kullanılarak karşılanmaktadır. 1997 yılının sonunda 6.3 katrilyon lira olan iç borç stokumuz 1998 Eylül ayı sonunda 9.9 katrilyon liraya yükselmiştir. Bunun 5.2 katrilyon lirası tahvil, 4.8 katrilyon lirası bono ve 338 trilyon lirası avanstandır. İç borç stokumuzun GSMH'ya oranının yüzde 21'ler düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir.

Türkiye 1998 yılında net dış borç ödeyicisi durumuna gelmiştir. Dış borçların ödenebilmesi içinden borç alınmış, dolayısıyla hem ödenen faizler hem de faiz oranları artmıştır.

TABLO: İÇ BORÇ STOKU

(cari fiyatlarla trilyon lira)

Yıllar	Tahvil	Bono	Avans + Konsolide Borçlar	Toplam İç Borç	İç Borç Stoku / GSMH(%)
1990	23	5	29	57	14.4
1991	33	18	46	98	14.8
1992	86	42	66	194	17.6
1993	191	64	102	357	17.9
1994	239	304	256	799	20.6
1995	512	631	218	1.361	17.3
1996	1.250	1.528	371	3.149	21.0
1997	3.571	2.375	338	6.283	21.2
1998(1)	5.176	4.771	0	9.947	-

Kaynak: DPT

(1) Eylül sonu itibariyle

İhraç edilen bono ve tahvillerin yüzde 90'ına yakın bölümü bankalar tarafından satın alınırken, kamu ve özel sektör ile tasarruf sahiplerince doğrudan satın alınan kamu menkul değerlerinin düşük düzeyde kaldığı gözlenmektedir.

1998 yılının eylül ayı sonu itibariyle toplam iç borç stokunun içerisinde bir önceki yıla kıyasla tahvillerin payı azalmış, bonoların payı ise önemli ölçüde artmıştır.

İç borçlanma vadesi 1997 yılının Ocak-Kasım döneminde 341 gün iken, 1998 yılının aynı döneminde 231 gün olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemler itibariyle yıllık bileşik bazda devlet iç borçlanma senetleri faiz oranı 8stopaj hariç) ise yüzde 106.2'den yüzde 111.0'a çıkmıştır.

1998 yılı Ocak ayında yüzde 120.0 olan iç borçlanma faiz oranı (stopaj hariç yıllık bileşik), Şubat ayında yüzde 126.2'ye yükseldikten sonra sürekli olarak gerilemiş ve Temmuz ayında yüzde 77.6 seviyesine düşmüştür. Ancak Asya ülkelerinde yaşanan krizin devam etmesinin yanı sıra Rusya Federasyonu'nda ortaya çıkan mali krizin de etkisiyle Hazine iç borçlanma faiz oranları Eylül ayında yüzde 135.8'e, Ekim ayında yüzde 140.8'e ve Kasım ayında yüzde 144.9'a yükselmiştir.

Dış Borçlar

Türkiye'nin dış borç stokuna ait veriler Hazine Müsteşarlığı tarafından sürdürülen çalışmalar çerçevesinde yenilenerek açıklanmaktadır. Yeni seri esas alınarak dış borç tutarına bakıldığında; 1996 yılında 84.7 milyar dolar olan dış borcun 1997 yılında yüzde 8.9 oranında artışla 92.2 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. 1998 yılının ilk çeyreği sonunda ise dış borç stoku 94.5 milyar dolar olarak hesaplanmıştır.

TABLO: DIŞ BORÇLAR

(yeni serilere göre), (Milyon Dolar)

	Dış Borç Stoku	Kısa Vadeli	Orta-Uzun Vadeli
1996	84.666	20.517	64.149
1997	92.216	22.634	69.582
1998 ⁽¹⁾	94.456	23.497	70.959

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(1) Mart sonu itibarıyla

1998 yılının Mart ayına ait geçici rakamlara göre orta ve uzun vadeli borçlarda 1997 yılı sonuna göre yüzde 2 oranında, kısa vadeli borçlarda ise yüzde 3.8 oranında olmak üzere toplam borçta yüzde 2.4 oranında artış olmuştur. Kısa vadeli borçların toplam dış borç stoku içindeki payı 1996 yılında yüzde 24.2 iken, bu oran 1997 yılında yüzde 24.5 ve 1998'in ilk çeyreğinde 24.9 olmuştur.

Dış borç stokunun borçlulara göre dağılımına bakıldığında, 1998 yılı ilk çeyreği sonunda orta ve uzun vadeli borç stokunun yüzde 70.2'sini oluşturan 49.8 milyar dolarlık kısmının kamu kesimine, yüzde 29.8'lik bölümünü oluşturan 21.2 milyar dolarlık bölümünün ise özel kesime ait olduğu görülmektedir.

1996 yılında toplam 11.4 milyar dolarlık borç ödemesi yapılmış, bunun 7.2 milyar dolarını anapara, 4.2 milyar dolarını da faiz ödemeleri oluşturmuştur. 1997 yılında ise anapara olarak 7.8 milyar dolar ve faiz olarak 4.6 milyar dolar olmak üzere toplam 12.4 milyar dolar borç ödemesi gerçekleştirilmiştir. 1998 yılının ilk üç ayında 2.3 milyar dolar anapara, 1 milyar dolar faiz olmak üzere 3.3 milyar dolar dış borç servisi yapılmıştır.

3- BÖLÜŞÜME İLİŞKİN GELİŞMELER

Türkiye’de uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların temel amaç, ilke ve hedefleri;

- özgür ve demokratik bir ortamın sağlanması,
 - bireyin ön plana çıkarılması,
 - sürdürülebilir hızlı bir büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
 - toplumsal yaşam düzeyinin yükseltilmesi ve gelir dağılımının iyileştirilmesi,
 - üretken istihdamın artırılarak herkese iş yaratılması,
 - sanayileşmenin hızlandırılması,
 - teknolojiye çağdaşlığı yakalayacak atılımların yapılması,
 - dünya ticaret pastası ve refahından daha yüksek pay alabilmek içi eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve toplumun tüm bireylerine yeteneklerine uygun eğitimin verilmesi,
 - kültürel gelişmenin sağlanması,
 - toplumun tümünün sosyal güvenlik ve temel sağlık hizmetlerine kavuşturulması ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması,
 - çevrenin korunması ve geliştirilmesi,
- olarak belirlenmiştir.

Bu temel amaç, hedef ve ilkelere 1998 yılı sonu itibariyle hangi ölçüde ulaşılabildiği tartışma konusudur. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullar başta çalışanlar olmak üzere tüm iktisaden zayıf kesimleri yakıcı boyutlarıyla etkilemektedir. 1980’li yıllardan bu yana temel doğrultusunda fazla bir değişikliğe gidilmeden yürütülen politikaların gerek çalışanlar gerek ülke üzerinde yarattığı tahribat devam ederken, son dönemde uluslararası düzeyde yaygınlaşmaya başlayan ekonomik kriz gerekçe yapılarak özveri talepleri uç vermeye başlamıştır.

Fiyat Gelişmeleri

1998 yılının Kasım ayında tüketici fiyatları artış hızı yüzde 4.3 olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatları geçen yılın aynı ayında yüzde 6.6 oranında artmıştı. 1998 yılı Kasım ayında Tüketici Fiyatları artış hızındaki düşüş gıda, giyim, konut ve ulaştırma alt grupları fiyat artış hızlarındaki yavaşlamadan kaynaklanmıştır. Ocak-Kasım dönemi itibariyle tüketici fiyatları artış hızı 1997 yılında yüzde 89.4 iken 1998 yılında yüzde 64.3’e gerilemiştir.

1997 yılının Aralık ayında yüzde 99.1 olan tüketici fiyatları 12 aylık artış hızı, 1998 yılının Kasım ayında yüzde 72.8; yüzde 85.7 olan yıllık ortalama artış hızı ise yüzde 87.3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

TABLO: KENTSEL YERLER TÜKETİCİ FİYATLARI

(1994=100)

		İndeks	Bir Önceki Aya Göre	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre	12 aylık Ortalamaya Göre	Altı Aylık Artışa Göre
1997	Kasım	815,6	6,6	89,4	95,8	83,9	43,9
	Aralık	857,5	5,1	99,1	99,1	85,7	47,1
1998	Ocak	919,4	7,2	7,2	101,6	80,0	48,4
	Şubat	960,0	4,4	12,0	99,3	89,9	45,9
	Mart	1001,3	4,3	16,8	97,2	91,4	41,8
	Nisan	1048,0	4,7	22,2	93,6	92,6	37,0
	Mayıs	1084,7	3,5	26,5	91,4	93,4	33,0
	Haziran	1111,1	2,4	29,6	90,6	94,0	29,6
	Temmuz	1148,4	3,4	33,9	85,3	93,6	24,9
	Ağustos	1193,8	4,0	39,2	81,4	92,6	24,4
	Eylül	1274,0	6,7	48,6	80,4	91,4	27,2
	Ekim	1351,1	6,1	57,6	76,6	89,6	28,9
	Kasım	1409,1	4,3	64,3	728	87,3	29,9

Kaynak : DİE

1998 yılı Kasım ayında Toptan Eşya Fiyatları artış hızı beklentilerin gerisinde kalarak yüzde 3.4 olmuştur. Toptan eşya fiyatları geçen yılın aynı ayında yüzde 5.6 oranında artış kaydetmişti. 1998 yılı Kasım ayında geçen yıla göre tüm alt sektörlerdeki fiyat artış hızında yavaşlama gözlenmiştir.

Kasım ayında toplam imalat sanayi fiyat artış hızı geçen yılki yüzde 4.6'lık seviyesinden yüzde 3.0'e, tarım sektörü fiyat artış hızı yüzde 7.8'den yüzde 4.5'e, enerji sektörü fiyat artış hızı da yüzde 6.7'den yüzde 3.3'e, madencilik sektörü fiyat artış hızı ise yüzde 6.2'den yüzde 0.9'a gerilemiştir.

Kasım ayında toplam imalat sanayii fiyat artış hızında geçen yıla göre gözlenen yavaşlamada hem özel hem de kamu imalat sanayi fiyat artış hızının gerilemesi rol oynamıştır. Özel imalat sanayi fiyat artış hızı geçen yılın Kasım ayındaki yüzde 4.7'lik seviyesinden bu yıl yüzde 3.1'e, kamu imalat sanayi fiyat artış hızı da geçen yılki yüzde 4.5'lik seviyesinden bu yıl yüzde 2.4'e gerilemiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, Ocak-Kasım dönemi itibariyle, TEFİE artışı 1997 yılında yüzde 81.2 iken, 1998 yılında yüzde 50.5 olmuştur. Aynı dönemler itibariyle fiyat artış hızı kamu kesiminde yüzde 86.9'dan yüzde 33.9'a, özel kesimde ise yüzde 79.5'den yüzde 55.7'ye gerilemiştir. Ocak-Kasım döneminde Özel imalat sanayii fiyat artış hızı da geçen yılın aynı dönemine göre 26.3 puan azalarak yüzde 49.6 olarak gerçekleşmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda 1997 yılının Aralık ayında yüzde 91.0 olan TEFE 12 aylık artış hızı, 1998 yılının Kasım ayında yüzde 58.6'ya gerilemiştir. Aynı dönemler itibariyle fiyat artış hızı özel imalat sanayiinde de 27.4 puan azalarak yüzde 57.6 olmuştur.

1997 yılının Aralık ayında yüzde 81.8 olan TEFE yıllık ortalama artış hızı, 1998 yılının Kasım ayında yüzde 75.0 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kasım ayı itibariyle yıllık ortalama artış hızı kamu kesiminde yüzde 63.5, özel kesimde ise yüzde 78.5 olmuştur.

Gıda Harcaması

Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi'nin belirlemelerine göre, bir işçi ve karısı ile birlikte iki bağımlı çocuktan oluşan ortalama dört kişilik bir ailenin dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken harcama tutarı Kasım 1998 ayı itibariyle 83 milyon liraya dayanmıştır. Geçtiğimiz yıl bu tutar 48 milyon lira olarak hesaplanmıştı. Böylece, hesaplanan aylık gıda harcaması tutarı son bir yıl içinde yüzde 71.9 oranında artış göstermiş ve çalışanlar bir yıl öncesine göre bugün yaklaşık olarak 35 milyon lira daha fazla harcama yapma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır.

Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi tarafından her ay düzenli olarak yapılan "gıda harcaması" çalışmasının Kasım 1998 ayı sonuçlarına göre:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin beslenebilmesi için yapması gereken asgari harcama tutarı Kasım 1998 ayında 82 milyon 375 bin lira olarak hesaplandı. Gıda harcaması tutarı **bir önceki aya göre yüzde 6.6** oranında artış gösterdi. Kasım 1997 ayındaki artış oranı ise yüzde 9.1 olarak gerçekleşmişti.
- Gıda harcaması tutarı **son bir yıl itibariyle yüzde 71.9** oranında artış gösterdi. Bir önceki yıl gıda için 47 milyon 925 bin lira harcanması gerekiyordu ve bir yıllık artış oranı yüzde 108.6 olarak hesaplanmıştı.
- **İlk onbir ay itibariyle** gıda harcaması tutarındaki artış oranı 1997 yılında yüzde 102.7 iken, 1998 yılında gerileyerek yüzde 62.7 olarak gerçekleşti.

Hesaplama yapılırken, bilimsel veriler çerçevesinde ve farklı yaş gruplarına göre oluşturulan beslenme kalıbı esas alındı. Bir işçinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatlar derlendi ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması ortaya çıktı.

TABLO: DÖRT KİŞİLİK AİLENİN GIDA HARCAMASI

Aylar	Gıda Harcaması Tutarı (TL/Ay)	Bir Önceki Aya Göre Artış Yüzdesi	Aralık Ayına Göre Artış Yüzdesi	Son Oniki Aylık Artış Yüzdesi
Kasım'97	47.925.000.-	9.1	102.7	108.6
Aralık'97	50.623.000.-	5.6	114.1	114.1
Ocak'98	52.898.000.-	4.5	4.5	118.4
Şubat'98	55.420.000.-	4.8	9.5	121.2
Mart'98	56.125.000.-	1.3	10.9	110.2
Nisan'98	58.656.000.-	4.5	15.9	105.6
Mayıs'98	61.058.000.-	4.1	20.6	99.8
Haziran'98	62.550.000.-	2.4	23.6	95.2
Temmuz'98	66.180.000.-	5.8	30.7	86.6
Ağustos'98	68.576.000.-	3.6	35.5	82.3
Eylül'98	73.713.000.-	7.5	45.6	85.3
Ekim'98	77.275.000.-	4.8	52.6	76.0
Kasım'98	82.375.000.-	6.6	62.7	71.9

Kaynak: Türk-İş Araştırma Merkezi

Asgari Ücret

1 Ağustos-31 Aralık döneminde geçerli olmak üzere yüzde 35 oranında yeniden arttırılan asgari ücret halen 16 yaşını doldurmuş işçiler için aylık 47.839.500.-TL olarak uygulanmaktadır. 1 Ocak 1999 gününden itibaren yürürlüğe girecek olan asgari ücreti tespit etmek üzere 8 Ekim 1998 günü toplanan Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun çalışmaları ise sürmektedir.

Belirlenme yöntemi ve temel alınan ilkeler çerçevesinde, daha belirlendiği tarihten itibaren yetersiz ve tartışmalı duruma dönüşen asgari ücretin, bugünkü koşullarda işçinin ailesiyle birlikte insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücret olma niteliği bulunmamaktadır.

TÜRK-İŞ, çalışanların ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan biri olan asgari ücrete büyük önem vermekte, etkin bir sosyal politika aracı olarak, çalışanların düşük ücretlere karşı korunması ve çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesi ile birlikte olağan ihtiyaçlarını karşılayan düzeyde asgari ücretin belirlenmesini talep etmektedir.

Bu hedefe ulaşılabilmesini sağlamak bakımından;

- * Asgari ücretin ulusal düzeyde ve sanayi-tarım ayırımı yapılmadan belirlenmesi uygulamasının sürdürülmesini;
- * Asgari ücret belirlenirken işçinin ailesiyle birlikte dikkate alınmasını;
- * Belirlenen tutarın işçinin eline net geçecek biçimde düzenlenmesini;
- * İşçinin satın alma gücünün ileriye dönük olarak korunabilmesi için gerekli bir iyileştirmenin ilave edilmesini;
- * Besin içi/besin dışı harcama oranlarının, uluslararası alandaki gelişmeler ve ilkeler doğrultusunda belirlenmesini;
- * Belirlenen asgari ücretin adil gelir dağılımını sağlamaya yönelik olmasını ve refahtan pay içermesini,

savunmaktadır. Gerçekçi, bilimsel ve objektif bir asgari ücretin ancak söz konusu ilkeler çerçevesinde belirlenebilecek ve bu ilkeler çerçevesinde saptanan asgari ücret "insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi" sağlamaya yetecektir.

Nitekim, belirlendiği Ağustos 1997 ayının ancak sonunda işçinin eline net olarak geçen asgari ücret, anılan yürürlük tarihinden Temmuz 1998 ayına kadar geçen bir yıllık süre sonunda yüzde 42.3 oranında gerilemiş, Temmuz 1997 ayında vergi yasalarında ücretliler lehine yapılan iyileştirme ve asgari ücrete 1.8.1998 gününden itibaren geçerli olan artışın sonucu aşınma kısmen giderilmiş olmasına rağmen, Aralık'98 başı itibariyle satın alma gücündeki gerileme yaklaşık üçte bir oranında, yani yüzde 35.2 olarak hesaplanmaktadır.

TABLO: NET ASGARİ ÜCRETTEKİ GELİŞMELER

	Fiyat İndeksi (31.7.1997=100)	Net Asgari Ücret (TL/Ay)	Reel Net Asgari Ücret	Reel Net Ücret İndeksi (31.7.1997=100)
Ağustos 1997	106.2	22.943.025.-	21.603.602.-	94.2
Eylül 1997	114.0	"	20.125.461.-	87.7
Ekim 1997	123.5	"	18.577.348.-	81.0
Kasım 1997	131.6	"	17.433.910.-	76.0
Aralık 1997	138.4	"	16.577.330.-	72.3
Ocak 1998	148.4	24.518.025.-	16.521.580.-	72.0
Şubat 1998	154.9	"	15.828.292.-	69.0
Mart 1998	161.6	"	15.172.045.-	66.1
Nisan 1998	169.2	"	14.490.559.-	63.2
Mayıs 1998	175.1	"	14.002.299.-	61.0
Haziran 1998	179.3	"	13.674.303.-	59.6
Temmuz'98	185.3	"	13.231.530.-	57.7
Ağustos'98	192.6	33.808.514.-	17.553.746.-	76.5
Eylül'98	205.5	"	16.451.832.-	71.7
Ekim'98	218.1	"	15.501.382.-	67.6
Kasım'98	227.5	"	14.860.885.-	64.8

Kamu Kesiminde Ücretler

Araştırma Merkezi'nin belirlemelerine göre, Kasım 1998 ayında gerçekleşen yüzde 4.3 oranındaki enflasyon oranının ücretlere yansıtılmasıyla kamu kesiminde ortalama çıplak brüt ücret Aralık ayında 160 milyon liraya ulaşmaktadır. Çıplak brüt ücretin yaklaşık yüzde 35'i gelir vergisi, sigorta işçi primi, zorunlu tasarruf gibi kesintilere gittiği göz önünde tutulduğunda, kamu kesimi işçisinin eline geçen çıplak net aylık ücret 104 milyon civarında olmaktadır. Oysa Kasım'98 ayında dört kişilik ailenin sadece gıda için yapması gereken harcama tutarı 83 milyon lirayı aşmaktadır.

Kamu kesiminde istihdam edilen işçiler için ödenen aylık çıplak brüt ücret esas alınarak yapılan hesaplamada, 1995 yılı sonrasında reel ücretlerin gerilediği, Ocak 1997 itibariyle, yapılan toplu iş sözleşmesi ile elde edilen ücret zammına bağlı olarak ücretlerin reel anlamda geçmiş kayıpları gidermese de, nispi olarak iyileştiği ve 1995 yılı başında 100 olan reel ücret düzeyinin 1997 yılı başında alınan ücret zamları ile 92.6 düzeyine geldiği görülmektedir. Bu reel ücret düzeyi, Ocak-Haziran 1997 arası beş aylık dönemde meydana gelen fiyat artışları karşısında aşınmış, ücretlere, aylık eşel-mobil sistemi uygulamasının başladığı Temmuz 1997 ayından itibaren, her ay enflasyon oranı kadar zam uygulanmaya başlanması sonucunda 70,4 düzeyi ile bugünlere gelinmiştir.

TABLO: KAMU KESİMİNDE ÜCRET- FİYAT GELİŞİMİ

	Ortalama Brüt Ücret (TL/AY)	Ücret Endeksi	Ücret Artış Yüzdesi (*)	Geçinme Endeksi	Fiyat Artış Yüzdesi (*)	Reel Ücret Endeksi
Ocak 1995	21.912.000.-	100.0	16	100.0	40	100.0
Temmuz 1995	25.418.000.-	116.0	16	131.6	31.6	88.1
Ocak 1996	29.993.000.-	136.9	18	176.0	33.8	77.8
Temmuz 1996	35.992.000.-	164.3	20	240.6	36.7	68.3
Ocak 1997	64.210.000.-	293.1	78.4	316.5	31.5	92.6
Temmuz 1997	66.071.000.-	301.5	2.9	428.4	35.4	70.4
Ocak 1998	97.109.000.-	443.2		630.1		70.4
Temmuz 1998	125.853.000.-	574.4		816.4		70.4
Aralık 1998	159.801.000.-	729.3		1035.4		70.4

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

(*) Temmuz 1997'den itibaren aylık eşel-mobil uygulanmaktadır.

(1) TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından, sendikalardan derlenen veriler ile toplu iş sözleşmesiyle sağlanan ücret zam oranları ve Kamu İşveren Sendikaları'nın ücret serileri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

(2) DİE Tüketici Fiyatları Endeksi (1987=100) bazına göre düzenlenmiştir. 1996 yılı (1994=100) temel yılına göredir.

DESTEKLEME POLİTİKALARINDA SON DURUM

Türkiye’de tarımsal destekleme politikaları güncelliğini yitirmeyen tartışma konularından birini oluşturur. Aslında bunun şaşırtıcı bir yönü yoktur. İki nedenle: *Birincisi*, Türkiye’de tarımın ulusal gelir içindeki katma değeri küçülüyor olmakla birlikte halen yüzde 15’in üzerinde kalan önemli bir payı temsil etmektedir. Üstelik, aktif nüfusun yüzde 40’ını aşan bir bölümünü içinde barındırdığı için daha da büyük bir önem taşımakta ve toplumun geniş kesimlerinin ilgi odağı olmayı sürdürmektedir. *İkincisi*, tarıma yönelik tutarlı ve uzun erimli bir politika modelinin oluşturulamamış olmasının sancılarının sonucudur. Politikasızlığın başrolde olduğu tarımsal destekleme, her zaman sözde yeni model arayışlarının konusu olduğu gibi, seçim dönemlerinin de kaçınılmaz oyuncusu olmayı, dolayısıyla sürekli gündemde kalmayı başarabilmektedir.

Tarımın gündemde kalmasıyla ilgili yukardaki nedenleri iki uyarıyla tamamlamak gerekir. *Öncelikle*, ulusal gelir ve aktif nüfus içindeki payının iyice azalması durumunda dahi tarımın ekonomik ve sosyal politikaların merkezinde bir yer işgal edeceğini akıldan çıkarmamak gerekir. Nitekim, gelişmiş kapitalist ülkeler bunun iyi birer örneğini oluşturmaktadırlar. Hiçbirinde tarımsal desteklemeden vazgeçilmediği gibi, üreticiye ve/veya sektöre yönelik koruma politikaları da terkedilmemiş, hatta Türkiye’de olduğundan mutlak ve göreceli olarak daha hacimli sübvansiyonların odağı olagelmıştır.

Öte yandan, tarımın Türkiye’de çok tartışılıyor gibi görünmesi, doğru zeminde tartışıldığı anlamına gelmemektedir. Türkiye, tarımın sorunlarını icranın en tepesinden, Cumhurbaşkanından, başlayarak yanlış ve çarpık bir zeminde tartışmaya zorlanmaktadır. “Karadelik” edebiyatının kısır sınırlarını güçlükle aşabilen bir tartışma ortamının verimli sonuçlar doğurması beklenemez. Ne yazık ki, siyasiler ve teknisyenler uluslararası finans kuruluşlarının veya politika belirleyici diğer uluslararası kuruluşların ipoteği dışına çıkamamaktadır. Bu kuruluşların Türkiye’ye önerdiklerinin ülkenin gerçeklerine ve çıkarlarına uygun düştüğünü söylememiz ise, pek mümkün olamamaktadır. Ayrıca, tarım dışı sektör temsilcileri ile kırsal alan dışı yerleşim sakinleri (seçkin kentliler) de, büyük medyanın büyük desteğiyle, “kentlinin ve sanayicinin parasıyla dipsiz kuyu tarımın desteklenmesine karşı” bir çizgiye çekilebilmektedirler. Bu sığılda bir tartışmanın olumlu sonuçlar vermesi beklenemeyeceği için, geleceğe yönelik olumlu işaretlemler de alınamamaktadır.

Tarıma yönelik politikaların iki önemli uygulama aracı bulunur. Bunlardan biri tarıma yönelik uygulamaları olan, TMO, TEKEL ve T. Şeker Fabrikaları gibi KİT'lerdir. Diğerisi ise, sayıları 16'yı bulan Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri'dir. Birinciler farklı bakanlıklarla ilgili olarak faaliyet gösterirler. İkinciler özel bir statüye ve özel hukuk hükümlerine tabi olup görece daha özerk bir yapıdadırlar. Ancak tümü Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilişkilendirilmişlerdir ve kendi finansman kaynakları yeterli olmadığı için mali bağımlılık ilişkisinden kurtulamazlar. Her iki müdahale aracının da yerel politikaların ve politikacıların etki alanı içinde kaldığını ve merkezi politikaların belirlenmesinde üretici tepkilerinin seçim dönemi olsun olmasın bazı yansımaları olduğunu belirtmek gerekir. Ancak bu demokratik mekanizmanın tam iletken bir biçimde işlemediğini, merkezi politikalarının bazen üretici tepkisine duyarlılığını kaybettiğini de belirtmek yararlı olabilir.

1998/99 yılının tarımsal politikalarının erken ilan edilen erken seçim kararından ne derece etkilenmiş olduğu son zamanların tartışmaları içinde yer aldı. Bunun bugün için tam bir bilançosunu ve değerlendirmesini oluşturmak mümkün olmamakla birlikte, TSK Birliklerinin çoğunun alımlarını büyük ölçüde tamamladığı Kasım ayı sonu itibarıyla bir ilk değerlendirme denemesi yapılabilir.

Ancak öncelikle şu uyarıların dikkate alınması gerekmektedir:

- a) Tüm ürünler bazında yıllık alım değeri değişimleri izlendiği zaman, değer artışlarının sadece fiyat artışları anlamına gelmediği, bir yıldan öbürüne farklı hasat ve alım miktarları nedeniyle de önemli dalgalanmalar olabildiği hesaba katılmalıdır.
- b) Alım değerlerini etkileyen bir diğer etken de Birliklere sağlanan finansman olanaklarını belirleyen alım politikalarıdır. Birliklerin kendi finansman olanakları da bulunmakla birlikte, hükümet desteği olmadan uzun vadede alımları finanse etmeleri mümkün olamamaktadır.
- c) Hükümetin sağlayacağı tarımsal kredinin hacmi kadar önem taşıyan bir diğer nokta da, sağlanan kredinin faiz ve vade koşullarıdır. Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, 1994'e kadar TSKB'lere hemen hemen piyasa faiz hadlerinden Ziraat Bankası aracılığıyla Hazine garantili kredi sağlanırken, 1994'ten itibaren Hazine garantisi kaldırılmış ve 1994 yılında kredi olanağı dahi sağlanmamış (izleyen tabloda görülen yüzde 3'lük pay DFİF kredisine değil banka kredilerine aittir), ancak 1995'ten itibaren DFİF kaynaklı sübvansiyonlu (yüzde 50 faizli) kredi uygulamasına geçilmiştir. Bu yeni uygulamada Birlikler kendi nam ve hesaplarına alım yapıyor olmalarına yani devlet adına destekleme alımı

yapılmıyor olunmasına rağmen, öncekinden daha iyi bir destekleme anlayışı oluşturulduğu kuşkusuzdur.

- d) Gübre sübvansiyonunda 1998/99 iş yılı öncesinde yeniden değişiklik yapılmış ve fiyat desteğinin tekrar gübre üretimi yapan sınıai kuruluşlar aracılığıyla yapılması uygulamasına dönülmüştür. Böylece 5 Nisan 1994 Kararlarının getirdiği son “yenilik” de ortadan kaldırılmıştır. Ancak gübre sübvansiyonunu abartmamak gerekir. Gübre sübvansiyonuna, süt üretimi için verilen primler, zirai ilaç, tohumluk ve fidan primi eklendiğinde ortaya çıkan toplam rakam 1996 için 52.6 trilyon TL, 1997 için 102.9 trilyon TL, 1998 yılının ilk 6 ayı için de 65 trilyon TL’dir. Bunların GSMH’ya oranı 1996 ve 1997 yılları için sadece binde 3.5 düzeyindedir. Bir başka deyişle, aynı yıllarda şeker pancarı alımları için ödenen tutarın toplamını da aşmamaktadır (1998 yılının durumu da benzer sınırlar içinde kalmaktadır).
- e) Birliklerin toplam ürün alım değerinin, Birliklerle birlikte TMO, TEKEL ve Şeker Fabrikalarını da kapsayan toplam ürün alım değerine oranının, DPT verilerine bakılırsa, 1994-1997 döneminde yüzde 24 ile 40 arasında değiştiği görülmektedir (Örneğin DPT 1998 Yılı Programı s.220’deki veriler ilişikte sunulan tablonun verileriyle karşılaştırılabilir). Ancak gerçekte Birliklere devletçe yapılan kredi desteği çok daha önemsizdir. Çünkü, DPT’nin verileri birliklerin kendi kaynaklarıyla veya banka kredisıyla yaptıkları alımları da hesaba katan toptan verilerdir. İlişikteki tablo, DFİF kaynaklı kredilerin göreceli önemini göstermektedir.

Şimdi Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TSKB)’nin alımlarındaki değişimleri ve bunların finansman kaynaklarındaki gelişme incelemeye alınarak bazı sonuçlar çıkarılabilir.

İlişikte sunulan tablonun verileri izlenirse, 1994 sonrasında TSK Birlikleri’nce yapılan toplam ürün alımlarının değer cinsinden yıllık değişimleri ve bunların finansman kaynakları konusunda bir bilgi sahibi olunabilir. Şu saptamalar üzerinde öncelikle durulmalıdır:

- 1994/95 yılı atipik özellikler gösterdiği için bu yılın baz alınarak genel değerlendirmelere gidilmesi yanıltıcı olacaktır. Bu yılın bir özelliği, uluslararası finans kuruluşlarına verilen taahhütlerle desteklenen 5 Nisan Kararları doğrultusunda tarımsal desteklemenin sınırlandırılmasıdır. Diğer bir özelliği ise, Birliklerin geçmiş yıldan pozitif bilançolarla çıkmaları nedeniyle, düşük alım miktarlarını karşılayabilecek bir finansal yeterlilik sergilemeleridir. Nitekim, bu

rüzgarın etkisi 1995/96 yılını dahi kurtaracaktır. Ancak, 1995/96 yılındaki artışın dahi, toplam birlik alımları değerini çok yukarılara çıkarmadığını hesaba katmakta yarar vardır.

- Ürün alım değerlerinde iki katlık yeni bir artışın meydana geldiği 1996/97 alım yılında dengeler değişmeye başlamıştır. Birliklerin finansman kaynakları, sübvansiyonlu kredi olanaklarına rağmen kurumaya yüz tutmuş, buna karşılık ürün alım değeri reel olarak oldukça önemli bir yükseliş göstermiştir.
- 1997/98 kampanya yılında ise, Birliklerin mali olanaklarının daha da daraldığı görülmektedir. Üstelik bu sonuca, enflasyonun altında kalan yıllık ürün alım değeri artışına rağmen ulaşılmıştır. Demek ki, Birliklerin kendi kaynakları ve üreticiye açtıkları girdi ve ürün kredisi karşılığı yaptıkları kesintilerle ödedikleri miktarda reel olarak daha da ciddi bir gerileme ortaya çıkmış bulunmaktadır.
- İçinde bulunduğumuz 1998-99 yılına bakılırsa, henüz dönem başında olmamıza karşın geçmiş yılın toplamının 2.8 katı bir ürün alımının gerçekleştirildiği görülmektedir. Ürün alım değerindeki artışın yüzde 179 değeriyle enflasyonun iki katına ulaşmasından acele sonuçlar çıkarmak kuşkusuz yanıltıcı olacaktır. Gerçekte, ürün alım fiyatları geçmiş yıla kıyasla birçok üründe enflasyonun altında düzeylerde (genellikle yüzde 60 düzeylerinde; bu düzey tahıllar için de aynıdır, tütünde yüzde 80 oranı sözkonusudur) tutulmuş olmakla birlikte, ürününe göre ya hasatın daha yüksek düzeylerde seyretmesi ya da ortakların birliklere yönelik ürün sevkinin geçen yılın üzerine çıkmış bulunması nedeniyle birliklerin toplam alım değerinde ciddi bir sıçrama gerçekleşmiş bulunmaktadır. Dönem sonuna kadar toplam alım değerinin 400 trilyonu bulması, bir başka deyişle geçen yıla göre değer bazında artışın yüzde 220 civarında oluşması beklenebilecektir.
- Şimdiye kadarki finansmanın yüzde 56.7'sinin DFİF ve Banka kredileriyle gerçekleştiği görülmektedir. Geçmiş yıllarda DFİF dışı banka (özel bankalar dahil) kredilerinin payı çok önemsiz olmakla birlikte, bu yıl için şimdiye kadar 66 trilyon lirayı aşkın bir banka kredisi kullanımı da olmuştur. DFİF kredileri tek başına alındığında, toplam alım değerinin sadece yüzde 37.7'sini karşılayabildiği görülmektedir. Banka kredisi ile yapılan ödemeler toplamın yüzde 19'unu karşılamıştır. Bu yıl banka kredisini kullanan birliklerin, sırasıyla, Fiskobirlik (29.7 trilyon), Tariş Pamuk Birliği (17.7 trilyon),

Çukobirlik (8 trilyon), Tariş Üzüm Birliği (5.7 trilyon), Kayısıbirlik (3 trilyon) ve Antbirlik (2 trilyon) olduğu görülmektedir. Banka kredileri içinde TC Ziraat Bankası'na Birliklere özel kredi sözleşmelerle sağlanan "köprü kredileri" de bulunmaktadır. Ancak bu tür kredilerin oranının yüzde 110 olduğunu (temerrüt faizleri ve masraflarla yüzde kaçta çıktığı ayrıca hesaplanmalıdır) bizzat TCZB Genel Müdürü söylemektedir (Ticaret Gazetesi, 19 Kasım 1998).

- Birliklerin kendi kaynaklarından ve kesintilerle ödedikleri miktarın ise 41.4 trilyon lira düzeyinde, ağırlık olarak da yüzde 11.9 gibi düşük bir düzeyde kaldığını görmekteyiz. Üreticiye kalan 109 trilyon lira mertebesindeki borcun ve bundan sonraki ilave alımların büyük ölçüde DFİF kaynaklarıyla karşılanması beklenebilir. Bu tür bir gelişme ise, birliklerin finansman içindeki paylarını daha da geriletici bir rol oynayacaktır.
- 1998/99 iş yılında en yüksek alım değerine ulaşan ürün fındıktır (170 trilyon lira). Bunu epey farkla **pamuk** (3 birlik toplamı 79 trilyon), **ayçiçeği** (2 birlik toplamı 49 trilyon) ve **çekirdeksiz kuru üzüm** (20 trilyon TL) izlemektedir. Sayılan 4 ürünün birliklerin toplam alım değeri içindeki payı, 30 Kasım itibariyle, yüzde 91.6'dır. Ancak bu yılın zeytin ve zeytinyağı alımları henüz yeni başlamıştır (13 trilyon); bol ürün yılı olması nedeniyle bu yılın hasat ve toplam stok açısından yeni bir rekor yılı olması olasılığı yüksektir.
- 30 Kasım kadarki alımlar itibariyle birliklerin önem sırasına bakılırsa, Fiskobirlik (170.2 trilyon), 4 birlik toplamı olarak Tariş (63.4 trilyon), Trakyabirlik (43.9 trilyon), Çukobirlik (29.5 trilyon), Marmarabirlik (12.5 trilyon), Antbirlik (9.9 trilyon) önde gelmektedir. 13 birliğin içinde ilk 6 sırayı alan bu birliklerin toplam alımları 329 trilyonu bulmakta, dolayısıyla tüm birliklerin alımları içindeki payının, 30 Kasım 1998 itibariyle yüzde 95.1 olduğu görülmektedir. İlk dört birlik itibariyle bakıldığında da yoğunlaşmanın $(307/347=)$ yüzde 88.5 gibi yüksek bir düzeye ulaştığı farkedilecektir.
- Birliklerin tümü için ve yaklaşık 20 kadar farklı ürün için 347 trilyonluk bir alım söz konusu iken, sadece şeker pancarı alımlarının 30 Kasım itibariyle değeri 298 trilyon TL düzeyindedir. Bunun şimdiye kadar sadece 57 trilyonluk bir bölümü üreticiye ödenmiş bulunmaktadır. Bir başka deyişle, üretici alacağının yüzde 81'i ödenmeyi beklemektedir.

Sonuç olarak, çok sayıda belirsizliğin üstüste geldiği, siyasal istikrarsızlığın da bunun üzerine eklendiği bir dönemde, tarıma ilişkin politikalarda kapsamlı yenilenmeler beklenmemektedir. Ancak böylesine bir durumda, “iyi ki mevcut alışılmış ve sınanmış kurumsal mekanizmalar korunmaktadır” diye teselli bulduğumuzu da itiraf etmeliyiz. Esasen, eğer yerine daha iyi bir mekanizma konulamayacaksa, işleyen düzenekleri tahrip etmenin mantığı bulunmamaktadır. Mevcudu iyileştirmeye yönelik düzenlemeler, bize göre, yenilik adına girişilecek liberal maceralardan her zaman daha yararlıdır.

Bu nedenle, ülkenin ve toplumun genel çıkarları doğrultusunda serinkanlı ve üretici kesimlerin sesine öncelikle kulak veren çok yönlü bir tartışma temelinde tarıma yönelik bir politika modelinin çizilmesi ana amaç olmalı, ama bu amacın gerçekleştirilmesine kadar geçecek süre içinde mevcudun iyileştirilmesinin çözümleri üretilmelidir. Bunun, “pamukta prim” örneğinde olduğu gibi iyi düşünülmemiş ve vaatleri gerçekleştirilmemiş uygulamalara dönüştürülmemesi gerekir. Zeytinyağında prim uygulamasına geçiş söylentilerinin doruğa çıktığı, bu arada ürün alımlarının hızlanmaya başladığı Aralık 1998 döneminde, pamuktaki kötü uygulamadan ders alınacağı ve üreticilerin güveninin tümünden yitirilmeyeceği umulur.

TSK BİRLİKLERİ ALIMLARININ FİNANSMAN KAYNAKLARI (1994-1998)

Alım Değeri (Milyar TL)	Yıllık Değişim (%)	DFİF ve Banka Kredisiyle Ödenen (yüzde pay)	Birlik Kaynağı ve Kesintilerle Ödenen (yüzde pay)	Üreticiye Toplam Ödenen (yüzde pay)	Üreticiye Kalan Borç (yüzde pay)	
(A)				(A=100 için)		
1994/95	10.579	-	3.2	96.6	100.0	-
1995/96	25.191	138.1	18.8	81.2	100.0	-
1996/97	74.902	197.3	66.0	34.0	100.0	-
1997/98	124.560	66.3	73.1	26.9	100.0	-
1998/99*	347.091	178.7	56.7	11.9	58.7	31.3

* 30 Kasım 1998 tarihi itibarıyla geçerli olan alım değeri ve bunun üzerinden yapılan yıllık değişim değeri ve finansman kaynakları dağılımını göstermektedir.

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı verileri kullanılarak düzenlenmiştir.

II- İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 18. Çalışma Dönemi'nin son olağan toplantısını 30 Eylül 1998 tarihinde yapmış, başta özelleştirme ve 1999 yılında yenilenecek kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri olmak üzere gündemindeki konuları değerlendirmiştir.

Başkanlar Kurulu toplantısından bugüne kadar geçen sürede işçi hak ve özgürlüklerinin korunması doğrultusunda yapılan çalışma ve faaliyetler özet olarak sunulmaktadır.

Başkanlar Kurulu Toplantısı (30 Eylül 1998)

Yoğun bir gündemle toplanan Başkanlar Kurulu'nun açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, çalışma yaşamında çözüm bekleyen konulara çözüm bulunmasını, özellikle de özelleştirme uygulamalarındaki yağma ve talana son verilmesini belirterek şunları söylemiştir.

"TÜRK-İŞ, Devletimizi ele geçirmeye çalışmış olan çetelerin üzerine daha da kararlı bir biçimde gidilmesini istemekte, Devletimizin ve Hükümetimizin bu konuda attığı adımları yürekten desteklemektedir. Çetelerin siyasal ve toplumsal yaşama hakim olduğu bir ülkede demokrasiden ve sendikal hak ve özgürlüklerden söz edilemez.

Türkiye'de baklava çalan çocuklar ve açlıktan ekmek çalmak zorunda kalan insanlar yıllarca hapis cezasına çarptırılmaktadır. Ama yıllarca büyük hırsızların, çetelerin, mafyanın üzerine gidilmemiştir.

Türkiye, yapanın yanına kar kaldığı bir ülke olmamalıdır.

Bu ülkede yaşayan herkes, Anayasamızın 2. maddesinde ve sendikalarımızın tüzüklerinde yer alan, laik ve demokratik sosyal hukuk devleti anlayışına sahip çıkmak zorundadır. Tüm vatandaşlarımız, din ve vicdan özgürlüğünden, demokratik ve laik cumhuriyetin kuralları çerçevesinde yararlanmalıdır. Türkiye'nin birlik ve beraberliğine her zamankinden daha da fazla ihtiyacın olduğu bu günlerde, özellikle öğrencilerimizin siyasi amaçlarla kullanılması girişimlerine karşı ikna yöntemine ağırlık veren kararlı bir tavrın sürdürülmesinden yanayız.

Devletimizin kararlı tavrı sayesinde bölücü hareketler ve terör örgütleri büyük darbe yemiştir. Türkiye'de iç sorun yaratmak isteyen bazı komşularımız ve diğer bazı güçler karşısında halkımızın birlik ve bütünlüğünün daha da pekiştirilmesi gerekmektedir.

Gündemimizdeki önemli diğer bir konu, ulusal ve demokratik devleti zayıflatacak, ulusal egemenliği ve demokrasiyi ciddi biçimde zedeleyerek, ulusötesi sermayenin dünyadaki hakimiyetini pekiştirecek Çok Taraflı Yatırım Anlaşmasıdır. Çok Taraflı Yatırım Anlaşması 19-20 Ekim 1998 günleri Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Başkanlar Kurulunda görüşülecektir. TÜRK-İŞ, işçi sınıfına ve ulusal çıkarlarımıza zarar verecek Çok Taraflı Yatırım Anlaşmasına karşı olma tavrını sürdürmektedir.

Ülkemizde bugünkü görev, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve laik ve sosyal hukuk devletinin karşısındaki çetelerin, irticaı güçlerin, bölücü hareketlerin ve terör örgütlerinin güç aldığı işsizlikle, yoksullukla, gelir dağılımı adaletsizliği ile mücadele etmektir.

Hükümet, Ekonomik ve Sosyal Konsey'i ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümünü diyalog temelinde görüşüldüğü bir platform haline getirmemiştir.

Gündemimizin önemli maddelerinden birisi özelleştirmedir. Bugüne kadar yapılan özelleştirmeler sonucunda, işsizlik artmış, belirli kesimlere büyük rantlar ağırlanmıştır. Bunda, yıllardır ülkemizi sömüren ve ulusötesi şirketlerle yakın bağı olan kişilerin büyük sorumluluğu vardır. Dün silahıyla topraklarımızı işgal etmeye kalkanlar, bugün pralarıyla topraklarımıza hakim olmaya çalışmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarını satmak marifet değildir. Bu kuruluşlarda teknolojiyi yenilemek, istihdamı ve üretimi artırmak marifettir. Bu kuruluşları satarak övünmeyin. Bunlara yeni müesseseler ekleyerek, iş bekleyen milyonlarca insanımıza ekmek kapısı açarak övünün. Ülkemize ve halkımıza karşı sorumluluğumuz bunu gerektirmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, geçmiş dönemlerin deneyimleri ışığında 1999 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde izlenecek politikayı değerlendirecektir.

Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasası demokratikleştirilmeden yapılacak seçimlerin, halkımızın iradesinin Meclis'e ne kadar yansımaları sağlayacağı konusunda ciddi kuşklarımız vardır.

TÜRK-İŞ, Türkiye Büyük millet Meclisi'nin yeni çalışma dönemine başlamasından önce, temel taleplerini ilgililere bir kez daha duyurmak istemektedir.

- Başta 1982 Anayasası olmak üzere, tüm mevzuatımızda demokratikleşme sağlanmalı, çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmeli; serbest bölgelerde işçi haklarının gaspedilmesine engel olunmalıdır.

- Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu Değiştirilmeli, milletvekili dokunulmazlığı yasama görevi ile sınırlandırılmalı, yargının bağımsızlığı sağlanmalıdır.

- Enflasyon önlenmeli, tarım ve hayvancılık desteklenerek göçe engel olunmalı, tüm ülkede ve özellikle Doğu ve Güneydoğu'da istihdam yaratıcı yatırımlar yapılmalı ve teşvik edilmelidir.

- İş güvencesi yasası çıkarılmalı, işsizlik sigortası uygulaması getirilmelidir.

- Sosyal devlete sahip çıkılmalı, yoksulluğu ve gelir dağılımı adaletsizliğini önleyici tedbirler alınmalıdır.

- Zorunlu tasarruf ve konut edindirme yardımı fonlarının kanun dışı bir biçimde istismar edilmesine son verilmelidir.

- Rüşvetin, yolsuzlukların, haksız kazancın ve israfın önlenmesi için kararlı bir mücadele verilmelidir.

- SSK'nın alacakları tahsil edilmeli, Devletimizin sosyal güvenliğinin finansmanına prim ödeyerek katılması sağlanmalı, SSK özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.

- İşçi-memur kargaşasına son verilerek, 1897. sayılı Yasa ve 28 Kasım 1976 günlü Resmi Gazete'de yayınlanmış Komisyon Raporu doğrultusunda işlem yapılmalıdır.

- Başta belediye işçileri olmak üzere, tüm işçilerin alacakları ödenmelidir.

- Özelleştirme konusunda mahkemelerin verdiği iptal ve yürütmeyi durdurma kararları uygulanmalıdır.

Bu taleplerimiz yalnızca işçilerin değil, tüm halkımızın arzusudur. Bu doğrultuda atılacak adımlar, ülkemizin huzurunun ve halkımızın mutluluğunun pekiştirilmesine önemli katkılarda bulunacaktır.

Bu bakımdan, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun alacağı kararlar büyük önem taşımaktadır."

Başkanlar Kurulu Bildirisi

Toplantı sonrası yayınlanan Başkanlar Kurulu bildirisinde; gerektiğinde her türlü hukuki ve demokratik mücadelenin verilmesi, işçi sınıfının ülke çapında üretimden gelen gücünün ve halkımızın özellikle siyasi gücünün harekete geçirilebilmesi ve etkili bir biçimde kullanılması için ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla görüşme yapılacağı belirtilerek şu görüşlere yer verilmiştir.

"Başkanlar Kurulumuz, yüzbinlerce tütün üreticisini ve milyonlarca tüketiciyi koruyan TEKEl'in karlı durumuna karşın, özelleştirilerek ve yabancılaştırılarak uluslararası sigara tekellerine devredilmek istenmesini protesto etmekte, BAT sözleşmesinden vazgeçilmesi istemekte, TEKGIDA-İŞ Sendikamızın ve tüm Sendikalarımızın özelleştirmeye karşı verdiği meşru ve demokratik mücadeleyi tüm gücüyle desteklemekte ve bu meşru mücadeleyi bütünleştirerek daha da geliştirme kararlılığını ifade etmektedir.

SSK'ya ilişkin sorunlar gün geçtikçe daha da artmaktadır. SSK hastanelerinin özel sektöre kiralanmasına ve benzer uygulamalara son verilmeli, SSK'nın alacakları tahsil edilmeli, SSK demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmalı, Devletimiz sosyal güvenliğin finansmanına prim ödeyerek katılmalı, sigortalıların, emekli, dul ve yetimlerin ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerin SSK sağlık tesislerinde mağdur edilmeleri engellenmelidir.

Başkanlar Kurulumuz, Hükümetimizin Çok Taraflı Yatırım Anlaşmasını imzalamamasını talep etmektedir.

1999 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşme yetki işlemleri, yasanın verdiği ön süre içinde başlatılacak ve görüşmeler, her zaman olduğu gibi, işbirliği ve koordinasyon içinde sürdürülecek ve sonuçlandırılacaktır.

Başkanlar Kurulumuz, TÜRK METAL Sendikamızın MESS ile bağitlamış olduğu grup toplu iş sözleşmesi sonrasında belirli çevrelerin çabaları sonucunda ortaya çıkan sorunların en kısa sürede çözülmesi için tüm Sendikalarımızın gereken desteği vereceğini açıklamaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, başta Belediye-İŞ Sendikamızın 5 trilyon lira alacağı olan 10 bin üyesi olmak üzere, tüm işçilerin alacaklarının derhal ödenmesini istemekte, Mardin merkez ve ilçe belediyelerinde 15-28 aydır ücretlerini ve 10 yıldır sosyal haklarını alamayan

2407 işçi adına 19 yönetici ve temsilcinin aylık grevlerinin amaca ulaşması için gereken çabanın gösterilmesini talep etmektedir.

Sosyal devletin korunması ve özelleştirme konusunda bilgi verilmesi amacıyla, Sendikalarımızın Genel Merkez Yöneticilerinin, tüm Şube Başkanlarının ve Ankara ve civar illerden Şube Yöneticilerinin ve işyeri sendika temsilcilerinin katılımıyla Ankara'da Selim Sırrı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda 15 Ekim 1998 günü geniş katılımlı bir toplantı yapılacaktır. daha sonra bölgesel toplantılar düzenlenecek ve ardından da siyasi partilerin genel başkanları programlarını anlatmaları için TÜRK-İŞ'e davet edilecektir."

"Özelleştirmeye ve İşçi Kiyımına Hayır, Sosyal Devlete Evet" Toplantısı

Başkanlar Kurulumuzun 30 Eylül 1998 günlü toplantısında alınan karar uyarınca düzenlenen, "Özelleştirme ve İşçi Kiyımına Hayır, Sosyal Devlete Evet" Toplantısı, 15 Ekim 1998 günü Ankara'da Selim Sırrı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda yapılmıştır.

Sendikalarımızın Genel Merkez Yöneticilerinin, Şube Yöneticilerinin ve Temsilcilerinin bir araya gelerek özelleştirmeye tepki gösterdikleri ve Hükümeti uyardıkları toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bugüne kadar yapılan tüm özelleştirmelerin incelenmeye alınması gerektiğini belirterek, halkın çetelerle iç içe geçmiş bazı siyasilerden ümidini kestiğini ifade etmiş ve şunları söylemiştir.

"Türkiye Cumhuriyeti, Devleti ve milletiyle tarihinin en büyük tehlikeleriyle karşı karşıyadır ve en kapsamlı değişimlerinden birini yaşamaktadır. TÜRK-İŞ Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Cumhuriyetimizin temel niteliklerine ve Türkiye'ye sahip çıkarak tarihi bir görev yerine getirmiştir ve getirmeye devam edecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğü ve bağımsızlığı ve laik ve demokratik sosyal hukuk devleti bölücü, irticaî, çeteci ve terörist güçlerin saldırısıyla karşı karşıya kalmıştır. TÜRKİŞ, iç ve dış düşmanlara karşı, tam bir birlik ve bütünlük içinde, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın çıkarlarını savunmuştur.

TÜRK-İŞ, yıllardır, özelleştirmenin bir yağma ve talan olduğunu her vesileyle söylemiştir. Bu sözlerimizi bazıları dinlemiş, bazıları gülüp geçmiştir. Bugün, son olarak Türk Ticaret Bankası ve Petrol Ofisi'nin özelleştirilmesi konusunda basına yansıyan bilgiler, ne kadar haklı olduğumuzu bir kere daha göstermektedir.

Bu usulsüzlükler, başta enerji olmak üzere, tüm özelleştirmelerde yıllardır devam etmektedir. Demokrasi için, parlamenterliğin onurunu korumak için, sayın milletvekillerini ve Yüce Meclisimizi göreve çağırıyorum. Bugüne kadar yapılan tüm özelleştirmeleri incelemeye alın ve bu vebalin altında kalmayın.

Bugüne kadar özelleştirme uygulamaları nedeniyle, üretimde ve üretkenlikte azalma olmuştur. Sosyal devlet yıpratılmış, eğitim ve sağlık hizmetleri ve SSK, çökertilmiştir. Yatırımlar durmuş, bütçeden ayrılan paylar azalmıştır. Devletimizin, yanı bizim, fabrikalarımız, binalarımız, tesislerimiz, yok pahasına belirli çevrelere yağmalanmıştır. Özelleştirme uygulamaları, Türkiye'nin ciddi tehditlerle karşı karşıya bulunduğu bir dönemde, ulusal savunmamızın ve ulusal ekonomimizin temellerini dinamitlemektedir. Bu uygulamaların durdurulmasını istiyoruz. Bu uygulamaları, yağmaya ve talana karşı olan tüm vatanseverlerin desteğiyle durduracağız. Bu mücadeleyi veren sendikalarımızı ve işyerlerini onuru gibi koruyan ve yerli ve yabancı talancıları işyerine sokmayan, işyerine sahip çıkarak

kapatılmalarını önleyen, işyerlerini terketmeyen ve üretimi sürdüren işçilerimizi kutluyor, haklı ve meşru mücadelelerini desteklediğimizi belirtmek istiyorum.

Halkımız TÜRK-İŞ'e güvenmektedir ve ona inanmaktadır onun öncülüğünü kabul etmektedir. TÜRK-İŞ, bu nedenle, bu siyasi olumsuzluklara ve gidişe seyirci kalmamalı, siyasete ağırlık vermeli ve siyasete ağırlığını koymalıdır. Sorunlarımız ancak bu yolla çözülebilecektir. Dün meydanları dolduran, hiç kimsenin burnunu kanatmayan TÜRK-İŞ topluluğuna bugün yeni görevler düşmektedir. İşsiz, memur, emekli-dul-yetimin, küçük esnafın ve sanatkarın, topraksız veya küçük toprak sahibi köylünün sorunlarının çözümü için TÜRK-İŞ'e büyük görevler düşmektedir. Özelleştirme adı altında yıllardır sürdürülen yağmayı ve talanı durdurmada, vurguna, haksız kazanca, yalana, rüşvete, yolsuzluklara engel olmada, adaletli bir vergi sistemini getirmede, TÜRK-İŞ'e büyük görevler düşmektedir. Türkiye'yi Ortadoğu'nun tek laik ve demokratik devleti yapan ve sosyal hukuk devletinin kurulmasının mimarlığını ve önderliğini üslenen ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün temellerini attığı düzeni yıkmaya çalışanlara karşı, ufak şahsi hesaplarla seyirci kalan, uyuşuk, korkak, düşündüğünü konuşamayan bazı siyasilere görevlerini hatırlatmak için TÜRK-İŞ'e büyük görevler düşmektedir. TÜRK-İŞ bu görevlerini, Başkanlar Kurullarında alınan kararlar doğrultusunda siyasi alandaki gücünü etkili bir biçimde kullanarak yerine getirecektir.

Ekmeğimize göz dikenlerin, çetelerle işbirliği yaparak bu ülkeyi yağmalatanlara, vatani kurtaran Atatürk'e dil uzatmaya cüret edenlere meydanları dar edeceğiz. Bu şekilde davrananlar, kafalarını seçimlerde sert kayaya çarpacaklardır.

TÜRK-İŞ'in talepleri açıktır.

- 12 Eylül mevzuatı demokratikleştirilmelidir.
- Siyasi Partiler ve Seçim Yasası değiştirilmelidir.
- Enflasyon ve işsizlik azaltılmalı, hayvancılığın ve tarımın desteklenmesiyle göç önlenmelidir.
- Sosyal hukuk devleti anlayışı hayata geçirilmelidir.
- İş güvencesi sağlanmalı ve işsizlik sigortası getirilmelidir.
- Taşeron mafyası önlenmelidir.
- Yolsuzluğa, hırsızlığa, rüşvete, haksız kazanca son verilmelidir.
- Çalışma mevzuatımız, onaylanmış ILO sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmelidir.
- SSK özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalı ve SSK sağlık tesislerindeki işkence sona erdirilmelidir.
- Başta belediye işçileri olmak üzere, tüm işçi alacakları ödenmelidir.
- Serbest bölgelerde işçi hakları ve sendikal özgürlükler tanınmalıdır.
- İşçi kıyımına son verilmeli, sendikal öngütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

-İşçi-memur ayrımındaki usulsüzlüklere son verilmeli, bu sorun uluslararası uygulamalar ışığında ve yasalardaki hükümler doğrultusunda çözümlenmelidir.

- Zorunlu tasarruf fonu ve konut edindirme fonundaki paramız ödenmelidir.

- 1999 kamu toplu iş sözleşmelerinde, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın değil, vatansever işçilerimizin sesine kulak verilmeli, eşel mobil uygulamasından doğan kayıplar telafi edilmelidir.

- SEKA'nın kapatılması ve özelleştirilmesi gibi uygulamara son verilmelidir.

- Özelleştirme uygulamaları durdurularak, kamu kesiminin sorunları diyalog temelinde çözümlenmelidir.

Genel Kurullarımız ve Başkanlar Kurulu toplantılarımızda oybirliği ile kabul edilen bu taleplerimiz konusunda TÜRK-İŞ ciddiye almıyor, bu konuda tam bir birlik ve bütünlük vardır. Bu haklı taleplerimizi ciddiye almayan siyasiler, seçim sandıklarının karanlıklarına gömüleceklerdir.

Amacımız, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunması, laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin güçlendirilmesi, Atatürk ilkelerinin ve onun temsil ettiği aydınlanma ve çağdaşlaşma düşüncesinin hakim kılınması ve parlamenter demokratik düzenin en iyi şekilde işleminin sağlanmasıdır.

TÜRK-İŞ, sizlerin, temsil ettiğiniz milyonlarca üyemizin ve bizleri destekleyen yüce halkımızın gücüyle, Türkiye'ye sahip çıkmayı kararlı bir biçimde sürdürecektir.

Buradan bir de Türk hakimlerine sesleniyorum. Hangi baskılara maruz kaldığınızı, ülkemizde gerçek anlamda bir yargı bağımsızlığından söz etmenin imkansız olduğunun farkındayız. Sizleri ve bizleri ekonomik sıkıntı içine sokanlar, bu ülkenin nimetlerini bir avuç yerli ve yabancı vurguncuya yağmalatanlardır, peşkeş çekenlerdir. Bunlara karşı, Türk adaletini seferber edin. "Türkiye'de Türk savcılar ve hakimleri vardır" dedirtin. Hukukun üstünlüğünü bir kez daha kanıtlayın. Halkımızın hukuk devletine olan güvenindeki sarsılmaya son verin. Ülkemize ve mesleğinize karşı bu kutsal görevi yerine getirdiğiniz sürece, karşılaşacağınız her zorlukta, yanınızda bizi bulacaksınız. Bu konuda size güveniyoruz ve güvence veriyoruz.

Halkımız, çetelerle, mafyalarla içiçe geçmiş bazı siyasilerden ümidini kesmiştir. Ümit kapısı aramaktadır. Halkın aradığı ümit kapılarından birisi de işçilerin örgütü olan TÜRK-İŞ'tir. Halkımız size güveniyor, bizler size güveniyoruz."

Toplantı sonrası yayınlanan sonuç bildirisinde de, işçilerin ve halkın sorunları ve talepleri karşısında gereken duyarlılığı göstermeyen ve sözlerini yerine getirmeyen Hükümetlere ve Siyasi Partilere gereken dersin seçim sandığında verileceği ifade edilmiş ve uyarılar şöyle sıralanmıştır.

"TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünün ve bağımsızlığının, Atatürk ilkelerinin ve temsil ettiği aydınlanma ve çağdaşlaşma ülküsünün, laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin, insan haklarının ve parlamenter demokratik düzenin yılmaz savunucusudur ve bu temel ilkeleri, nereden ve hangi gerekçeyle gelirse gelsin, her türlü saldırıya karşı korumaya kararlıdır.

Ülkemiz aleyhine işleyen, sosyal devleti yok etmeyi amaçlayan, ulusal ekonomimizin ve ulusal savunmamızın temel dayanakları olan kamu kurum ve kuruluşlarına büyük zararlar veren, ülkemizin bütünlüğü ve bağımsızlığı açılarından büyük sakıncalar taşıyan, üretimde ve istihdamda büyük azalmalara neden olan, teknolojiyi geliştirmeyen, yatırımları durduran, kamu eğitim ve sağlık hizmetlerini ve SSK'yı çökerten, kamu mallarını uluslararası ve yerli sermayeye ve servetinin kaynağı belirsiz kuşkulu kişilere yağmalatan, taşeronlaşmaya, kaçak işçiliğin yaygınlaşmasına ve sendikasızlaşmaya yol açan özelleştirme uygulamaları durdurulmalıdır. Anayasa Mahkemesi kararı uyarınca yerel mahkemelerce verilen özelleştirme iptal ve yürütmeyi durdurma kararları uygulanmalı, hukuk devleti anlayışının gereği yerine getirilmelidir. Kamu kurum ve kuruluşlarının sorunları, Batı ülkelerinde olduğu gibi, işçi-işveren-hükümet temsilcilerinden oluşan kurullarda diyalog yoluyla çözümlenmelidir.

Bir dönem 12 Eylül hukukuyla ülke yönetmenin ayıp olduğunu söyleyenler, bugün hala 12 Eylül hukukuyla ülke yönetmenin zevkini yaşamaktadır. Demokratikleşme sağlanmalı, Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası demokratikleştirilmeli, çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmelidir. İş güvencesi sağlanmalı, işsizlik sigortası kurulmalı, sendikal örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Kaçak işçilikle ve kayıt-dışı ekonomiyle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir. Enflasyon kontrol altına alınmalı, gelir dağılımı adaletsizliği düzeltilmelidir.

Ülkemizin tüm bölgelerinde ve özellikle de yatırımların az olduğu bölgelerde, verimli istihdam yaratıcı kamu yatırımları artırılarak ve tarım ve hayvancılık desteklenerek, her türlü toplumsal sorunun kaynağını oluşturan işsizliği artırıcı iç göçe engel olunmalıdır.

Başta belediye işçileri olmak üzere, tüm işçilerin ücret, ikramiye, fazla mesai ve diğer sosyal yardım alacakları ödenmelidir. Serbest bölgelerde işçi hakları, sendikal hak ve özgürlükler tam olarak sağlanmalıdır. İşçi-memur ayırımına uluslararası uygulamalar ve yürürlükteki mevzuat çerçevesinde çözüm getirilmelidir. Zorunlu tasarruf fonu ve konut edindirme fonundaki para hak sahiplerine dağıtılmalıdır. SSK hizmetleri bir işkenceye dönmüştür. SSK hastanelerinin özel sektöre kiralanması uygulamasına son verilmeli, SSK alacakları tahsil edilmeli, SSK özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır. Ekonomik kriz bahane edilerek bir çok işyerinde işçi kıyımı sürmektedir. Bu kıyım durdurulmalıdır.

SEKA ve benzeri işyerlerindeki hukukdışı ve sorumsuz uygulamalara son verilmelidir. TÜRK-İŞ, SEKA işçilerinin ulusal çıkarlarımız doğrultusundaki meşru ve demokratik eylemlerini tüm gücüyle desteklemektedir.

Siyasilerimizin ve Hükümetin sermaye kesimine karşı duyduğu sorumluluğu yadırgamıyoruz. Ancak bilinmesi gerekir ki, sorumlulukları yalnızca sermaye değil, en az sermaye kadar çalışan büyük halk kitlesine karşıdır. Bu sorumluluklarını da yerine getirmek mecburiyetindedirler. Siyasilerimiz ve Hükümet, IMF ve Dünya Bankası dayatmalarına değil, halkımızın sesine kulak vermelidir.

Bu temel sorunlarımız ve taleplerimiz karşısında gereken duyarlılığı göstermeyen ve sözlerini yerine getirmeyen hükümetler ve siyasi partiler, 1995 Genel Seçimlerinde olduğu gibi, halkımıza teşhir edilecektir. Ülkemizin, halkımızın ve çalışanların geleceğini yok etmeye çalışan siyasilere meydanlar dar edilecek ve seçim sandıklarında gereken ders verilecektir. Başkanlar Kurulumuzun kararları doğrultusunda, bölgesel toplantılar ve gerektiğinde yürüyüşler yapılarak, gelişmeler, hükümetin icraatı ve siyasi partilerimizin tavır ve tutumları halkımıza anlatılacaktır."

Özelleştirme Uygulamalarında Yargı Kararlarına Uyulmalıdır

POAŞ'ın satışının 6. İdare Mahkemesi tarafından durdurulması, bundan sonra "oldu-bitti" ile özelleştirmenin mümkün olmayacağını göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Kararla ilgili olarak TÜRK-İŞ'te bir değerlendirme toplantısı yapılmış, Hükümetin yanlış ve haksız uygulamalardan kaçınması istenmiştir.

Toplantıda konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, 1998 yılını yargı ilan eden Hükümeti, yargı kararlarını uygulamaya çağırarak şunları söylemiştir.

"İşçiler, halkın birikimlerine sahip çıkmaktadır ve bu konuya en güzel örnek olarak SEKA'daki işyerine sahip çıkılmasını gösterebiliriz. Halkımızın da büyük destek verdiği SEKA'daki dayanışma ile üretim sürdürülerek ayrı bir anlam kazanmıştır.

Hükümetin uygulanacak karar vardır, uygulanmayacak karar vardır demesini yargıya saygısızlık olarak değerlendirmekteyiz ve bunun hesabı sandıkta sorulacaktır.

Hükümet, sürekli gündem değiştirmektedir. 1999 Bütçesi'nde faize 9 katrilyon, personel giderlerine 6 katrilyon, yatırımlara ise yüzde 6 pay ayrılması, Türkiye'nin geldiği tabloyu göstermektedir."

İdare Mahkemesinin kararından sonra, POAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin tüm işlemleri durdurmaya çağıran PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkanı, yaptığı konuşmada "POAŞ'ı alacak olanların ve diğer özelleştirme pastasından pay alanların hemen hepsinin ne denli bataklık içinde oldukları, karapara akladıkları bizzat hükümet yetkililerince ifade edilmekte ve bu durum karşısında tüm özelleştirme işlemleri durdurulmalıdır" görüşünü savunmuştur.

Toplantıya katılarak destek veren bağımsız milletvekili prof.Dr.Mümtaz SOYSAL'da yaptığı konuşmada, "bugüne kadar hep aynı şeyleri söylediklerini ve yargı kararlarıyla haklı çıktıklarını belirterek, özelleşen kuruluşlara çalışanların sahip çıkmasını" söylemiştir.

Asgari Ücret Çalışmaları

1 Ocak 1999 tarihinden geçerli olacak yeni asgari ücretin belirleme çalışmaları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çağrısıyla, 8 Ekim 1998 tarihinde başlamıştır.

Toplantının açılış bölümünde konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, asgari ücretin tesbitindeki kriterlerin yeterli olmadığını, dolayısıyla belirlenen asgari ücretlerin geçim özelliği taşımadığını belirterek şunları söylemiştir.

"Dünyada ve Türkiye'de yaşanan "serbest piyasa ekonomisi" tecrübesi, ekonomik ve sosyal dengesizlik ile istikrarsızlık yaratmıştır. Bugün gerek ulusal boyutta, gerek uluslararası boyutta, eşitsizlikler artmış, gelirler arasındaki uçurum büyümüştür.

Kazandığı yasal haklar ve sendikal örgütlenme içinde belirli bir güce erişmiş bulunan çalışan kesime yönelik düzenlemeler bu çerçevede değerlendirilmelidir. İş ve gelir güvensizliği artmaktadır.

Yakın bir gelecekte, serbest piyasa ekonomisinin yerini sosyal piyasa ekonomisinin alması kaçınılmazdır.

Asgari ücret, herşeyden önce çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesiyle birlikte ihtiyaçlarını karşılayacak bir düzeyde belirlenmelidir.

Mevcut asgari ücretten yapılan ve yüzde 30'lara varan orandaki kesintilerin karşılığı 14 milyon lirayı aşmaktadır. Böylece, bilimsel yöntemler kullanılarak yapılan hesaplama sonucu bulunan ve işçinin sağlıklı ve dengeli bir hayat sürmesi için yapması zorunlu asgari harcama tutarı işçinin eline geçmemektedir.

Asgari ücretin satın alma gücü, belirlendiği tarihten itibaren aradan geçen süre içinde, 1998 Ağustos ayında yapılan yüzde 35 oranındaki zamma rağmen, yüzde 28.0 oranında gerilemiştir.

Asgari ücret artışına paralel olarak devletin daha fazla vergi ve sigorta primi toplanması söz konusudur.

TÜRK-İŞ olarak asgari ücret ücret konusuna önem vermemizin nedeni, yalnızca sendikalı işçilerin değil, aynı zamanda hayatını aldığı ücretle sürdüren herkesin temsilcisi olmamızdır.

Bu nedenle, özellikle sendikasız işçilerin önemli bir bölümünün sorunu olan düşük asgari ücretin en kısa sürede ilkelerimiz doğrultusunda yükseltilmesi son derece önem taşımaktadır.

Asgari ücretin belirlenmesinde şu temel ilkeler dikkate alınmalıdır.

- Tesbit edildiği şekliyle net ödenmelidir.
- Tesbitte, işçinin ailesi dikkate alınmalıdır.
- Asgari ücret, ulusal düzeyde ve işkolu ayırımı yapmadan belirlenmelidir.
- Asgari ücretin tesbitindeki yaş sınırı kaldırılmalıdır.

Komisyonun çalışmalarını bir an önce sonuçlandırmasını umuyor, yeterli bir asgari ücretin ilan edilmesini bekliyoruz."

Sanayi ve hizmet kesimi işçilerinin asgari ücretini belirleme çalışmalarında işçi kesimini, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç'ın başkanlığında, TEKSİF Sendikası Genel Başkanı Zeki Polat, YOL-İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili Fikret Barın, HABER-İŞ Sendikası Genel Başkanı Cengiz Teke ve TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı Enis Bağdadioğlu temsil etmektedir.

Tarım ve Orman kesimi işçilerinin asgari ücretini belirleme çalışmalarında ise işçi kesimini, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç'ın başkanlığında, TARIM-İŞ Sendikası Genel Sekreteri Baki Başdemir, ORMAN-İŞ Sendikası Genel Başkanı

Selahattin Güngör, BASIN-İŞ Sendikası Genel Başkanı A. Ekber Güvenç, TEZKOOP-İŞ Sendikası Genel Başkanı Sadık Özben ve TÜRK KOOP-İŞ Sendikası Genel Başkanı Ahmet BALAMAN temsil etmektedir.

Cumhuriyet'in 75. Kuruluş Yıldönümü

TÜRK-İŞ Yönetim kurulu, Cumhuriyet'in 75. kuruluş yıldönümü nedeniyle yayınladığı kutlama mesajında, Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı, emperyalizmine karşı ilk başarılı başkaldırış olduğu ve bu durumun dünyanın tüm sömürge ve yarı sömürge ülkelerine örnek oluşturduğu belirtilerek, şu görüşlere yer edilmiştir.

"Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve başarıları da, tüm dünyada ve özellikle Orta Doğu'da imrenilerek izlenen bir örnektir.

TÜRK-İŞ, Osmanlı Devleti'nden devralınan enkazdan Türk ulusunu yaratan; demokrasinin, insan haklarının, işçi haklarının ve sendikal hak ve özgürlüklerinin güvencesi laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin temellerini atan; hakimiyetin kayıtsız şartsız milletin ve hayatta en hakiki mürşidin ilim olduğunu tüm ülkede kabul ettiren; padişahın kurallarını eşit haklara sahip vatandaşlara dönüştüren; dünyanın güçlü ülkelerinin dikkate almadığı bir ülkeyi ve halkı, çağdaş uygarlık düzeyini aşmak gibi yüce bir hedefe seferber eden ve hayatın her alanında büyük başarılar yaratan büyüklerimizi sevgi ve saygıyla anmaktadır.

TÜRK-İŞ, Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın zaferlerinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin başarılarının, herkesten önce, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün kahramanlığının, üstün zekasının ve politikacılığının, hümanistliğinin ve demokratlığının ürünü olduğunu belirterek, Atatürk'ün ilkelerini ve temsil ettiği çağdaşlaşma ve aydınlanma ruhunu en kararlı bir biçimde savunmaktadır.

TÜRK-İŞ, Cumhuriyetimizin 75. yılında, üniter devlet yapımızın bütünlüğünün ve bağımsızlığının, laik ve demokratik hukuk devletinin, Atatürk ilkelerini, insan haklarını, parlamenter demokratik düzenin en temel güvencelerinden biridir.

TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılında, irticaı güçlere, bölücülere, çetelere ve teröre karşı verilen mücadelenin 1919 yılındaki ruhla daha da kararlı bir biçimde sürdürülmesini istemekte, Türkiye'nin daha güçlü, daha mutlu ve huzurlu geleceğini bu mücadeledeki başarılarla bağlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, Anayasamızın 2. maddesinde yer alan ilkeler temelinde ve doğrultusunda, her geçen gün daha da güçlenerek sonsuza kadar yaşayacaktır. Bunun en büyük güvencelerinden biri de TÜRK-İŞ'tir ve işçi sınıfımızdır."

Yasakların Kalkmasına İlişkin Açıklama

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Anayasanın 82. maddesinin değiştirilmesi için verilen yasa tasarısının TBMM Anayasa Komisyonu'nda reddedilmesi üzerine yazılı bir açıklama yaparak "bazı siyasilerin 12 Eylül hukukunun arkasına saklandığını" vurgulamış ve şu değerlendirmeyi ifade etmiştir.

"12 Eylül sonrasında dayatılan ve tüm demokratik kişi ve kuruluşların anti-demokratik hükümlerinin değiştirilmesini talep ettiği 1982 Anayasasının 82. maddesi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikaların ve bunların üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alan kişilerin aynı anda Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilmesini engellemektedir. Bu anti-demokratik düzenleme, ülkemizde demokrasinin temel güvencesi ve dayanağı olan sendikalarımızın, siyasi alandaki faaliyetlerini artırmalarının ve ülkemizde demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlemesinin önündeki önemli bir engel oluşturmaktadır.

Tüm bu anti-demokratik duruma ve özellikle siyasi partilerimizin temsilcilerinin TÜRK-İŞ'i ziyaretleri sırasında bu konuda değişiklik yapacaklarına ilişkin taahhütlerine rağmen, TBMM Anayasa Komisyonu'nda ele alınan değişiklik tasarısının reddedilmesi, bazı siyasilerin yasakçı bir anlayışı savunduklarını göstermektedir.

Bu ülkede birçok meslek sahibi özgürce milletvekili seçilebilmekte ve mesleğini TBMM görevi sırasında devam ettirebilmektedir. TBMM üyeliği, her türlü dernek başkanlığı ve yönetim kurulu üyeliği ve spor kulübü başkanlığı gibi görevlerle bağdaşabilirken, genel hükümler itibarıyla Demekler Kanunu'na tabi sendikaların yöneticilerinin bu haktan mahrum bırakılmasının Anayasa Komisyonunda bazı milletvekillerinin oylarıyla yeniden oylanması son derece hatalıdır ve üzücüdür. Bu Anayasa değişikliği aleyhinde oy kullanan milletvekilleri, alınteriyile ve namuslarıyla çalışan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını ve laik ve demokratik sosyal hukuk devletini savunmayı herşeyin üstünde tutan işçilerimize ve sendikalarımıza karşı düşmanca bir tavır içinde olduklarının göstermiştir.

Önemli olan sendikacıların milletvekili seçilmesi değildir. Burada önemli olan, hemen hemen bütün siyasi partilerimizin ve bütün demokratik kurum ve kuruluşların değiştirilmesini savunduğu, anti-demokratik hükümler içeren 1982 Anayasasının bu hükümlerden arındırılmasıdır. Bu değişikliğe sahip çıkmayan milletvekillerinin diğer alanlarda da demokrasiye sahip çıkmalarını beklemiyoruz.

Kendi çıkarları söz konusu olduğunda hemen ve her koşulda bir araya gelen siyasiler, demokrasi ve halkımızın çıkarları söz konusu olduğunda aldıkları bu olumsuz tavrın hesabını zamanı gelince verecekler, kafalarını kayaya çarpacaklardır."

1999 YILI TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 30 Eylül 1998 tarihli toplantısında, yeni dönem kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri değerlendirilmiş, grev yasağı kapsamında bulunmayan işyerleri bakımından prosedürlerin başlatılarak 2 Kasım 1998 tarihinde çoğunluk tesbiti başvurularının yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu çerçevede, 1999 yılında süresi bitecek olan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde, 2822 sayılı Yasada öngörülen 120 gün ön süre kullanılarak 2 Kasım 1998 tarihi itibarıyla taraf işçi sendikaları tarafından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan "çoğunluk tesbitleri" talep edilmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre, söz konusu tesbit başvuruları için cevaplar verilmeye başlanmıştır. Aralık ayının ikinci haftasından itibaren de yetki belgelerinin gönderilmesi beklenmektedir.

Bilindiği gibi, her sözleşme döneminde Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi, sendikalarımızdan sağladığı bilgiler ışığında bazı istatistiki değerlendirmeler yapmaktadır. 1999 yılında yenilecek olan kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri için de gerçekleştirilen sözkonusu teknik çalışmanın sonuçları itibarıyla, anılan sözleşmeler 578.441 işçiyi ilgilendirmektedir.

İşçi sayıları konusunda sendikalardan sağlanan bilgiler karşısında, Kamu İşveren Sendikalarının verileri belirgin bir farka işaret etmektedir. Ancak, sözkonusu farklılık şuradan kaynaklanmaktadır; *Sendikalarımız, geçici işçileri yıl ortalamasına bölmeden genel sayıyı bildirmektedir. Kamu İşveren Sendikaları ise, yıl içinde çalışan geçici statüdeki işçileri yıl ortalamasına bölerek işçi sayılarını tesbit etmekte, üye olmayan işyerlerini dikkate almamaktadır.*

1999 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerine yönelik çalışmanın ayrıntılı sonuçları ve sözleşmelerdeki son gelişmeler, Başkanlar Kurulu toplantısında sunulacaktır.

Eşel Mobil Uygulaması

1997 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde aylık eşel mobil uygulamasının kabul edilmesi yanında, 1997 yılının ilk beş ayında işçi ücretlerinin sabit kalması sonucu yaklaşık yüzde 30 bir kayıp söz konusudur.

Söz konusu reel gerileme giderilemediği için, Temmuz 1997'den itibaren ücretlere uygulanan aylık zam artışlarında da kendini göstermiş, dolayısıyla brüt ve net ücretlerdeki kayıplar giderek büyümüştür.

Ocak 1997 yürürlüklü kamu kesimi toplu iş sözleşmelerde aylık enflasyona endeksli ücret artışı, Temmuz 1997 ayından itibaren başlamış ve 18 aylık dönem tamamlanmıştır.

Mart 1997 yürürlüklü toplu iş sözleşmelerde ise, aylık enflasyona endeksli ücret artışı, Eylül 1997 itibariyle başlamış ve devam etmektedir.

Özel Sektör Sözleşmeleri

1998 yılı özel sektör toplu iş sözleşmelerinde büyük bir bölüm imzalanmış bulunmaktadır.

Bağıtlanan toplu iş sözleşmelerinde, ücret zamları altı aylık veya yıllık dönemler şeklinde karara bağlanmış, altı aylık dönemlerde 18 ay, yıllık artışlarda ise ikinci yıl için enflasyon artışları esas alınmıştır.

1998 yılının en büyük grup toplu iş sözleşmesi olan, TEKSİF Sendikamızın Tekstil İşveren Sendikaları ile yürüttüğü görüşmeler uyuşmazlıkla sonuçlanmış ve grev kararı alınmıştır.

İşveren sendikasının uzlaşmaz yaklaşımı sonucu, görüşmelerde ilerleme sağlanamamış ve işverenin önerileri kabul edilir bir özellik taşımamaktadır.

İşveren kuruluşları, karlı bir ortamı kriz biçinde göstererek, toplu iş sözleşmelerin uzamasını sağlamakta ve işçilerin hak ettikleri ücreti vermemek için bahaneler aramaktadır. Bu durum, çalışma barışını olumsuz yönde etkilemektedir.

Üretimin en temel unsuru olan emeğin hakkı verilmeden başarı beklenmemelidir.

Ülkede sosyal barışın sağlanmasına, işçiler kadar işverenlerinde ihtiyaçları vardır. İşçi kuruluşlarını ilgilendirmeyen ve yasal değişikliği gerektiren bazı konuların toplu iş sözleşme görüşmelerinde gündeme getirilmesi, sonuca gitmeyi engelleyen önerilerdir.

Gelir dağılımındaki tablo sonucuna göre değerlendirme yapıldığında, çalışanlar gelir vergisinin yarısını öderken, milli gelirden aldıkları pay, yüzde 24'dür.

Bu bakımdan, fedakarlık durumu iyi olanlardan beklenmelidir.

III. TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. ARAŞTIRMA MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Araştırma Merkezimiz, yayın/araştırma/raporlama/bilgilendirme ve toplantılarda TÜRK-İŞ'i temsil etme etkinliklerini çok yönlü olarak sürdürmeye devam etmiştir. Son iki buçuk ay içinde bu çerçevede sürdürülen etkinlikler şöyle özetlenebilir:

* 30 Temmuz tarihli Başkanlar Kurulu kararı doğrultusunda oluşturulan “Özelleştirmeye Karşı Sosyal Devleti Koruma Komisyonu” na bağlı olarak oluşturulan teknik alt-komisyonun başkanlığını yürüten Araştırma Merkezi Müdürümüz, konuyla ilgili olarak hazırlanan kapsamlı raporun saydamlar eşliğinde bir sunumunu 30 Eylül tarihli Başkanlar Kurulu toplantısında yapmıştır.

* Araştırma Merkezi Müdürümüz, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun görevlendirmesi üzerine, özelleştirmeye karşı sosyal devleti koruma ve geliştirme mücadelesinin ana noktalarını mültivizyon bir sunuş kapsamında 15 Ekim 1998 tarihinde Şube Başkanları ve Ankara ili işyeri temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen Selim Sırrı Tarcan kapalı salon toplantısında Yönetim Kurulu adına sunmuştur.

* Bu sunuş daha sonra Petrol-İş ve Hava-İş Sendikalarının daveti üzerine Ekim ve Kasım aylarında İstanbul'da toplanan ilgili sendikaların şube başkanları ve temsilcileri toplantılarında daha kapsamlı bir tartışma çerçevesinde tekrarlanmıştır.

* Araştırma Merkezimizin şu an üzerinde yoğunlaştığı konu, “özelleştirmeye karşı sosyal devleti koruma ve geliştirme” raporunun iki ayrı versiyonunu yayına hazırlamaktır. Bunlardan birincisi, raporun kapsamlı biçimiyle bir kitaba dönüştürülmesini içerirken, ikincisi, Selim Sırrı Tarcan toplantısı için hazırlığı yapılan biçimsel çerçeveyi kullanan ve sendikal eğitimlere öncelikle hizmet etmesi beklenen kısaltılmış versiyondur.

*TÜRK-İŞ'in çeşitli çalışma birimlerinden uzmanların katkıda bulunduğu *seçilmiş konularda tabana yönelik kitapçıklar* projesine Araştırma Merkezimiz 6- 7 kitapçığın yazımını üstlenerek katkıda bulunmaktadır.

* Bu arada *Ekonomide Durum* 'un altıncı sayısı ile TÜRK-İŞ Yıllığı-1999' un hazırlıkları da tüm hızıyla devam etmektedir.

* Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması zorunlu aylık harcama tutarının hesaplanmasına, piyasadan izlenen fiyatlar ve bilimsel harcama kalıbı esas alınarak devam edilmiş ve varılan sonuç basın bülteni ile sendikalarımıza ve kamuoyuna duyurulmuştur.

* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından toplantıya çağrılan Asgari Ücret Tesbit Komisyonu" çalışmalarını için "Asgari ücret'98" başlıklı dosya hazırlanmış ve Komisyon'da görev yapan işçi temsilcilerine dağıtılmıştır. Ayrıca verilen görev doğrultusunda Komisyon çalışmalarına katılmıştır.

* İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK)'nin sürdürdüğü "İstihdam ve Eğitim Projesi çerçevesinde oluşturulan "Meslek Standartları Komisyonu" çalışmalarına Türk-İş'i temsilen iştirak edilmiş, konuyla ilgili gelişmeler ve onaylanan meslek standartları üye sendikalarımıza duyurulmuştur.

* Yüksek Hakem Kurulu'nun çalışmaları izlenerek Kurul'a gelen sözleşmelerle ilgili ön hazırlıklar yapılmış, bağtlanan sözleşme sonuçları ilgili sendikaya duyurulmuş, ayrıca Kurul'da zaman zaman yedek üye olarak görev yapılmıştır.

* 571 sayılı KHK'nin 18. Maddesi gereğince Konfederasyonumuzun da üyesi bulunduğu "Özürlüler Yüksek Kurulu" toplantılarına iştirak edilmiştir. Aynı kapsamda Aralık 1999 ayında yapılacak olan "I. Özürlüler Şurası" Hazırlık Toplantılarına iştirak edilmiş, bu çerçevede oluşturulan çalışma gruplarından "özürlülerle ilgili sosyal politika, yönetim ve örgütlenme" alt komisyonunda görev alınmış olup, çalışmalar sürdürülmektedir.

* Çeşitli kuruluşlar tarafından düzenlenen seminer, panel v.b. toplantılara iştirak edilerek Konfederasyonumuzun görüşü açıklanmıştır.

* Üye sendikalarımız ile, başta basın ve üniversite olmak üzere çeşitli kuruluşlardan gelen bilgi taleplerinin karşılanmasına devam edilmiş, başta tüketici fiyatları endeksi olma üzere çeşitli ekonomik ve sosyal gelişmeler üye sendikalara duyurulmuştur.

* Samsun'daki Türk-İş Eğitim Sitesi'nde düzenlenen seminerlerde "ekonomik ve sosyal gelişmeler" konusunda ders verilmiştir.

* 1999 Yılında yenilenecek Toplu İş Sözleşmeleriyle ilgili olarak teknik alt yapı çalışmaları tamamlanmıştır. Sürekli olarak yürütülen, sözleşmelerde prosedür ve gelişmeleri izleme çalışmaları ise devam etmektedir.

2- SOSYAL GÜVENLİK BÜROSU

1) MEVZUAT ÇALIŞMALARI

A) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda yapılması düşünülen değişikliklerle ilgili olarak daha önceden bilgi verilmiş olduğu üzere 54 ncü ve 55 nci Hükümetler zamanında sosyal tarafların katılımı ile sürekli çalışmalar yapılmış ve hazırlanmış olan tasarı TBMM sinin gündeminde görüşme sırasını beklemektedir. Ancak bu kanunun çıkarılmasının gecikebileceği düşüncesi ile bu defa;

- SSK dan aylık alan emekli dul ve yetimlerinin aylık bağlama oranları arasındaki farklılıkların giderilmesi,
- İki göstergenin birleştirilerek tek gösterge haline getirilmesi ve aylıkların hesaplanmasında son 10 yılın ortalamaya alınması,
- Sosyal Yardım Zammının göstergelere dahil edilerek kaldırılması,
- Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin kuruma olan sosyal yardım zammı borçlarının Hazine tarafından karşılanması,

hususunda Ek-1 de Kanun teklifleri hazırlanmıştır.

Bu Kanun tekliflerinin TBMM Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonundaki görüşmelerine TÜRK-İŞ olarak iştirak edilmiş ve Komisyonda aşağıdaki görüşler sunulmuştur.

A- Sinop Milletvekili Sayın Metin BOSTANCIOĞLU ve 38 arkadaşı ile Kocaeli Milletvekili Sayın Necati ÇELİK ve 5 arkadaşı ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'ndaki iki göstergenin birleştirilmesi ve aylık bağlama oranları arasındaki farklılıkların giderilmesi ile ilgili kanun tekliflerini genel olarak yapılması gereken bir ihtiyaç olarak mütala ediyoruz. Ve bu konuları gündeme getirenlere saygılarımızı sunuyoruz.

Ancak Kanun tasarılarının hedeflenen maksatların adaletli ve uygulanabilir olarak gerçekleşmesin de yeterli bulmuyoruz. Bunları şu şekilde bilgilerinize arz ediyoruz.

1- Aylık bağlama oranlarındaki farklılıklar 1996 yılında hazırlanan ve halen TBMM'nin gündeminde görüşme bekleyen tasarıda düzeltilmiştir. Yeni bir kanun teklifine gerek görülmemektedir.

2- Halen normal gösterge tablosundan bağlanacak aylıklarda son 5 yıllık, üst göstergeden bağlanacak aylıklarda ise son 10 yıllık kazançların ortalaması alınmakta, taslak metinler de ise 5 yıllık ortalama 10 yıla çıkarılmaktadır. Bu hususta değerli komisyon üyelerine geriye doğru bir bilgi sunmak istiyorum.

SSK'nın aylık bağlamalarında :

1.3.1995 Tarihinden	1.3.1969 Tarihine Kadar	Son 10 Yılın En Yüksek	7 Yılı
1.3.1969	" 1.4.1981	" " "	5 " " 3 Yılı
1.4.1981	" 1.1.1982	" " "	5 " " 4 Yılı
1.1.1982	" 26.6.1987	" " "	5 Yıl
20.6.1987	" 10.3.1993	" " "	Normal gösterge son 5 yıl üst gösterge bütün kazançlar Normal gösterge 5 yıl, üst gösterge kademeli bir geçişten sonra halen 10 yıl
10.3.1993	" Sonra		

kazançları ortalamaya esas alınır ve ilgililerin aylıkları buna göre hesap edilerek bağlanır.

Bu durumu takdir ve değerlendirmenize hatta ilgililere emir verip araştırmanıza arz ediyorum. Acaba ne olmuşta 1965 den 1993 yılına kadar 28 sene içinde durmadan ölçü değiştirmiştir ve halen üç büyük sosyal güvenlik kurumundan Emekli Sandığı ve BAĞ-KUR da en son aylıklar ve prim ödenen basamaklar aylık bağlamaya esas alınırken işçi kesiminde neden illa son on yıllık çok uzun bir süre ortalamaya esas alınıyor. Kaldı ki bu 10 yıl içinde SSK'ya prim ödeyenlerden :

İşçilerin hastalanması,
Ücretsiz izine çıkması,
Greve katılması veya Lokavta uğraması,
Zorunlu iş durmalarında,

Ara boşlukları değerlendirme imkanlarına sahip bulunmayıp, hem gün sayılarını doldurmada ve hem de aylıklarının olması gerekenden aşağı seviyelere çekilmesi şeklinde haksızlıklar ve mağduriyetler çok fazladır. Bu mağduriyetler ortadan kaldırılmadan işçi sınıfında son 10 yılın ortalamaya alınmasını uygun ve doğru bulmuyoruz.

3- 1.7.1997 tarihinden 31.12.1997 tarihine kadar olan dönemde geçerli olan gösterge rakamlarını baz alarak yeni bir gösterge tablosu oluşturmak ve gösterge rakamları baz alınarak bir intibak yapmak SSK Emeklileri arasındaki haksızlıkları ve adaletsizlikleri daha da doruğa çıkaracağı gibi hiçbir şekilde Kanun tertip ve tekniğine de uygun düşmez. Zira kanunlaşacak bu rakamlar geçmiş ve geleceği ifade etmede yeterli olmayıp SSK mevzuatında da esas olan ve bağlanan aylıkları tanımlayan derece ve kademelerdir. Bu bakımdan intibak işlemlerinin mutlaka derece ve kademelerin belirtilerek yapılması ve değişiklik maddesinde bu teknik üzerine tertiplenmesi zorunludur.

4- Sosyal yardım zammı en son 15.4.1995 tarihinde 4.690.000.-TL. olarak tesbit olunmuş bir önceki rakam olan 3.390.000.-TL'ye oranla artış nisbeti de %38 dir. Asgari seviyede bu nisbeti muhafaza ederek 4.690.000.-TL. yı yıllar itibariyle güncelleştirdiğimiz zaman aşağıdaki rakamlar karşımıza çıkmaktadır :

	<u>Toplam</u>
1.1.1996 itibariyle 4.690.000.- x % 38 = 1.782.200.-TL.	6.472.200.-
1.1.1997 " 6.472.200.- x % 38 = 2.459.436.-TL.	8.931.636.-
1.1.1998 " 8.931.636.- x % 38 = 3.394.021.-TL.	12.325.657.-
1.1.1999 " 12.325.657.- x % 38 = 4.683.749.-TL.	17.009.401.-

Buna göre ; İşçi Emeklileri 1996 yılında her ay 1.782.200.-TL.

1997 " " 4.241.636.-TL.

1998 " " 7.635.657.-TL.

Daha az maaş almışlar ve çok çok mağdur edilmişlerdir. 1.1.1999 tarihi itibariylada Sosyal Yardım Zammının 17.009.401.-TL. olması gerekir. Biz bunun hazine tarafından karşılanmasından yanayız. Sosyal yardım zammının gösterge rakamlarına dahil edilmesini bu zammın ortadan kaldırılması olarak telakki ediyoruz.

5- Aydın Milletvekili Sayın Nahit MENTEŞE ile Sayın Yüksel Yalova bir kamu kuruluşunun SSK'ya olan borçlarının da Hazine tarafından karşılanmasını gündeme getirmişlerdir. Biz o kamu kuruluşu üzerinde hiç durmuyoruz. Ancak genel olarak şunu ifade etmek isterim. Kamu'nun borçlarının hazine tarafından karşılanacağı imajının verilmemesini arzu ediyoruz.

B-1475 sayılı İş Kanununun 33 cü maddesi gereğince 1.1.1999 tarihinden itibaren geçerli olacak asgari ücretin tesbiti için kurulan komisyona ilk olarak bu yıl büromuzda yedek üye olarak dahil edilmiş ve asgari ücretin 506 sayılı Kanunun 78 ci maddesi ile irtibatı ve neticeleri hakkında komisyon üyelerine bilgi verilmiştir.

2- Eğitim ve Toplantılara Katılmalar

A) 26 Eylül 1998 Cumartesi günü Cumhuriyet Halk Partisi Araştırma ve Proje Merkezi ile Friedrich Ebert Vakfı İstanbul İrtibat Bürosunun Ankara Hotel Merit Altınel'de düzenledikleri "Federal Almanya'da Sosyal Güvenlik Sistemi" konulu toplantıya dinleyici olarak katılmış ve konuşmacılara Federal Almanya Halkının çok uzun bir süreden beri uygulanan emeklilikte 65 yaş sınırını nasıl karşıladıkları bu hususta bir araştırma yapıp yapılmadığı sorulmuş cevaben Almanya'da yaşayan halkın 2/3 nün bu sınırı benimsemediğini daha erken emeklilik istediğini ifade etmişlerdir.

B) Türkiye Yol-İş Sendikasının :

b) 22 Ekim 1998 tarihinde Konya Beyşehir'de,

bb) 23 Ekim 1998 tarihinde Afyon'da

bbb) 23 Ekim 1998 tarihinde Konya Akşehir'de,

Düzenlemiş olduğu sendikacılığın güncel sorunları Sosyal Sigortalar ve Toplu İş Sözleşmeleri konularını içeren taban eğitimlerine eğitimci olarak katılmış, Sosyal Güvenlik ve SSK'nın hizmetleri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

C) TES-İŞ İstanbul 5 nolu şubesinin 24.11.1998 tarihinde İstanbul İGDAŞ Genel Müdürlüğünde düzenlemiş olduğu TÜRK Sosyal Güvenlik sistemi ve Sosyal Sigortalar Kurumu konulu seminere konuşmacı olarak iştirak edilmiş, sosyal güvenlik ve SSK ile ilgili gelişmeler hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir.

3- Yayın Çalışmaları

Büromuz TÜRK-İŞ'in yayın organı olan TÜRK-İŞ dergisinin bütün sayılarına sosyal mevzularda teknik bilgileri içeren yazılar yazarak kamuoyunu ve sendikal tabanı bilgilendirmekte ve ayrıca 20 Kasım 1998 tarihinden itibaren de her hafta bir sosyal güvenlik bülteni çıkarmaktadır. Gerek dergide yayınlanan yazıların ve gerekse sosyal güvenlik bülteninin basın ve kamuoyunda çok etkili olduğu gözlenmektedir.

4- Görüş Bildirmeler

Sosyal Güvenlik Büromuzun sürekli faaliyetlerinden olan Yöneticilerimize, sendikal tabanımıza ve bütün vatandaşlara sosyal içerikli mevzuat ile ilgili olarak görüş bildirmeler ve yazışmalar güncelliğini ve aktivitesini koruyarak yoğun bir şekilde devam etmektedir. İşçilerimizin sosyal sigorta ile ilgili haklarını bilinçli olarak takip edebilme ve karşılaştıkları zorlukların halli hususunda büromuzun katkılarının devamlı üst düzeyde olduğu izlenmektedir.

3- EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Genel Eğitim Sekreterliğimizce dönem içinde yürütülen faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

TÜRK-İŞ GENEL EĞİTİM SEKRETERLİĞİ'NDEN ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI CUMHURİYETİN 75.KURULUŞ YILI ETKİNLİKLERİNE KATILIM

Cumhuriyetimizin 75'nci kuruluş yıldönümü etkinlikleri çerçevesinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından üç ilde "Cumhuriyetimizin 75. Yılında Kadın ve Çocuk" konulu paneller düzenlendi. Konfederasyonumuzun da temsil edildiği panellerde, *çalışan çocukların profili, yasalar karşısında çalışan çocukların durumu, çocuk işçiliği ile ilgili çalışmalar, çalışma yaşamında kadının durumu, kadın istihdamının ekonomik ve sosyal etkileri, sendikalarda ve örgütlü yaşamda kadın konularında* bildiriler sunuldu.

26 Ekim 1998'de Trabzon'da, 3 Kasım 1998'de Tekirdağ/Çorlu'da ve 13 Kasım 1998'de Adana'da düzenlenen panellere, Konfederasyonumuza temsilen Çocuk İşçiler Bürosu Müdürü Özcan KARABULUT, Uzman Hülya UZUNER ve Uzman Sakine UYGUR katıldılar.

TEMSİLCİ EĞİTİM SEMİNERLERİ

Konfederasyonumuzca üye sendikalarımız temsilci ve baştemsilcilerine yönelik olarak düzenlenen "Temsilci Eğitim Seminerleri" ne devam edildi. TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Merkezinde 16-19 Kasım ve 7-10 Aralık 1998 tarihleri arasında gerçekleştirilen seminerlere 84 temsilci-baştemsilci katıldı.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın çalışma hayatının güncel sorunları ve yürütülen TÜRK-İŞ politikaları hakkında katılımcılara açıklamalarda bulunduğu seminerlerde ;

- Türk Sendikacılık Hareketinde Sorunlar ve Beklentiler
- Uluslararası Sözleşmeler, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yapısı ve İşlevleri,
- Sendika Temsilcileri İçin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları ve Önemi
- Sosyal Devlet Uygulamaları ve Tarihsel Gelişim
- Sosyal Güvenlikte Yaşanılan Gelişmeler
- SSK ve Hizmetleri
- Gelir Dağılımı ve Ücretler
- Yeni Dönemde Toplu İş Sözleşmeleri

konuları, Yıldırım KOÇ, Doç.Dr.Haydar ÇAKMAK, Sabahattin DERTLİ, Prof.Dr.Hasan ÖZYURT, Ahmet ŞEN, Enis BAĞDADIOĞLU ve Namık TAN tarafından işlendi.

YAYIN FAALİYETLERİ

1- "Cumhuriyetimizin 75. TÜRK-İŞ 46 Yaşında" kitabı Konfederasyonumuzun 46.yıldönümü etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen "Cumhuriyetin 75'inci Yılında Türk Sendikacılık Hareketi ve 46'ncı yılında TÜRK-İŞ " konulu toplantıda yapılan konuşmalar ve sunulan tebliğler Türk işçi hareketine yeni katkılarda bulunması amacıyla bir kitapta derlenerek sendikalarımızın ve ilgili kurum ve kuruluşların istifadesine sunulmuştur.

2- Eğitim Kitapçıkları

Genel Eğitim Sekreterliğimizce üye sendikalarımızın eğitim alanındaki yoğun çabalarını daha da güçlendirme amacıyla, geçmiş dönemlerde olduğu gibi, bir dizi kitapçık yayına başlanılmıştır.

Konular hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek isteyen üyelerimizin ve diğer kişilerin konuyla tanışmasını sağlayacak temel bilgilerin özet bir biçimde sunulmasının amaçlandığı bu kitapçıklar dizisinin ilki "Sendikacılık Tarihi" başlığı altında yayınlanmış olup, bağlı sendikalarımızın istifadesine sunulacaktır.

Kitapçık dizimiz, Türk işçi ve sendikacılık hareketini ilgilendiren temel konulardaki yayınlarla devam edecektir.

3- Video Çekimleri

Genel Eğitim Sekreterliğince Türk işçi ve sendikacılık hareketi ile çalışma hayatının güncel konuları videoya alınacaktır. Video çekimleri ile ilgili olarak Genel Merkez binamızın zemin katındaki odalar stüdyo haline getirilmiş olup, burada yapılacak çekimler gerek sendikalarımızın eğitim faaliyetlerinde gerekse mahalli televizyonlarda gösterilmek üzere hazırlanacaktır.

ÇALIŞAN ÇOCUKLAR BÜROSU FAALİYETLERİ

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu, TÜRK-İŞ /ILO/UNICEF işbirliği ile, "Çocukların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi İçin Çok Yönlü Eylem Programı" başlığını taşıyan 1998-1999 dönemi projesi çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Yeni dönem projesinin temel çalışmasını "çocuktan çocuğa eğitim", "aileden aileye eğitim " çalışmaları oluşturmaktadır. Bu eğitimle amaçlanan, kısa vadede çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesi, uzun vadede çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi için Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'de başlatılmış olan bölgesel çalışmalara destek vermek, 5 bölgede toplam 250 çalışan çocuğa ve çocukları çalışan 125 işçi ailesine, Çocuk İşçiliği, Çocuk Hakları, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Genel Sağlık Bilgileri, Beslenme, Çocuk Gelişimi ve İlk Yardım konularında eğitim vermek, böylece çalışan çocukların ve ailelerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine zincirleme-derinlemesine etki ve katkıda bulunmaktadır.

Bu amaç çerçevesinde 21-22 Mayıs 1998 tarihlerinde Çeşme-İzmir'de TÜRK-İŞ Bölge Temsilcilikleri ve Bölge Eylem Komiteleri'nin katılımlarıyla yapılan toplantının ardından, ikinci toplantı 9-14 Kasım 1998 tarihlerinde Ankara'da "Eğiticilerin Eğitimi" başlığı altında gerçekleştirildi.

Açılış konuşmalarını TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, ILO Türkiye Temsilcisi Gülay ASLANTEPE ve UNICEF Türkiye Temsilci Vekili Dr. Akif SAATÇIOĞLU'nun yaptıkları toplantıda TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü Özcan KARABULUT ve ILO / IPEC Türkiye Koordinatörü Şule ÇAĞLAR yeni dönem projesi ve toplantının içeriği konusunda katılımcılara bilgi verdiler.

Toplantıya çeşitli üniversitelerden, ILO'dan, UNICEF'den katılan, Cennet ENGIN, Oya GÜNERİ, Yasemin AKMAN, Dr. Naci YILDIZ ve Gülgün MÜFTÜ anılan konularda bildiri sundular, grup çalışmaları gerçekleştirdiler. Bir hafta süren toplantıya, çeşitli bölgelerden, TÜRK-İŞ 'e bağlı sendikalardan işçiler, işyeri temsilcileri, ÇSGB İş Teftiş Grup Başkanlıklarından iş müfettişleri, kurum ve kuruluş temsilcilikleri olmak üzere 30 kişi katıldı.

Proje çerçevesinde, Ankara'da "Eğiticilerin Eğitimi" toplantısına katılan uzmanlar, Ocak 1999'dan itibaren, bölgelerde seçilmiş çalışan çocuk ve ailelerine yönelik 7 hafta sürecek olan eğitimlere başlayacak olup, bununla ilgili hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

PLANLANAN FAALİYETLER

Genel Eğitim Sekreterliği 1999 yılında çeşitli bölge ve illerde gerçekleştirmeyi planladığı eğitim faaliyetleri çerçevesinde, Sendikacılık ve Liderlik , Kadın İşçiler, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Çalışan Çocuklar ve güncel sorunları içeren çalışma programının hazırlıklarını sürdürmektedir.

4-TEŞKİLATLANMA ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuzun 17.Genel Kurulunda alınan örgütlenme çalışmalarının mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılması ve üyelere benimsetilerek, konfederasyon, üye sendikalarımız ve şubelerimiz ile birlikte çalışılması ilkesi geride bıraktığımız dönemdeki faaliyetlerimize de ışık tutmuştur.

Özelleştirmeye Hayır, Sosyal Devlete Evet Toplantısı

Türk-İş Yönetim Kurulu'nun aldığı karar gereğince, 15 Ekim 1998 günü " **Özelleştirmeye ve İşçi Kısıymına Hayır, Sosyal Devlete Evet** " konulu bir kapalı salon toplantısı yapılmıştır. Ülkemiz aleyhine işleyen, sosyal devleti yok etmeyi amaçlayan, ulusal savunmamızın ve ulusal ekonomimizin temel dayanakları olan kamu kurum ve kuruluşlarına büyük zarar veren, istihdamı ve yatırımları azaltan, işsizliğe, taşeronlaştırmaya, kaçak işçiliğe yol açan, Sosyal Sigortalar Kurumunu çökerten, kamu mallarını uluslararası sermaye ile finansal kaynağı kuşkulu bazı gruplara peşkeş çeken özelleştirme uygulamalarına dur demek amacıyla düzenlenen toplantıya Türkiye genelinden şube başkanlarımız ve temsilcilerimiz katılmışlardır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, toplantı ile ilgili tüm hazırlık çalışmalarının yapılması ile toplantının şubeler ile Ankara ve civar illerinde bulunan baştemsilcilerine duyurulması ile ilgili görevi Teşkilatlanma Sekreterliğimize havale etmiştir.

" **Özelleştirmeye Hayır ve İşçi Kısıymına Hayır, Sosyal Devlete Evet** " toplantısında, Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, SEKA İşçileri adına Havva Tunç, Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral söz almışlardır. Toplantının sonuç bildirgesi ise Türk-İş Genel Sekreteri Şemsi Denizler tarafından okunmuştur. Toplantı sonrasında, toplantıya katılan şube başkanları ve baştemsilcilerden oluşan bir heyetle, Anıt Kabir ziyaret edilmiştir.

SSK Yönetimi ve Hastane Yöneticileri ile toplantı

Sosyal Sigortalar Kurumu, Yönetim Kurulu, Bölge Müdürleri ile Hastane Başhekimlerinden oluşan bir heyet, Türk-İş Yönetim Kurulu ile bir toplantı gerçekleştirdi. Toplantıda Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yasal, idari, mali sorunları konusunda Türk-İş topluluğunun yapabileceği katkılar tartışıldı. Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral ve diğer yönetim kurulu üyelerinin hazır bulunduğu toplantıda, sağlık hizmetlerinde özelleştirme konusunda ele alındı.

Almanya Hamburg Sosyal Politika Enstitüsü'nü temsilen ülkemizi ziyaret eden yaklaşık 20 sosyal hizmet uzmanından oluşan bir heyet Türk-İş'i ziyaret ederek, sendikalarımızın gerçekleştirdiği sosyal hizmetler konusunda bilgi

aldılar. Toplantıda sendikalarımızın gerçekleştirdiği, sağlık hizmetleri, eğitim ve sosyal tesisleri ile tüketim ve konut kooperatifleri konularında bilgi verildi. Toplantı sonrasında sosyal hizmet uzmanları, Çimse-İş Sendikası tarafından Ankara, Cebeci'de yaptırılan Eğitim ve Kültür tesislerini ziyaret ettiler.

İl temsilcileri ataması

İllerde, Türk-İş'i temsil etmekle görevlendirilen şube başkanları veya baştemsilcilerimizden oluşan, il temsilcilerimizden bir bölümü, zaman içerisinde, emeklilik, tayin, görev değişikliği gibi nedenlerle bu görevlerinden ayrılmışlardı. Geçtiğimiz dönem içinde yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü boşalan il temsilciliklerimize yeni atamalar yapılmıştır.

Tüketicinin Korunması Çalışmaları

Tüketicinin Korunması konusunda yapılan çalışmaları basına, kamuoyuna ve şubelerimize duyurmak amacıyla Ekim ayı başından itibaren her hafta Tüketici Bülteni yayınlanmaktadır. Bültende, konfederasyonumuzun üyesi olduğu Uluslararası Tüketici Birlikleri Örgütü ile Avrupa Birliği Tüketici Kuruluşlarından gelen haberlere yer verilmekte, ayrıca Türk-İş tarafından yapılan tüketici konulu araştırmalara da yer verilmektedir. Bültenimiz basında büyük bir beğeni toplamış, verilen haberler bir çok gazete de yer almıştır.

Konfederasyonumuzun tüketicinin korunması konusunda yapmış olduğu çalışmalar, Ostim televizyonunda yapılan bir saatlik canlı bir yayınla, Ankara halkına anlatılmıştır.

Ayrıca tüm şubelerimize dağıtılmak üzere, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un tüketicilerimize sağladığı önemli hakları kapsayan 64 sayfalık bir kitabın da hazırlıkları tamamlanmış ve yaklaşık on bin adet bastırılarak şubelerimize gönderilmiştir.

Çevre ve Sendikalar

Çevre kavramı ülkemizin gerek üretim gerekse istihdam alanında giderek önemli bir yer kazanmaya başlamıştır. Özellikle Avrupa Birliği'ne mal satan firmaların çevrenin korunması konusunda alması gereken tedbirler ile bu tedbirlerin istihdam üzerindeki olumlu yada olumsuz etkileri konusunda dünyada sendikal örgütler çalışmalarını sürdürmektedirler.

Bu amaçla 4.12.1998 günü ülkemizi ziyaret eden, OECD (Bölgesel İşbirliği için Kalkınma Örgütü) Çevre Komisyonu üyeleri ile bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda Türk-İş'in çalışmaları aktarılmış ve çevrenin korunması konusunun, Türk firmaları için birer gümrük korumacılığı şeklinde ele alınması hususunda duyulan endişe dile getirilmiştir.

Sanayi tesislerin kuruluş aşamasında çevreye verebilecekleri muhtemel zararları önlemek için araştırmak ve gerekli tedbirleri almak amacıyla hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi yönetmelik taslağı da incelenerek, konu hakkındaki görüşlerimiz Çevre Bakanlığına duyurulmuştur.

Türk-İş, Çevrenin Korunması ve Sendikalar başlığı altında sendikalarımızı çevrenin korunması konusunda bilgilendirmek, bu konuda diğer sendikal kuruluşların yapmış olduğu çalışmalarını yansıtabilmek ve Türkiye'de toplu iş sözleşmeleri yoluyla çevrenin korunması konusunda ne şekilde katkıda bulunabileceğimizi ortaya koymak amacıyla, yeni bir yayının hazırlıkları içindedir. Onbin adet basılacak olan bu yayının hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

5. HUKUK MERKEZİ ÇALIŞMALARI

A) BÜRO ÇALIŞMALARI

- 1) Türk-İş Hukuk Bürosu olarak , çalışma hayatını ilgilendiren mevzuat ve Yargıtay Kararları Hukuk Bülteni adı altında derlenmekte , konulara ilişkin hukuki yorumlar da bülten bünyesinde yer almaktadır. Hukuk Bülteninin en son olarak 42. Sayısı (Eylül - Ekim 1998) derlenerek bastırılmış ve Türk-İş Dergisi ile beraber üyelerimize gönderilmiştir.
- 2) Güvenlik Polisi Meslek Standartlarına ilişkin olarak Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan standart tarafımızca incelenerek önerilerde bulunulmuştur.
- 3) Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyince, SSK.' ya ait Elbistan Hastanesinin, sağlık tesisi olarak kiraya verilmesine ilişkin olarak açılacak iptal davası için gerekli hukuki yardım yapılmış olup, dosya ilgisi nedeniyle dava açmaları için Sağlık-İş Sendikasına gönderilmiştir.
- 4) Anayasa Mahkemesi tarafından Konfederasyona gönderilen yayınlar incelenmiş, gerekli yazışmalar yapılmıştır.
- 5) Bağlı sendikalar, işçiler ve üçüncü şahıslardan gelen çeşitli soru ve sorunlara ilişkin araştırma yapılarak yazılı ve şifahi olarak gerekli yanıtlar verilmiştir.

B) TARAFI OLDUĞUMUZ DAVALAR;

- 1) 8 Ağustos 1995 ve 20 Eylül 1995 Eylemlerine ilişkin olarak Türk-İş ve Başkanlar Kurulu Üyeleri aleyhine 8.8.1995 ve 20.9.1995 tarihinde kanun dışı genel grev kararı almak ve uygulamak suçunu işledikleri iddiasıyla Ankara 10.Asliye ceza mahkemesi nezdinde açılan dava devam etmekte olup, mahkemece ifadelerin büyük bölümü alınmış dosya karar aşamasına gelmiştir. Duruşması 05.02.1999 tarihinde yapılacaktır.
- 2) TÜRK-İŞ yönetiminin 24 Aralık 1995 milletvekili genel seçimlerinde belli siyasi partileri destekleme kararı almak suçunu işlediği iddiasıyla Başkanlar Kurulu üyeleri aleyhine açılan dava devam etmektedir. Ancak bu arada Sendikalar Yasası ve Dernekler Yasasında yapılan değişiklikler ile siyasi partilerin desteklenmesi ve siyaset yapma yasakları kaldırıldığından bu değişikliğe ilişkin belgeler mahkemeye sunulmuştur. Mahkemece ifadelerin büyük bölümü alınmış dosya karar aşamasına gelmiştir. Duruşması 29.12.1998 tarihinde yapılacaktır.
- 3) Eray Basım Hizmetleri Tic.Ltd.Şti. tarafından 1 Mayıs gösterilerine ilişkin olarak afiş, baskı işi sipariş edildiğini ve bu siparişlerin tutarlarının ödenmediğinden bahisle Türk-İş aleyhine açılan ve İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesinde

görülen, dava red edilerek karara bağlanmıştır. Karar davacı tarafça temyiz edilmiş olup şu an temyiz aşamasındadır.

- 4) Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası tarafından 44. SSK. Genel Kuruluna gönderilecek temsilci sayısının tespiti amacıyla Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. Sağlık İş Sendikası bu dava ile 44. SSK. Genel Kuruluna 3 temsilci göndermesi gerektiğini bu nedenle Türk-İş'in belirlediği temsilci sayısının iptalini istemiştir. Tarafımızca delillerimiz bildirilmiş olup, 25.11.1997 tarihinde yapılan duruşmasında dava mahkemenin görevsizlik kararı vermesi ile sona ermiştir. Daha sonra karşı taraf görevli Ankara 7. İş Mahkemesinde davayı yenilemiştir. Dosya bilirkişiden dönmüştür. Karar aşamasındadır. Duruşması 28.01.1999 tarihindedir.
- 5) Dok Gemi-İş Sendikası tarafından 44. SSK. Genel Kuruluna gönderilecek temsilci sayısının tespiti amacıyla Ankara 10. İş Mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. Dok Gemi-İş Sendikası bu dava ile 44. SSK. Genel Kuruluna 3 temsilci göndermesi gerektiğini bu nedenle Türk-İş'in belirlediği temsilci sayısının iptalini istemiştir. Tarafımızca delillerimiz bildirilmiştir. Dosya bilirkişiden dönmüştür. Karar aşamasındadır. Duruşması 09.12.1998 tarihindedir.
- 6) Samsun Eğitim Merkezinde 18.5.1993 - 9.2.1995 tarihleri arasında Müdür olarak görevli olan Muammer GÜR, görev yaptığı bu dönemde Konfederasyonun 446.674.630.-TL.'sını zimmetine geçirdiğini kabul ve ikrar etmiş, bunun üzerine Samsun 4.Asliye Ceza Mahkemesinde açılan dava ile yargılanmış, Ayrıca 4.İcra Müdürlüğü nezdinde adına kayıtlı bulunan Amasya'daki taşınmazın haczi yapılmış ve satış işlemlerine başlanılmıştır. Ancak bu arada Amasya'daki T.C. Ziraat Bankası Şubesinin de Muammer GÜR'den alacağı olduğu ve bu alacağının tahsili için daha önce takibe geçerek söz konusu gayrimenkulün haciz ve satışını istediği öğrenilmiştir. Ziraat Bankası tarafından yaptırılan 4.8.1997 tarihindeki açık arttırmada söz konusu gayrimenkulün alıcısı çıkmadığı için satış yapılamamıştır. Daha sonra bu şahsın çalıştığı ve maaş geliri olduğu yolunda duyurularımız olmuş ancak yaptığımız araştırmalarda daimi olarak çalıştığı bir yer tespit edilememiştir. Bu şahsın Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesindeki yargılanması devam etmektedir.
- 7) 5.10.1995.10.1989 gün ve 20303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Grev ve Lokavtlarda Mülki İdare Amirlerince Alınacak Önlemlere İlişkin Tüzüğün başta 2, 3, 4, 5/A-D-F-G, 7, 10/A-C, 13/C-D-E-F, 14, 15, 16, 21.maddeleri olmak üzere tümünün Anayasada belirtilen temel hak ve özgürlüklere aykırı olarak grev hakkının özünü ortadan kaldıracak mahiyette engellemeler getirdiğini ileri sürerek açtığımız iptal davası Danıştay 10. Daire tarafından incelenerek, 9.5.1997 tarihinde, "...Grev ve Lokavtlarda Mülki İdare Amirlerince Alınacak Önlemlere İlişkin Tüzüğün 10.maddesinin (C) bendinde yer alan "veya çevresi" ibaresi ile 13.maddesinin (F) bendinin iptaline oybirliği ile, Tüzüğün 21.maddesinin iptali istemine yönelik davanın oyçokluğuyla, diğer maddelerinin iptali istemine yönelik davanın reddine..." denilmek suretiyle karara bağlanmıştır. Karar tarafımızdan 9.9.1997 tarihinde temyiz edilmiştir.

- 8) 27.12.1997 tarih ve 23213 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4316 sayılı 1998 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun " Kamu Haznedarlığının Yürütülmesi" başlıklı 7 'nci maddesine istinaden, Bütçe Kanununun anılan hükmü uygulanması ile ilgili olarak hazırlanan 14.1.1998 gün ve 1998/3 sayılı Başbakanlık (Personel ve prensipler Genel Müdürlüğü)Genelgesinin iptali ve ayrıca benzer şekilde 14.2.1998 gün ve 23258 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1998/1 sayılı Kamu Haznedarlığı Genel Tebliğinin iptali için Danıştay 10. Daire nezdinde iki dava açılmıştır. 14.1.1998 tarihli ve 1998/3 sayılı genelgeye ilişkin olarak açılan dava, bu genelgenin 14.2.1998 tarihli 1998/1 sayılı kamu haznedarlığı genel tebliği ile yürürlükten kaldırıldığından bahisle red edilmiştir. 14.2.1998 tarihli ve 1998/1 sayılı kamu haznedarlığı tebliğinin iptali istemi ile açılan dava ise bu tebliğ dolayısı ile Türk-İş'in menfaatlerinin ihlal olmadığı bu sebeple dava açma hakkı bulunmadığından bahisle red edilmiştir. Red kararı 11.9.1998 tarihinde tarafımızdan temyiz olunmuştur.
- 9) Türk-İş Yönetim Kurulunun işten el çektirilmesi ve Olağanüstü Genel Kurulu toplamak üzere kayyım tayini talebi ile Mehmet Özer isimli delege tarafından Ankara 10. İş mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. İlk duruşma için hazırlık yapılmış, cevap dilekçemiz ve delil listemiz mahkemeye sunulmuştur. Duruşma esnasında davacı taraf davadan feragat etmiş, dava feragat nedeniyle sona ermiştir.
- 10)Türk-İş eski Genel Mali Sekreteri Enver TOÇOĞLU tarafından Konfederasyonumuz aleyhine Ankara 7. İş mahkemesi nezdinde göreve iade amacıyla bir dava açılmıştır. Açılan davaya ilişkin olarak cevap verilmiş, delililerimiz sunulmuştur. Duruşması 24.12.1998 tarihindedir.

6. BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, Konfederasyonumuzun çalışmalarının ve etkinliklerinin basına ve kamuoyuna doğru ve etkin bir biçimde yansıtılması için bu dönemde de çalışmalarını sürdürmüştür.

Merkezimiz, periyodik olarak yayımlanan TÜRK-İŞ Dergisi'nin yayını bu dönemde de sürdürmüştür. Dergimizin en son 330. sayısı yayımlanmıştır. TÜRK-İŞ Dergisi içeriği ve etkili kalemlerin yazdığı makaleleri ile son dönemlerde özellikle araştırmacılar tarafından sürekli bir biçimde aranan bir başvuru dergisi olma niteliğini kazanmıştır.

Konfederasyonumuz ve çalışmaları bu dönemde de yazılı ve görsel basının ilgi odağı olmuş, hemen her çalışmamız basın organlarında geniş yer bulmuştur. Yöneticilerimiz bu dönemde de çeşitli radyo ve televizyon programlarına katılmışlar, ülkemizin genel sorunları ve çalışma yaşamına ilişkin sorunları kamuoyuna aktarmışlardır.

TÜRK-İŞ Basın Merkezi, önümüzdeki dönemde televizyon kanallarında yayınlamayı planladığı bir "Türk-İş Belgeseli" çalışmasının hazırlık aşamasındadır. Türk-İş'in tarihsel gelişimi ve çalışma yaşamı ve işçi sınıfının güncel sorunları ile ilgili olarak hazırlanması planlanan bu belgeselin anlaşma sağlanan bir kanalda yayımı için çalışmalar sürmektedir.

Buna paralel olarak, önümüzdeki genel kurulda sunulmak üzere, tarihimizi ve son dönemdeki çalışmalarımızı içeren bir sinevizyon hazırlıkları başlatılmıştır.

Birimimiz, ayrıca, Genel Eğitim Sekreterliği ile birlikte yerel televizyonlara paket program hazırlama çalışmasını başlatmıştır. Bu kapsamda, kendi olanaklarımızla hazırlanacak paket programlar, işçilerimizin yoğun olarak yaşadıkları illerde bulunan yerel televizyonlarda yayınlanacaktır. Bu konudaki çalışmalar sürmektedir.

Merkezimiz ayrıca, önemli bir tarihe sahip olan Konfederasyonumuzun geçmişten bugüne fotoğraflarını derlemekte ve bunları ileride bir albüm halinde yayımlamayı planlamaktadır. Bu amaçla bağlı Sendikalarımızın fotoğraf arşivlerinin taranmasına devam edilmektedir.

Önümüzdeki Türk-İş Genel Kurulna sunulmak üzere bir dizi yayın çalışmaları da birimiz tarafından başlatılmıştır. Kamuoyunu ve üyelerimizi bilgilendirmek amacıyla yapılacak olan bu çalışma yazılı ve görsel içerikte hazırlanacaktır.

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi bu dönemde de arşiv çalışmalarına büyük bir önem vermiştir. Merkezimizde oluşturulan görsel arşiv birçok televizyon kuruluşu tarafından zaman zaman kullanılmakta ve gelecek için önemli bir zenginlik oluşturmaktadır.

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin çalışmalarını kamuoyuna en doğru ve etkili bir biçimde aktarılması, toplumumuzun temel sorunlarımız hakkında yeterince bilgilendirilmesi ve kamuoyu oluşturulması konularındaki görevlerini eksiksiz olarak yerine getirme çalışmalarını önümüzdeki dönemde de yerine getirme uğraşısı içinde olacaktır.

7- DIŞ İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Yapılan son Başkanlar Kurulu Toplantısından bu yana TÜRK-İŞ'in dış temasları devam etmiştir.

AVRUPA BİRLİĞİ-AKDENİZ 4. ZİRVE TOPLANTISI

Ev sahipliğini Portekiz Sosyal ve Ekonomik Komitesi'nin yaptığı, Avrupa Birliği-Akdeniz 4. Zirve Toplantısı 24-25 Eylül 1998 tarihleri arasında Portekiz'in Başkenti Lizbon'da yapılmıştır.

Bu toplantıya TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır. Türk heyeti, İstanbul Sanayi Odası Başkanı ve KİK Eş Başkanı Hüsamettin KAVI, Ahmet Emcel YORGANCI, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk YÜCEL ve Şule ERİÇOK'tan oluşmaktaydı. Toplantıya Cezayir, Avusturya, ETUC, Güney Kıbrıs, Mısır, Avrupa Komisyonu, Avrupa Topluluğu, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, ILO, İsrail, İtalya, Malta, Fas, Filistin, Portekiz, İspanya ve Tunus heyetleri katılmışlardır.

Toplantının açılış konuşması Portekiz Başbakanı tarafından yapılmıştır. Başbakan konuşmasında Avrupa Birliği ve ona en yakın komşu bölge Akdeniz bölgesi ülkeleri ile işbirliğinin geliştirilmesinin büyük önem taşıdığını vurgulamıştır. Başbakan toplantının en önemli konularını teşkil eden alt yapı yatırımları ve mesleki eğitime önem verilmesini istemiş ve bu konu ile ilgili Avrupa Birliği'nde bir fon oluşturulacağını belirtmiştir.

Toplantıya katılan Akdeniz ve Avrupa Birliği ülkelerinin sosyal ve ekonomik komite temsilcileri, Avrupa Birliği ve Akdeniz ülkeleri arasında işbirliği yapılması için 27-28 Kasım 1997 yılında Barselona'da alınan kararların hayata geçirilmesi için sürdürülen çalışmaların hızlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Türk heyeti Başkanı Hüsamettin KAVI, yaptığı konuşmada, işbirliğinin güçlendirilerek sürdürülmesi gerektiğini belirtip Türkiye'deki sosyal ve ekonomik konsey hakkında bilgi vermiştir. KAVI, Avrupa Birliği-Akdeniz Bölgesinin gelecek yılda yapılacak toplantısının Türkiye'de yapılmasını önermiş ve bu öneri kabul edilmiştir.

Toplantının sonuç bildirgesinde, genellikle Avrupa Birliği-Akdeniz Bölgesi arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve çalışmaların hızlandırılması, işsizlikle mücadele amacıyla alt yapı yatırımlarının teşvik edilmesi, mesleki eğitimi güçlendirmek için girişimlerde bulunulması gibi konulara yer verilmiştir.

POLONYA İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU GENEL KURULU

24-26 Eylül 1998 tarihlerinde Polonya'da yapılan Polonya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Kurulu'na TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Sekreter Şemsi DENİZER ile Dış İlişkiler Uzmanı Hakan SÜKUN katılmışlardır.

Genel Kurul'un açılışında Konfederasyon'un ilk Genel Başkanı Lech Walesa delegelere hitaben yaptığı konuşmada Konfederasyon'da sendikal faaliyetler yerine siyasi faaliyetlerin daha ağır bastığını ve bu durumdan endişe duyduğunu belirtmiştir. Walesa ayrıca aynı kişinin arka arkaya üç dönem Genel Başkanlığa seçilemeyeceğini ve delegelerin bu kurala riayet etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Delegeler siyasetle sendikacılığın aynı anda yürümeyeceği düşüncesiyle sendika yönetim kurulu üyelerinin aynı anda siyasi parti yönetim kurulu üyesi olamayacağına karar vermişlerdir. Yapılan seçimlerde Marian Kırzaklewski üçüncü kez arka arkaya Genel Başkan seçilmiştir.

Genel Kurula katılan Başbakan ve AWS partisinden 8 Bakan, sendikacıların sosyal sigorta sistemi, sağlık sistemi ve maden sektörü'nün yeniden yapılanması ile ilgili sorularını cevaplandırmıştır.

ETUC YÖNETİM KURULU TOPLANTISI

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu Toplantısı 8-9 Ekim 1998 tarihlerinde Brüksel'de yapıldı. Toplantıda küresel krizde yaşanan gelişmeler ele alındı. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Bill JORDAN da bu toplantıda bir konuşma yaparak, uluslararası sendikal kuruluşlar arasındaki işbirliğinin dahada geliştirilerek, küresel krizden işçilerin gördüğü zararın asgariye indirilmesi için çaba sarfedilmesi gerektiğini belirtti

FRIEDRICH EBERT VAKFI TOPLANTISI

22-25 Ekim 1998 günleri Berlin'de Friedrich Ebert Vakfı tarafından düzenlenen ve Avrupa Birliği ile Türkiye ilişkilerinin sendikacılık hareketi üzerindeki etkilerinin incelendiği toplantıya TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Başkan Bayram MERAL katıldı. "Gümrük Birliği, Endüstri İlişkileri ve Avrupa Sendikal İşbirliği İmkanları" konulu toplantıda sunulan tebliğler üzerine ayrıntılı tartışmalar yapıldı. Daha sonra, DGB yöneticileri ile, Türkiye'de faaliyette bulunan Alman şirketlerinde çalışan Türk işçilerinin sendikalarımızda örgütlenmeleri konusunda nasıl işbirliği yapılacağı konusu değerlendirildi.

BELÇİKA HRİSTİYAN İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU GENEL KURULU (CSC)

25-28 Kasım 1998 tarihleri arasında Oestende-Belçika'da yapılan Belçika İşçi Sendikaları Konfederasyonu-CSC'nin Genel Kuruluna TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır.

Genel Kurula katılan delege sayısı 140 kişiyi geçmiştir. Avrupa'nın önemli sendika temsilcileri ile beraber Afrika, Güney Amerika ve Güney Doğu Asya örgütlerinin temsilcileride Genel Kurula katılmışlardır.

Genel Kurulun açılış konuşmasını CSC Genel Başkanı W. PEIRENS yapmıştır. PEIRENS'in konuşması, Genel Kurulun ana konusu olan 21. yüzyılda tabana dayalı sendikacılık üzerine yoğunlaşmıştır. Genel Başkan, konuşmasında, işsizlik, sosyal güvenlik ve adaletli vergi sistemine değinmiş ve bu alanlarda ortaya çıkan sorunların üstesinden gelebilmek için tabana dayalı sendikacılık yönteminin gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Daha sonra CSC Genel Sekreteri J. PIETT tarafından Genel Kurula 1994-1998 dönemine ait faaliyet raporu sunulmuştur. Faaliyet raporunda gelecek dönem ile ilgili 24 öneri belirtilmiş ve bu öneriler ile ilgili müzakerelerde bulunulmuştur.

Genel Kurul çalışmaları esnasında CSC bir günlük bir panel düzenlemiştir. Panel'de "21. yüzyılda sendikacılık" konusu üzerine Avrupa, Asya ve Güney Amerikalı

sendikacılar ülkelerindeki sendikal konular ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Daha sonra Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Bakanı R. MOREELS bu konu hakkında bir konuşma yapmıştır.

Genel Kurul sırasında Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, Bulgar, Romen, Güney Afrika ve pek çok sendika temsilcileriyle görüşmeler yapmış bu görüşmelerin en önemlisini İtalyan İşçi Sendikaları Konfederasyonları CISL, UIL ve CGIL temsilcileriyle gerçekleştirmiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu çetebaşı öcalan'ın İtalya'da yakalanması ile ilgili resmi görüşlerini İtalyan Hükümet yetkililerine ve İtalyan İşçi Sendikaları Konfederasyonları'na belirtmiştir. CISL'in yemilcisi Bayan CASSINA bu konudaki görüşlerini TÜRK-İŞ'e en kısa zamanda göndereceklerini, Türkiye'ye çok önem verdiklerini, terörü desteklemediklerini, Türkiye'nin Avrupa Birliğine alınması için çaba harcadıklarını ve bu konu ile ilgili TÜRK-İŞ'le işbirliği yapmaya hazır olduklarını belirtmiştir. Konuşmalarda İtalyan halkının %80'lik çoğunluğunun öcalan'ı istemediği ve İtalya'ya gelişinden rahatsız oldukları ve Türk halkı tarafından uygulanan ticari boykottan çok çekindikleri gözlenmiştir.

ROMANYA İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU GENEL KURULU

28-30.10.1998 tarihlerinde Bükreş'te yapılan Romanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CNSLR-FRATIA) Genel Kuruluna TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Mali Sekreter Sabri ÖZDEŞ ile Dış İlişkiler Uzmanı Hakan SÜKUN katılmışlardır.

Genel Kurul'un ilk günü Genel Başkan Pavel TODORAN'ın açılış konuşması ile başlamıştır. Bu konuşmayı takiben çeşitli siyasi parti liderleri, Başbakanlık ve Çalışma Bakanlığı temsilcileri ile yabancı misafirler Genel Kurula mesajlarını iletmışlerdir.

Genel Kurulun ikinci gününde Konfederasyona bağlı tüm birimlerin dört yıllık raporları onaya sunulmuştur. Mali rapor ile ilgili olarak birkaç münakaşa çıkmasına rağmen tüm raporlar onaylanmıştır. Genel Kurulda Konfederasyona bağlı ve aynı iş kolunu temsil eden çok fazla örgüt olduğu hatta bazı iş kollarının yedi örgüt ile temsil edildiği ve bunların en kısa zamanda birleşmeleri gerektiği konusu tartışılmıştır. Ayrıca parlamento'da yer alan veya almayan tüm siyasi partilerle yakın işbirliğinde

bulunulması gerektiği, sadece grev ve gösterilerle bir yere varılmadığı, karşılıklı işbirliği ile konuların bereber oturulup tartişılması ve çözüm önerilerinin birlikte değerlendirilmesinin şart olduğu belirtilmiştir.

Genel Kurul'un üçüncü ve son gününde seçimler yapılmıştır, önümüzdeki dört yıllık dönem için eski Genel Başkan Pavel TODORAN tekrar seçilmiştir. Pavel TODORAN kapanış konuşmasında tüm delegelere teşekkürlerini sunmuş ve yabancı heyetlerin Genel Kurula katılımlarından dolayı duyduğu memnuniyeti ifade ederek uluslararası sendikal dayanışma ve işbirliğinin önemini vurgulamıştır.

T Ü R K - İ Ş
T Ü R K İ Y E İ Ş Ç İ S E N D İ K A L A R I K O N F E D E R A S Y O N U
1.1.1998 - 30.11.1998 D Ö N E M İ

M A L İ R A P O R U D U R

1.1.1998 - 30.11.1998 tarihleri itibariyle TÜRK-İŞ Konfederasyonu Mali İşlemler neticesi, Muhasebe Hesap Planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- (100) KASA HESABI

1.1.1998 tarihinden 31.08.1998 tarihine kadar;

Tahsilat toplamı	657.328.816.817.-
Ödemeler toplamı	<u>654.609.013.562.-</u>
30.11.1998 tarihli mevcut.....	2.719.803.255.-

2- (101) BANKALAR MEVCUDU

1.1.1998 tarihinden 30.11.1998 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan	1.486.281.530.106.-
Banka hesaplarımızdan çekilen	<u>1.262.333.509.698.-</u>
30.11.1998 tarihli mevcut...	223.948.020.408.-

**30.11.1998 TARİHİ İTİBARIYLA
BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ**

Vadesiz Hesaplar..... **10.497.020.823.-**

1) Vakıfbank 2000001 nolu hesap	8.696.351.002.-
2) Ziraat Bankası Yenişehir Şb.5071 hesap.	1.792.850.094.-
3) İş Bankası Yenişehir 372 hs.	<u>7.819.727.-</u>
Vadesiz Hesaplar Toplamı...	10.497.020.823.-

Vadeli Hesaplar..... **195.116.346.037.-**

1)Vakıfbank 10001515 vadeli hesap	114.042.221.000.-
2)Vakıfbank 9070887 vadeli hesabı	26.191.581.330.-
3)Vakıfbank Repo Hesabı	<u>54.882.543.707.-</u>
Vadeli Mevduat Toplamı...	195.116.346.037.-

Banka Fon Hesapları..... **18.334.653.548.-**

A) Vadesiz Fon Hesapları **1.426.570.678.-**

1) Çalışan Çocuklar Eylem Hes.	646.354.-
2) Vakıfbank Grev Yard.Hs.200600 Hs	13.202.975.-
3)Çalışan Çocuklar Repo Hesabı	1.412.716.656.-
4) Vakıfbank Ceza Paraları Fonu	4.693.-

B)Vadeli Fon Hesapları **16.908.082.870.-**

1) Vakıfbank Yenişehir Şubesi 1001582 nolu hesap	15.589.581.263.-
2) Vakıfbank Grev Yardım Hesabı 1000719 nolu hesap	1.318.501.607.-

BANKALAR HESABI GENEL TOPLAMI...

223.948.020.408.-

=====

3) VERİLEN DEPOZİTO ve TEMİNATLAR

Mahkemeye dava teminatı olarak 371.680.000.-TL. ödenmiştir.

4) (136) DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAK HESABI

Su, elektrik gibi ödenen depozitolar için 1.335.834.-TL. BASIN-IŞ Sendikası Ziraat Bankası grevi için verilen 95.000.000.-TL. üye sendikalardan aidat alacağımız 229.526.640.656.- ile birlikte çeşitli alacaklar hesabı bakiye alacağımız 229.622.976.490.-TL.dır.

5) ŞÜPHELİ ALACAKLAR

1- Muammer GÜR 430.051.702.-

6) (19) AVANSLAR HESABI (DİĞER DÖNEN VARLIKLAR)

Verilen iş ve personel avansları ile Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimize gönderilen sarf avansları bu grupta işleme tabi tutulmuştur. Avanslar Hesabının 30.11.1998 tarihli bakiyesi 20.835.680.852.-TL.dır.

6.1 (195) İş Avansları

Tabldot, oto benzin, tamir, çayocağı, baskı işleri, bina, tamir, onarım gibi işlerin yer aldığı bu hesapta grubunun bakiyesi 19.858.237.732.-TL.dır.

1- (Personelin yemeği için) tabldot avansı	583.790.547.-
2- Otopark Avansı	11.125.000.000.-
3- Oto benzin yol avansları	498.667.510.-
4- Ceza paraları seminer ve yol avansı	1.784.150.000.-
5- Mahkeme avansları	700.000.000.-
6-Bölge Temsilcilik avansları	4.997.789.675.-
7-Dış Seyahat Avansları	168.840.000.-
Toplam.....	19.858.237.732.-

6.2 (195) Bölge Temsilcilik Avansları

30.11.1998 tarihi itibariyle Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz avans bakiyeleri aşağıya çıkarılmıştır.

İstanbul Bölge Temsilciliği	1.503.628.885.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği	248.884.318.-
İzmir Bölge Temsilciliği	743.851.273.-
Adana Bölge Temsilciliği	385.038.723.-
Sivas Bölge Temsilciliği	31.814.481.-
Samsun Bölge Temsilciliği	368.551.472.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği	126.714.153.-
Bursa Bölge Temsilciliği	310.583.599.-
Erzurum Bölge Temsilciliği	17.182.330.-
Eğitim Merkezi	1.261.540.441.-
TOPLAM.....	4.997.789.675.-

1.1.1998 - 30.11.1998 tarihleri itibariyle TÜRK-İŞ Konfederasyonu Mali İşlemler neticesi, Muhasebe Hesap Planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- (100) KASA HESABI

1.1.1998 tarihinden 31.08.1998 tarihine kadar;

Tahsilat toplamı	657.328.816.817.-
Ödemeler toplamı	<u>654.609.013.562.-</u>
30.11.1998 tarihli mevcut.....	2.719.803.255.-

2- (101) BANKALAR MEVCUDU

1.1.1998 tarihinden 30.11.1998 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan	1.486.281.530.106.-
Banka hesaplarımızdan çekilen	<u>1.262.333.509.698.-</u>
30.11.1998 tarihli mevcut...	223.948.020.408.-

**30.11.1998 TARİHİ İTİBARIYLA
BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ**

Vadesiz Hesaplar..... **10.497.020.823.-**

1) Vakıfbank 2000001 nolu hesap	8.696.351.002.-
2) Ziraat Bankası Yenişehir Şb.5071 hesap.	1.792.850.094.-
3) İş Bankası Yenişehir 372 hs.	<u>7.819.727.-</u>
Vadesiz Hesaplar Toplamı...	10.497.020.823.-

Vadeli Hesaplar..... **195.116.346.037.-**

1)Vakıfbank 10001515 vadeli hesap	114.042.221.000.-
2)Vakıfbank 9070887 vadeli hesabı	26.191.581.330.-
3)Vakıfbank Repo Hesabı	<u>54.882.543.707.-</u>
Vadeli Mevduat Toplamı...	195.116.346.037.-

Banka Fon Hesapları..... **18.334.653.548.-**

A) Vadesiz Fon Hesapları **1.426.570.678.-**

1) Çalışan Çocuklar Eylem Hes.	646.354.-
2) Vakıfbank Grev Yard.Hs.200600 Hs	13.202.975.-
3)Çalışan Çocuklar Repo Hesabı	1.412.716.656.-
4) Vakıfbank Ceza Paraları Fonu	4.693.-

B)Vadeli Fon Hesapları **16.908.082.870.-**

1) Vakıfbank Yenişehir Şubesi 1001582 nolu hesap	15.589.581.263.-
2) Vakıfbank Grev Yardım Hesabı 1000719 nolu hesap	1.318.501.607.-

BANKALAR HESABI GENEL TOPLAMI...

223.948.020.408.-

=====

7.2 (254) Taşıt Araçları Hesabı

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimiz hizmet otoları kayıtlı değerleri 49.221.332.669.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Araçları	35.562.160.362.-
İstanbul Bölge Temsilciliği Araçları	7.024.567.768.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği Araçları	67.893.135.-
İzmir Bölge Temsilciliği Araçları	109.000.000.-
Adana Bölge Temsilciliği Araçları	1.529.475.860.-
Sivas Bölge Temsilciliği Araçları	96.155.000.-
Samsun Bölge Temsilciliği Araçları	810.000.000.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Bursa Bölge Temsilciliği Araçları	301.979.743.-
Erzurum Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Eğitim Merkezi Araçları	100.801.-
Toplam.....	49.221.332.669.-

7.3 (255) Demirbaşlar Hesabı

Genel Merkezimiz, Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmetinde kullanılmakta olan demirbaşlarımızın kayıtlı değeri 39.597.912.924.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Lojman Demirbaşları	4.358.704.800.-
Merkez demirbaşları	27.150.866.733.-
İstanbul Bölge Tems.Demirbaşları	3.400.431.767.-
Eskişehir "	170.293.184.-
İzmir "	803.782.283.-
Adana "	2.173.212.068.-
Sivas "	44.722.958.-
Samsun "	928.580.993.-
Diyarbakır "	159.920.393.-
Bursa "	10.407.919.-
Erzurum "	8.166.000.-
Eğitim Merkezi Demirbaşları	388.823.826.-
Toplam.....	39.597.912.924.-

MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI DÖKÜMÜ

Binalar Hesabı	65.842.113.165.-
Taşıt Araçları Hesabı	49.221.332.669.-
Demirbaşlar Hesabı	39.597.912.924.-
	154.661.358.758.-

8- (33) DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI

30.11.1998 tarihi itibarıyla Konfederasyonumuzun herhangi bir kişi ve kuruluşa borcu yoktur.

9- (36) ÖDENECEK VERGİ ve DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Bu bölüm içerisinde (360) ödenecek vergi ve fonlar, (361) ödenecek sosyal güvenlik kesintileri ve (369) ödenecek diğer yükümlülükler olmak üzere 3 yardımcı hesaba ayrılan bu bölümün, Emanetler Hesabında 30.11.1998 tarihi itibarıyla Ağustos 1998 ödemelerinden yapılan yasal kesintilerin tutarı 9.226.387.200.-TL. olup ayrıntılı dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

9.1 (360) Ödenecek Vergi ve Fonlar

Gelir Vergisi	4.525.559.857.-
Stopajlar	275.137.633.-
Damga Vergisi	99.244.674.-
Fon Vergileri	27.511.967.-
TOPLAM.....	4.927.454.131.-

9.2 (361) Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

SSK Prim Kesintileri İşçi Hissesi	1.206.633.255.-
SSK Prim Kesintileri İşveren Hissesi	1.923.091.330.-
Zorunlu Tasarruf Fonu İşçi Hissesi	194.683.394.-
Zorunlu Tasarruf Fonu İşveren Hiss.	292.025.090.-
Toplam.....	3.616.433.069.-

9.3 (369) Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Sendika Aidatı Kesintileri 682.500.000.-

10- (54) KÂR YEDEKLERİ

(549) FONLAR HESABI

30.11.1998 tarihi itibarıyla fon hesaplarımızın bakiyesi 16.908.783.004.-TL.dir. Döküman aşağıya çıkarılmıştır.

10.1 Grev ve Yardımlaşma Fonu

Grevde olan işçilerimize yardım amacı ile açılan bu hesabımızın 30.11.1998 tarihi itibarıyla bakiyesi 1.331.704.582.-TL.dir.

10.2 Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu

Türk Silahlı Kuvvetlerine yardım amacı ile Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında üye kuruluşlarımız ve üyelerince tesis edilmiş bulunan fon bakiyesi 30.11.1998 tarihi itibarıyla 15.589.581.263.-TL.dir.

10.3 Ceza Paraları Hesabı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Seminerleri için gönderdiği seminer parası yetmediği için 1.497.284.267.-TL. ilerde mahsup edilmek üzere Türk-İş tarafından karşılanmıştır.

10.4. Çalışan Çocuklar Fonu

ILO tarafından Türkiye'de Çalışan Çocuklar için gönderilen fon hesabının bakiyesi 1.484.781.426.-TL.

11- (57) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun yıl sonları itibariyle bakiye arzeden ve ertesi yılda bilanço devir hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 600.994.596.264.-TL.dir.

1.1.1998 tarihinden 30.11.1998 tarihine kadar mali işlemler neticesinde 1997 yılı devri ile birlikte 719.257.319.714.-TL. aidat ve faiz geliri tahakkuk etmesine rağmen bu miktarın ancak 489.730.679.058.- TL.sı tahsil edilebilmiş, geri kalan 229.526.640.656.-TL.sı üye sendikaların aidat ve faiz borçları olup, henüz tahsil edilememiştir.

12- (64) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

12.1_(642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki vadeli ve vadesiz hesaplarımıza 1.1.1998-30.11.1998 tarihleri arasında 108.099.804.043.-TL. banka faiz geliri sağlanmıştır.

12.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ gelirlerinin esasını üyelik aidatları teşkil etmektedir. 1.1.1998 tarihinden 30.11.1998 tarihine kadar 481.147.829.544.-TL üyelik aidatı tahakkuk etmiş olup, üye kuruluşlarımızın itibariyle 30.11.1998 tarihi itibariyle yapılan aidat ödemeleri aşağıya çıkarılmıştır.

**TEŞKİLATIMIZIN 1.1.1998 - 30.11.1998 TARİHLERİ
İTİBARIYLA ÜYELİK AİDATI ÖDEMELERİ**

TEŞKİLATIN ADI	ÖDEDİĞİ
TARIM-İŞ	14.299.150.000.-
ORMAN-İŞ	9.281.142.000.-
TÜRKİYE MADEN-İŞ	12.031.110.000.-
GENEL MADEN-İŞ	17.254.071.600.-
PETROL-İŞ	22.205.248.000.-
TEKGIDA-İŞ	39.697.244.202.-
ŞEKER-İŞ	23.803.902.170.-
TEKSİF	25.061.600.000.-
DERİ-İŞ	2.996.639.775.-
AĞAÇ-İŞ	192.042.000.-
SELÜLOZ-İŞ	-.-
BASIN-İŞ	1.175.454.900.-
BASİSEN	16.170.876.800.-
BASS	5.633.931.973.-
TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ	6.235.285.500.-
KRİSTAL-İŞ	2.549.891.475.-
TÜRK METAL	79.727.557.994.-
DOKGEMİ-İŞ	2.666.028.168.-
TÜRKİYE YOL-İŞ	54.923.001.218.-
TES-İŞ	46.675.088.000.-
TEZKOOP-İŞ	7.103.940.669.-
TÜRK KOOP-İŞ	4.334.696.895.-
TÜMTİS	600.000.000.-
DEMİRYOL-İŞ	31.009.400.445.-
T.DENİZCİLER	3.679.711.200.-
HAVA-İŞ	6.326.450.235.-
LİMAN-İŞ	2.533.820.000.-
HABER-İŞ	14.926.806.622.-
SAĞLIK-İŞ	6.390.851.200.-
TOLEYİS	11.378.529.249.-
TÜRK HARB-İŞ	17.575.027.600.-
TGS	885.948.000.-
BELEDİYE-İŞ	-.-
TÜRK-SEN	-.-
HÜR-İŞ	406.231.168.-
TOPLAM.....	489.730.679.058.-

12.3 (649) Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelirler

Bu gelirlerimiz ise malvarlığı gelirleri olan 3.742.276.290.-TL, çeşitli yayın, salon ve pasaj kirası 3.167.400.000.-TL.Eğitim Merkezi kursiyer katılımlarından elde edilen 4.755.632.000.-TL. diğer gelirlerimiz 81.654.387.-TL. olmak üzere Olağan Gelirler Toplamı 11.746.962.677.-TL.dır.

Gider ve gelirlerimizin dökümü aşağıya çıkartılmıştır.

1.1.1998 - 30.11.1998 GELİR-GİDER DÖKÜMÜ

GİDERLER		GELİRLER	
Yönetici Üc.İkr.Gid.	41.692.835.370.-	Üyelik Aidatları	481.147.829.544.-
Yönet.Kur.Yol.Gd.	6.684.630.114.-	Banka Faiz Gel.	108.099.804.043.-
Pers.Üc.İkr.Gider.	219.207.222.179.-	Mal Varlığı Gel.	3.742.276.290.-
Pers.Yolluk Giderleri	10.490.256.759.-	Kira Gelirleri	3.167.400.000.-
Pers.Taz.ve Sos.Y.G.	22.381.162.869.-	Diğer Gelirler	81.654.387.-
Merkez İdari Gid.	69.510.281.175.-	Eğitim Gelirleri	4.755.632.000.-
Bölge Tem.İdari G.	17.139.673.231.-		
Eğitim Giderleri	36.574.200.195.-		
Aidat Giderleri	15.048.590.302.-		
Giderler Toplamı.....	438.728.852.194.-		
Müsbet Fark.....	162.265.744.070.-		
Toplam.....	600.994.596.264.-		600.994.596.264.-
	=====		=====
			=

13- (79) GİDER ÇEŞİTLERİ

13.1 (791) Yönetici Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Yönetim Kurulu ücret,ikramiye ve sosyal yardımları olarak 41.692.835.370.-TL,yönetim,denetim,görevli yollukları olarak (vasıta giderleri ve vergiler dahil) 6.684.630.114.-TL. olmak üzere bu fasıldan yapılan sarf tutarı 48.377.465.484.-TL.dır.

13.2 (791) Personel Ücret,Yolluk ve Ödenek Giderleri

Personel Ücret Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele ücret ve sosyal yardım olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Y e r i	Ödenen Miktar
Merkez personeli ücret giderleri	132.964.184.062.-
İstanbul Bölge personeli ücret giderleri	9.684.063.311.-
Eskişehir "	8.915.739.969.-
İzmir "	8.573.657.080.-
Adana "	8.655.287.402.-
Sivas "	5.389.168.138.-
Samsun "	7.076.361.703.-
Diyarbakır "	10.120.802.517.-
Bursa "	5.109.945.079.-
Erzurum "	4.658.209.338.-
Samsun Eğitim Merk.Pers.Ücret Giderleri	18.059.803.580.-
Toplam.....	219.207.222.179.-

13.3 Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ile Samsun Eğitim Merkezi Personeline yapılan yolluk ödemeleri, vasıta ücretleri ve vergiler dahil olmak üzere 10.490.256.759.-TL. ödeme yapılmıştır.

13.4 Personel Sosyal Yardım Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ile Samsun Eğitim Merkezi personeli tabldot, yemek, yol parası ve sosyal yardım olarak 9.090.043.869.-TL. ödeme yapılmıştır.

13.5 Personel Tazminat Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri personeline ihbar tazminatı olarak 2.742.270.000.-TL. Kıdem Tazminatı olarak da 10.548.849.000.-TL. olmak üzere toplam 13.291.119.000.-TL. ödeme yapılmıştır.

13.6 İdari Giderler

Konfederasyonumuzun haberleşme, kırtasiye, yayın, ulaşım, bina, toplantı demirbaş, tamir ve sosyal amaçlı giderleri olarak toplam 69.510.281.175.-TL. harcama yapılmıştır.

13.7 Eğitim Giderleri

Konfederasyonumuzun yapılan eğitim seminerlerinde seminere katılan kursiyerlerin araç, gereç, hoca ve diğer gereksinimleri bedeli olarak 36.574.200.195.-TL. harcama yapılmıştır.

13.8 (794) Diğer Giderler

Konfederasyonun Aidat Giderleri

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu , MPM, ETUC, TUAC ve APRO'ya 30.11.1998 tarihi itibariyle 15.048.590.302.-TL. ödenmiştir.

30.11.1998 tarihi itibariyle çıkartılan bilanço ve mali raporumuzu onayınıza sunarız.

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
30.11.1998 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

I- DÖNEN VARLIKLAR **477.928.212.707.-**

A- Hazır Değerler	226.667.823.663.-
1- Kasa	2.719.803.255.-
2- Bankalar	223.948.020.408.-
B- Verilen Teminatlar	371.680.000.-
D- Diğer Alacaklar	230.053.028.192.-
1- Diğer Çeşitli Alacaklar	95.000.000.-
2- Verilen Depozito ve Teminat.	1.335.834.-
3- Sendikalardan Aidat Alacak.	229.526.640.656.-
E- Şüpheli Alacaklar	430.051.702.-
H- Diğer Dönen Varlıklar	20.835.680.852.-
1- İş Avansları	19.858.237.732.-
2- Personel Avansları	977.443.120.-

II- DURAN VARLIKLAR **154.661.358.758.-**

D- Maddi Duran Varlıklar	154.661.358.758.-
1- Binalar	65.842.113.165.-
2- Taşitlar	49.221.332.669.-
3- Demirbaşlar	39.597.912.924.-

AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI **632.589.571.465.-**

PASİF (KAYNAKLAR)

I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR **9.226.387.200.-**

F- Ödenecek Vergi ve Diğ. Yük.	9.226.387.200.-
--------------------------------	-----------------

II- ÖZKAYNAKLAR **623.363.184.265.-**

5- Özel Fonlar	16.908.783.004.-
D- Geçmiş Yıllar Karları	444.188.657.191.-
E- Dönem Net Kar/Zarar	162.265.744.070.-

PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI **632.589.571.465.-**

